

C:\Users\Plazma\Desktop\306\Bradbury_Ray-451_Stupnu_Fahrenheita.PDB

PDB Name: Bradbury_Ray-451_Stupnu_Fahrenh
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 19.7.2003
Modification Date: 19.7.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

RAYBRADBURY

451 stupňů Fahrenheita

451 stupňů Fahrenheita — teplota,
při níž se papír vznítí a hoří...

S vděčností
DONU CONGDONOVÍ

DAJÍ-LI VÁM NALINKOVANÝ PAPIR, PIŠTE
NAPŘÍČ.

Juan Ramón Jiménez

Část první

OHNIŠTĚ
A SALAMANDR

Byla to rozkoš – pálit

Pozoroval s obzvláštní rozkoší, jak jsou předměty pohlcovány, jak věci černají a jak se mění. Krev mu bušila ve spáncích, když svíral v dlaních mosaznou trysku — toho obrovského hada, který plival na svět jedovatý petrolej — a jeho ruce byly rukama podivuhodného dirigenta řídícího nesmírnou symfonii žáru a ohně, v níž mizí cáry a zuhelnatělé zbytky dějin. V očích pod helmou se symbolickým číslem 451, nasazenou na lhostejné hlavě, vzplál oranžový žár, když si představil, co bude následovat: stiskl zapalovač a dům se vzepjal ve žravých plamenech, které zbarvily večerní oblohu do červena, do žlutá a do smolné černi. Kráčel obklopen rojem světlušek. Pocítil neodolatelnou touhu strčit do žhnoucí pece pár pěnových bonbonů na klacku, jak se to žertem dělávalo, zatímco poletující, žářem zkroucené knihy umíraly u vchodu a na trávníku. A když se knihy ve víru jisker vznesly vzhůru a letěly pryč, vítr potemněl dýmem spáleniště.

Montag se zuřivě zašklebil, jako se šklebí každý, koho plameny ožehnou a donutí, aby couvl.

Věděl, že až se vrátí na požárníckou stanici a mrkne na sebe do zrcadla, bude vypadat jako kabaretní zpěvák pomazaný opáleným korkem. A později, až bude usínat, ucítí ve tmě, jak se mu svaly na tváři dosud stahují oním zuřivým šklebem. Pokud se pamatoval, ten úsměv ho neopouštěl, nikdy ho neopouštěl.

Pověsil blýskavě černou helmici a vyleštil ji, pečlivě pověsil i ohnivzdornou vestu, vydatně se osprechoval a pak se vydal, s rukama v kapsách a pískaje si, hořejším poschodím požárnícké stanice k poplachovému otvoru v podlaze, jímž propadl dolů. V poslední chvíli, když už se zdálo, že se určitě stane neštěstí, vytáhl ruce z kapes a zabrzdil pád tím, že se zachytil lesklé tyče. Sklouzl po ní, tyč zaskřípala a on se zastavil, paty sotva palec nad betonovou podlahou.

Vyšel z požárnícké stanice a kráčel půlnočními ulicemi k podzemní dráze, kde tichý pneumatický vlak bezhlučně klouzal naolejovaným žlabem a pak ho se závanem teplého vzduchu vypustil do krémově vykachlíkované chodby, kterou stoupalo pohyblivé schodiště k povrchu.

Dal se schodištěm vynést na tichý noční vzduch a stále si hvízdal. Téměř zamyšleně zamířil k rohu ulice, ačkoli nepřemýšlel o ničem určitém. Ale než dospěl na roh, zpomalil chůzi - jako by z neznáma přiletěl závan větru, jako by na něj někdo zavolal jménem.

Když se po několik posledních nocí vracel ve světle hvězd domů, měl pokaždé na tomto nároží velmi nejistý pocit. Cítil, že tam až do poslední chvíle, než zahnul za roh, někdo stál. Zdálo se, že ovzduší je zde prosyceno zvláštním klidem, jako by tu potichu čekal někdo, kdo se chvíli před jeho příchodem prostě změní v stín a nechá ho projít. To snad čich mu prozradil slaboučkou vůni, snad ucítil na hřbetě rukou a na tváři, že vzduch je teplejší právě na tomto místě, kde jej možná na zlomek okamžiku o několik stupňů ohřálo tělo člověka, který tam stál. Bylo to nepochopitelné.

Pokaždé, když zabočil za roh, spatřil jenom bílý hrbatý nepoužívaný chodník, kde jedné noci jako by něco rychle mizelo přes trávník, dřív než to mohl rozpoznat nebo než mohl promluvit.

Dnes však zpomalil chůzi, téměř se zastavil. Mysl předběhla jeho kroky a chystala se obejít kolem rohu za něho, když tu vnitřním sluchem zachytil jemný šepot. Dýchá tam někdo? Nebo snad někdo, kdo tam tiše stojí a čeká, jenom objemem svého těla stlačuje vzduch?

Zahnul za roh.

Po chodníku zalitým měsíčním světlem letělo podzimní listí, takže se zdálo, jako by dívka, která se pohybovala v jeho proudu, ujížděla vpřed a nechávala se pohybem větru a listů unášet. Se skloněnou hlavou pozorovala své střevice brodicí se ve zvřených listech. Měla drobnou, mléčně bílou tvář a v ní výraz duchovního hladu, jenž vše s neúnavnou dychtivostí ohmatával. Zírala na všechno bledá překvapením; tmavé oči hleděly na svět tak soustředěně, že jim žádné hnutí neušlo. Měla bílé šaty a ty šeptaly. Téměř se mu zdálo, že slyší pohyb jejích rukou — a teď mizivě nepatrný zvuk, bělostné zachvění její tváře, kterou k němu obrátila, když zjistila, že blízko ní stojí uprostřed chodníku muž a čeká.

V korunách stromů silně zahučelo, jak se z nich snášel ten suchý déšť. Dívka se zastavila a zdálo se, že snad překvapením ucouvne, ale zatím zůstala stát a prohlížela si Montaga očima tak temnými a lesklými a živoucími, až si pomyslel, že jí asi musel říct něco neobyčejně úžasného. Věděl však, že pohnul rty, jen aby ji pozdravil, a když si všiml, zejí učaroval salamandr na jeho rukávu a odznak s Fénixem na prsou, promluvil znovu.

"Už vím," řekl, "vy jste naše nová sousedka."

"A vy jste určitě -" pozdvihla oči z odznaků jeho povolání — požárník." Její hlas se ztratil v dálce.

"Říkáte to nějak divně!"

"Poznala bych - poznala bych to se zavřenými očima," řekla pomalu.

"Co - zápach petroleje? Moje žena si na něj pořád stěžuje," zasmál se. "Člověk se ho nikdy úplně nezbaví."

"Ne, to nezbaví," řekla stísněně.

Cítil, že kolem něho obchází, převrací ho naruby, jemně jím třese a vyndává mu věci z kapes, aniž se jedinkrát pohnula.

"Pro mě," řekl, protože mlčení trvalo už dlouho, "je petrolej jako voňavka."

"Opravdu vám tak připadá?"

"Samozřejmě. Proč by ne?"

Dala si s odpovědí načas, aby o tom mohla přemýšlet. "Nevím." Otočila se k chodníku, který vedl k jejich domovům.

"Nebude vám vadit, když půjdu s vámi? Já jsem Clarissa McClellanová."

"Clarissa. Já jsem Guy Montag. Jen pojdte se mnou. Co se tu tak v noci potulujete? Kolik vám je?"

Šli po stříbřitém chodníku nocí, již vál vlahý i chladivý vítr, ve vzduchu slabounce voněly meruňky a jahody a on se rozhlédl kolem sebe a uvědomil si, že v téhle pokročilé roční době to je nemožné.

Byla tu jenom ta dívka. Šla teď s ním, v měsíčním světle svítila její tvář jako sníh a on věděl, že v hlavě převrací jeho otázky a přemýšlí, jak by mu na ně nejlépe odpověděla.

"Je mi sedmnáct a jsem cvok," řekla. "Můj strýček říká, že to jde jedno s druhým. Prý když se tě lidi budou ptát, kolik ti je, pověz jim, že sedmnáct a že jsi cvok. -Že se takhle v noci pěkně jde? Já ráda čichám k věcem a dívám se na ně a někdy zůstanu vzhůru a prochodím celou noc a dívám se na východ slunce."

Šli dál a opět mlčeli, až konečně řekla zamyšleně: "Víte, že se vás vůbec nebojím?"

Překvapilo ho to. "Proč byste se měla bát?"

"Tolik lidí se vás bojí. Myslím vás požárníků. Ale vy jste vlastně docela normální člověk..."

Spatřil v jejích očích sama sebe, uzavřeného ve dvou zářících kapkách průzračné tekutiny, sama sebe, černého a drobného, jemně do všech podrobností, s rýhou kolem úst, se všim všudy, jako by její oči byly dva zázračné kousky jantaru a mohly ho oblést a nedotčeného uchovat. Její obličej, obrácený teď k němu, byl z křehkého mléčného skla a prosvítalo jím měkké nezhasínající světlo. Nebylo to hysterické světlo elektrické žárovky, ale - co? Podivně příjemné, vzácné a lichotivé světlo svíčky. Kdysi dávno, ještě když byl malý, byla jednou v elektrárně porucha. Matka tehdy našla a rozsvítila poslední svíčku a na hodinku znovu objevili osvětlení, v němž prostor ztratil svoje nesmírné rozměry, schoulil se útulně kolem nich a oni, matka a syn, v něm zůstali sami, změnění a doufající, že elektrárna ještě chvíli nebude fungovat...

A potom Clarissa McClellanová řekla:

"Mohu se vás na něco zeptat? Jak dlouho jste u požárníků?"

"Od dvaceti. Už deset let."

"A přečtete si někdy některou z těch knih, které pálíte?"

Zasmál se. "To je protizákonné!"

"Ano, máte pravdu."

"Je to pěkná práce. V pondělí spálit Millayovou, ve středu Whitmana, v pátek Faulknera, spálit je na popel a potom spálit ten popel. To je naše oficiální stanovisko."

Šli dále a dívka řekla: "Je to pravda, že kdysi dávno požárníci požáry hasili, místo aby je zakládali?"

"Ne, domy byly samozřejmě odjakživa ohnivzdorné."

"To je divné. Jednou jsem slyšela, že před dávnými časy hořivaly domy nešťastnou náhodou a že lidi volali požárníky, aby plameny uhasili."

Zasmál se.

Prudce k němu otočila hlavu. "Proč se smějete?"

"Já nevím." Znovu se rozesmál a pak se zarazil. "Proč se ptáte?"

"Smějete se, ačkoli jsem neřekla nic k smíchu, a hned mi odpovídáte. Ani na chvíli se nezamýšlíte nad tím, co jsem se vás ptala."

Zastavil se. "Vy jste ale divná," řekl a pohlédl na ni. "Zdvořilá moc nejste."

"Nechtěla jsem vás urazit. Myslím, že jenom trochu moc pozoruju lidi."

"No, a tohle pro vás nic neznamená?" poklepal na číslo 451, přišité na uhlově černém rukávu.

"Ano," zašeptala. Přidala do kroku. "Díval jste se někdy na tryskové automobily, jak se ženou tamhle po bulváru?"

"Zamlouváte, o čem jsme se bavili!"

"Někdy si myslím, že šoféři vůbec nevědí, jak vypadá tráva nebo květiny, protože nikdy nejedou dost pomalu, aby je viděli," řekla. "Kdyby člověk ukázal šoferovi zelenou kaňku, řekne: 'To je tráva!' A růžovou kaňku? 'To je růžový sad!' Bílé kaňky jsou domy. Hnědé kaňky jsou krávy. Strýček jel jednou na dálnici pomalu. Jel jenom šedesátkou a zavřeli ho na dva dny. Nepřipadá vám to směšné a taky smutné?"

"Moc přemýšlíte," řekl Montag stísněně.

"Málokdy se dívám na teleštiny a málokdy chodím na závody nebo do zábavních parků. Proto mám asi spoustu času na bláznivé myšlenky. Viděl jste ty sedmdesát metrů dlouhé reklamní tabule venku za městem? Víte, že kdysi byly tabule jenom sedm metrů dlouhé? Jenže auta se začala hnát tak rychle, že museli reklamy protáhnout, aby bylo dost času je přečíst."

"To jsem nevěděl," úsečně se zasmál Montag.

"Vsaďte se, že vím ještě něco, co vy nevíte. Ráno je na trávě rosa!"

Najednou si nemohl vzpomenout, jestli tohle věděl, nebo ne, a to ho podráždilo.

"A když se dobře podíváte —" ukázala na oblohu, "uvidíte na měsíci muže."

Už dávno se tam nepodíval.

Zbytek cesty ušli beze slova, ona zamyšlená, on v rdousivé a nepříjemné zamlklosti na ni vrhal pohledy plné obvinění.

Když došli k jejímu domu, byla tam všechna světla rozsvícená.

"Co se děje?" Montag zřídka kdy viděl v domě tolik světel.

"Nic, to jenom moje máti, otec a strýček vysedávají a hovoří. Je to skoro jako když někdo chodí pěšky, jenomže je to vzácnější. Strýčka zavřeli ještě jednou — neřikala jsem vám to už? — protože chodil pěšky. My jsme strašně zvláštní rodina."

"A o čem mluvíte?"

Zasmála se tomu. "Dobrou noc!" Vykročila k domu. Potom jako by si na něco vzpomněla, vrátila se a zvědavě a udiveně si ho prohlížela. "Jste šťastný?" zeptala se.

"Co jestli jsem?" zvolal.

Ale ona zmizela, odběhla v měsíčním svitu. Domovní dveře se neslyšně zavřely.

"Šťastný! Takový nesmysl."

Přestal se smát. Vložil ruku do rukavicového otvoru domovních dveří, aby poznal jeho dotyk. Domovní dveře se rozlétly.

Samozřejmě že jsem šťastný. Co ji to napadlo? Nebo nejsem? zeptal se tichých pokojů. Stál a hleděl vzhůru na mřížku ventilátoru v hale a náhle si vzpomněl, že za mřížkou je něco schované, něco, co jako by pokukovalo dolů po něm. Rychle odvrátil zrak.

Podivná noc a podivné setkání! Nepamatoval se na nic podobného, vyjma jednou odpoledne před rokem, kdy potkal v parku jakéhosi starce a dali se spolu do řeči...

Montag zatřásl hlavou. Zahleděl se na holou stěnu. Byla tam dívčina tvář, ve vzpomínce opravdu krásná, vlastně udivující. Měla obličej nepatrný jako ciferník malého budíčku, nejasně viditelný v temném pokoji uprostřed noci, když se člověk probudí, aby se podíval, kolik je, a spatří ciferník, který mu ukazuje hodinu a minutu a vteřinu v bělostném mlčení a žáru, jistota sama, která ví, co má říct o noci rychle ubíhající vstříc dalším temnotám, ale plynoucí též vstříc novému slunci.

"Co je?" zeptal se Montag svého druhého já, toho idiota v jeho podvědomí, který se v něm časem pohnul a zablábolil, nezávislý na vůli, zvyku a vědomí.

Ohlédl se znovu na stěnu. Její tvář — podobala se zrcadlu. Hloupost! Kolik zná člověk lidí, kteří odrážejí jeho vlastní světlo? Lidé jsou častěji — hledal přírovnání a našel je ve svém oboru — pochodněmi, které dohořívají, až zhasnou závanem větru. Jak zřídka přijme a zrcadlí lidský obličej váš výraz, vaši vlastní, nejvnitřnější, chvějící se myšlenku! Ta dívka měla neuvěřitelnou schopnost vžít se do člověka; podobala se dychtivému divákovi v loutkovém divadle,

vytušila každé zachvění očního víčka, každý pohyb ruky, každé škubnutí prstu ještě dříve, než k němu došlo. Jak dlouho spolu šli? Tři minuty? Pět? Teď mu ta doba připadala nesmírně dlouhá. Její postava na jevišti před ním byla obrovská a jaký stín vrhalo na stěnu její stíhlé tělo! Cítil, že kdyby jej zasvědilo oko, asi by zamrkala. A kdyby se mu lícní svaly nepatrně napjaly, zívla by dávno před ním. Když teď o tom přemýšlím, napadlo ho, skoro se zdá, že na mě tam na ulici čekala — a tak pozdě v noci...

Otevřel dveře do ložnice.

Bylo mu, jako by po západu měsíce vcházel do studeného, mramorového sálu mauzolea. Naprostá tma, ani náznak stříbrného světa venku, okna neprodyšně zavřená, komnata podobající se hrobce, kam nemůže proniknout jediný zvuk velkoměsta. Místnost nebyla prázdná.

Naslouchal.

Jemný ševel jakoby víření moskytů ve vzduchu, elektrický bzukot skryté vosy, stulené ve zvláštním růžovém teplém hnízdě. Hudbu bylo nepatrně... docela nepatrně slyšet, téměř dokázal rozeznat melodii.

Cítil, že mu úsměv mizí, taje, skládá se a řadí do záhybů jako tučná kůže, jako hmota fantastické svíčky, která příliš dlouho hořela a hroutí se - teď ji někdo sfoukl. Tma. Nejsem šťastný. Nejsem šťastný. Říkal ta slova sám sobě.

Uvědomil si, že to je pravý stav věcí. Nosil své štěstí jako škrabošku, ta dívka utekla se škraboškou přes trávník a nedalo sejit, zaklepat na její dveře a požádat, aby mu ji vrátila.

Nerozsvítil a představoval si, jak asi tenhle pokoj vypadá. Jeho žena leží na posteli, nepřikrytá a chladná jako socha na víku hrobky, oči připoutané ke stropu neviditelnými ocelovými nitěmi, nehybná. V uších jí vězí drobné mušličky, miniaturní rádia pevně vtisknutá dovnitř, a elektronkový oceán zvuků, hudby a hlasů a znovu hudby a hlasů se valí, bez ustání se valí k pobřeží její neusínající mysli. Pokoj byl vlastně prázdný. Každou noc přilétaly vlny a unášely ji s obrovským přílivem zvuků, odplavovaly ji bezesnou nocí k ránu. V posledních dvou letech nebylo jediné noci, aby Mildred nevyplula na to moře, aby se do něho s radostí znovu neponořila.

V pokoji bylo chladno, ale přesto cítil, že nemůže dýchat. Nechtěl rozhrnout záclony a otevřít francouzská okna, protože nechtěl, aby do pokoje vniklo měsíční světlo. A tak s pocitem člověka, který se v nejbližší hodině zalkne nedostatkem vzduchu, šel po hmatu ke své rozesílané, oddělené, a proto chladné posteli.

Ještě než zakopl o předmět na podlaze, věděl, že o takový předmět zakopne. Byl to pocit podobný onomu pocitu, který zakusil, než zahrnul za roh a téměř porazil tu dívku. Jeho noha, vysílající před sebe vlnění, přijala signály malé překážky v cestě, jakmile se pohnula. Jeho noha kopl. Předmět slabě cinkl a ve tmě se odkutálel. Montag stál ztuhlý jako sloup a v noci, která smazávala všechny obrysy, naslouchal bytosti na temné posteli. Dech vycházející z nozder byl tak lehký, že by rozechvěl pouze nejnepatrnější náznaky života: lísteček, černé pírkó, osamocený vlasek.

Pořád ještě si nepřál, aby sem vniklo světlo zvenčí. Vytáhl zapalovač, ucítil salamandra, vyrytého do stříbrné plošky, stiskl jej...

Ve světle malého plamínku na něj pohlédly dva oblázky, dva bledé oblázky utopené v prameni čiré vody, nad níž ubíhal běh světa a nedotýkal se jich.

"Mildred!"

Její tvář byla jako zasněžený ostrov, na který se mohl snést déšť, ale ona by ho neucítila; mohly jej zakrýt mraky svými letícími stíny, ale ona by je nepostřehla. Pro ni zněl jen zpěv titěrných vosiček v ucpaných uších, oči měla skelné, dech pronikal jemně, neslyšně sem a tam jejími nozdrami a jí bylo jedno, zda vchází nebo vychází, vychází nebo vchází.

Předmět, který předtím odkopl, se teď zablyštěl u jeho postele. Skleněná lahvička od prášků na spaní, v níž bylo ještě před několika hodinami třicet tabletek a která teď ležela bez kloboučku a prázdná ve světle tenkého plamínku.

Jak tu stál, obloha nad domem zaječela. Ozval se strašlivý zvuk, jako by se něco trhalo, jako by obří ruce roztrhly po niti tisíc kilometrů černého plátna. Montagovi ten zvuk drásavě projel mozkem. Cítil, že mu protíná hrud' a štěpí ji na dvě části. Přelétávaly tryskové bombardéry, jeden druhý, jeden druhý, jeden druhý, šest, devět, dvanáct — a ještě jeden, a ještě jeden, a další, a další, a další - zastaly všechn jakot hrůzy za něho. Otevřel ústa a nechal jimi proudit řev letadel dovnitř a ven mezi obnaženými zuby. Dům se otřásl, plamínek v jeho dlani uhasí. Oblázky zmizely. Cítil, jak mu ruka vyletěla k telefonu.

Tryskové bombardéry odlétly. Uvědomil si, že se jeho rty pohybují, že se téměř dotýkají mikrofonu. "První pomoc."

Strašlivý šepot.

Uvažoval, že řev černých tryskových letadel zřejmě rozdrtil hvězdy na prach, který do rány přikryje zemi jako podivný sníh. Taková bláznivá myšlenka ho napadla, jak tam stál a chvěl se ve tmě, a jeho rty se samovolně pohybovaly.

Měli takový přístroj. Vlastně měli přístroje dva. Jeden sklouzl člověku do žaludku jako černá kobra do studny plné ozvěn a hledal tam kdejakou kaluž hnilobné vody a všechnu zahnívající minulost, která se tam nashromáždila? Vypil i zelený sliz, který postupně vykvasil na hladinu. Vypil však také tu tmu? Vysál všechn jed, který tam léta nashromáždila? Živil se tiše a jen občas vydal zvuk prozrazující, že jej něco ucpalo nebo že saje naprázdno. Přístroj měl Oko. Když si nezúčastněný asistent u aparátu nasadil zvláštní optickou kuklu, mohl se podívat do duše člověku, jemuž pumpoval žaludek. Co vidělo to Oko? Asistent se nevyjádřil. Viděl, ale neviděl, co vidělo Oko. Celá záležitost se značně podobala kopání kanálu na dvorku. Žena na lůžku nebyla ničím jiným než vrstvou tvrdého mramoru, k níž se provrtali. Ale co na tom, dělejte, jen vrtejte hloub, vypláchněte tu prázdnotu, jestli pulzace sajícího hada může něco takového vyplavit ven! Asistent stál u přístroje a kouřil cigaretu. Druhý přístroj rovněž pracoval.

Druhý přístroj obsluhoval stejně nezúčastněný chlapík v nezašpinitelné červenohnědé kombinéze. Tenhle přístroj vypumpoval z člověka všechnu krev a nahradil ji čerstvou krví a sérem.

"Musej se vyčistit tak i tak," řekl asistent, který stál nad tichou ženou. "Nemá cenu vypláchnout žaludek, když se nevyčistí krev. Necháte to svinstvo v krvi a krev vám buší do mozku jako paličkou, bum, bum, pár tisíc ran a mozek prostě vyplivne, je po něm."

"Mlčte!" řekl Montag.

"Já jen povídám -" namítl asistent.

"Jste hotovi?" zeptal se Montag.

Pevně zavřeli kohoutky přístrojů. "Hotovo." Jeho podrážděnost se jich vůbec nedotkla. Stáli, cigaretový dým se jim vinul okolo nosu a očí, ale ani nemrkli, ani neuhnuli pohledem. "Přijde vás to na pět kilo."

"Tak poslyšte - za prvé, proč mi neřeknete, jestli se z toho dostane?"

"Samo, že bude fit. Všechno svinstvo máme tady v tom kufru, už na ni nemůže. Jak vám říkám, starou vypumpujete, novou napustíte a jste fit."

"Vy nejste ani jeden, ani druhý doktor. Proč nepošlou s první pomocí doktora?"

"To tak!" Cigareta přilepená na asistentově rtu se vztyčila. "Takovýchhle případů máme devět nebo deset za noc. Je to pár let, co se začaly tak množit, že na ně vymysleli tyhle speciální mašiny. Ta optická čočka, to je novinka, ale všechno ostatní je už starý krám. Na takovýchhle případy nepotřebujete doktora. Na to potřebujete dva šikovný řemeslníky a za půl hodiny je to zlikvidovaný. A hele -" otočil se k odchodu - "musíme o dům dál. Můj otofon už zas volá S. O. S. Deset bloků odtud. Zase si tam někdo přihnul ze skleničky s prášky. Jen zavolejte, kdybyste nás potřeboval. A ji nechtě v klidu. Dali jsme jí antisedativum. Až se vzbudí, bude mít hlad. Buďte zdraví!"

A muži s cigaretami v tenkých rtech, muži s hadíma očima sebrali svůj náklad přístrojů a hadic, kufr s tekutou melancholií a s temnou lepkavou kaší bezejmenné látky a beze spěchu vyšli ze dveří.

Montag klesl do křesla a zahleděl se na tu ženu. Měla přivřené oči a on k ní natáhl ruku, aby ucítil na dlani její teplý dech.

"Mildred," řekl po chvíli.

V duchu uvažoval: Je nás příliš mnoho, jsou nás miliardy a to je příliš mnoho. Nikdo nikoho nezná. Přijdou cizí lidi a ublíží vám. Přijdou cizí lidi a vyrvou vám srdce. Přijdou cizí lidi a vypumpují vám krev. Panebože, kdo byli ti chlapi? V životě jsem je neviděl!

Uplynula půlhodina.

Ta žena měla novou krev a zdálo se, že ji to obnovilo celou. Tváře jí zrůžověly, měla teď svěží a sytě červené rty, hebké a klidné. Proudila v ní krev někoho jiného. Kdyby jí tak mohli dát tělo a mozek a paměť někoho jiného. Kdyby tak mohli vzít do čistírny její mysl a vyndat věci z kapes a napařit ji a vyčistit a vyžehlit a přinést ráno zpátky. Kdyby tak...

Vstal, rozhrnul závěsy a otevřel dokořán okna, aby mohl dovnitř noční vzduch.

Byly dvě hodiny ráno. Stalo se to všechno teprve před hodinou - Clarissa McClellanová na ulici, návrat domů, tma v pokoji a skleněná lahvička? Teprve před hodinou, ale svět se mezitím roztavil a znovu kolem něho vyvstal v nové, bezbarvé podobě.

Přes trávník zalitý měsíčním světlem zalétl k němu smích z domu, kde bydlela Clarissa, její otec, matka a strýček — to oni se tak klidně a upřímně smáli. Ten smích byl přirozený a srdečný, nevynucený a vycházel z domu, jehož okna tak pozdě v noci jasně zářila, zatímco ostatní domy tonuly ve tmě, každý sám pro sebe. Slyšel, jak hlasy mluví, mluví, mluví, hovoří, předou, spřádají svou hypnotizující pavučinu.

Montag vylezl otevřeným oknem a pustil se přes trávník, aniž si uvědomoval, co dělá. Zastavil se ve stínu před domem, z něhož zněl hovor, a napadlo ho, že

by snad mohl zaklepat na dveře a zašeptat: "Pusťte mě dovnitř. Budu úplně zticha. Chtěl bych jenom poslouchat, o čem mluvíte."

Ale místo toho jen stál, chladný, s ledovou maskou místo obličeje, a naslouchal hlasu nějakého muže (strýčka?), jak zvolna, lenivě bzučí:

"Když se to tak vezme, v dnešní době vlastně nikomu na ničem moc nezáleží. Vykašlete se na nějakého člověka, otřete to, kapesník zahodíte, vyberete si jiného, vykašlete se na něho, otřete, zahodíte. Každý se škrábe nahoru druhému po zádech. Jak chcete zahořet pro svoje mužstvo, když ani nevíte, s kým hraje, a neznáte hráče jménem? Anebo když ani nevíte, jaké budou mít dresy, až vyběhnou na hřiště?"

Montag se vrátil domů, nechal okno otevřené, zastavil se nad Mildred, pečlivě ji přikryl, pak si lehl a měsíční světlo mu dopadalo na lícní kosti a na zamračené obočí, měsíční světlo, které se mu přelilo přes obě oči jako stříbrný zákal.

Kapka deště. Clarissa. Druhá kapka. Mildred. Třetí. Strýček. Čtvrtá. Dnešní požár. První, Clarissa. Druhá, Mildred. Třetí, strýček. Čtvrtá, oheň. První, Mildred, druhá, Clarissa. První, druhá, třetí, čtvrtá, pátá, Clarissa, Mildred, strýček, oheň, prášky pro spaní, nikomu na ničem nezáleží, druhému po zádech, vykašlete se, otřete, zahodíte, Clarissa, Mildred, strýček, oheň, prášky, na ničem nezáleží, vykašlete se, otřete, zahodíte. První, druhá, třetí, první, druhá, třetí! Déšť.

Bouřka. Strýček se směje. Hrom rachotí po schodech. Celý svět se sype. Oheň vybuchuje jako sopka. Všechno kolem se valí do hlubiny v pěnících se, řvoucích vodách ránu vstříc.

"Nevím už vůbec nic," řekl si a nechal na jazyku rozpustit oplatku s práškem pro spaní.

Ráno v devět byla Mildredina postel prázdná.

Montag vyskočil, srdce mu bušilo, vyběhl do haly a zastavil se přede dveřmi do kuchyně.

Ze stříbrného opěkače topinek vyklouzla topinka a byla uchopena pavoucí kovovou ručkou, která ji namočila v rozpuštěném másle.

Mildred se dívala, jak ručka dopravuje topinku před ni na talíř. V obou uších měla elektronkové včelky, které bez ustání bzučely. Najednou pozvedla oči, spatřila ho a kývla na něho.

"Je ti dobře?" zeptal se.

Za deset učednických let s mušličkou otofonů v uších se dokonale naučila odezírat slova z pohybu rtů. Opět kývla.

Spustila znovu opěkač topinek, ten uchopil další kousek chleba a začal ho opékat.

Montag se posadil.

Jeho žena pravila: "Nejde mi do hlavy, jak můžu mít takový hlad."

"Ty -"

"Mám hrozný hlad."

"Včera v noci —" začal.

"Špatně jsem spala. Je mi zle," pokračovala. "Panebože, já mám hlad! Nejde mi na rozum, čím to je."

"Včera v noci —" začal znovu.

Zběžně pozorovala pohyby jeho rtů. "Co včera v noci?"

"Nepamatuješ se?"

"Na co? Měli jsme tu nějaký večírek nebo co? Jako bych byla po flámu! Panebože to mám hlad. Kdo tu byl?"

"Pár lidí," řekl.

"To jsem si myslela." Chroupala topinku. "Zvedá se mi žaludek, ale hlad mám jako vlk. Doufám, že jsem na tom večírku nedělala žádné hlouposti?"

"Ne," odpověděl potichu.

Opékač před něho vyklopil topinku prosáklou máslem. Odevzdaně ji vzal do ruky. "Ty nevypadáš, že by ses byl nějak odvázel," řekla jeho žena.

K večeru přišlo a celý svět byl tmavý a šedivý. Stál v hale svého domu a připínal si odznak, na němž hořel oranžový salamandr. Dlouho stál v hale s pohledem upřeným na klimatizační ventilátor. Jeho žena v televizním saloně vzhledla na chvíli od listin, které četla, a zvolala: "Podívejme se — ten člověk přemyslel"

"Ano," odpověděl. "Chtěl bych si s tebou promluvit." Zarazil se. "Včera večer jsi spolýkala všechny prášky, které byly v lahvičce."

"To není možné," řekla překvapeně.

"Lahvička byla prázdná."

"Něco takového jsem neudělala. Proč bych to dělala?" řekla.

"Možná, že sis vzala dva prášky a zapomněla jsi na to, pak sis vzala ještě dva a zase jsi na to zapomněla, a vzala sis další dva a byla jsi z toho tak v limbu, žeš potom polykala jeden za druhým, až jsi jich v sobě měla třicet nebo čtyřicet."

"Prosím tě," řekla, "proč bych to dělala a co bych z toho měla? Taková pitomost!"

"Nevím," odpověděl.

Zřejmě se už nemohla dočkat, až odejde. "To jsem neudělala," řekla. "V životě bych něco takového neudělala."

"No dobře, když myslíš," pravil.

"Přesně tak to tu říká ta paní," znovu se ponořila do svých papírů.

"Co dávají dnes odpoledne?" zeptal se unaveně.

Podruhé už od listin nevzhledla. "Za deset minut začne hra ze seriálu ‚Hrajte s námi!‘ Poslala jsem jim pár prázdných tubiček a dnes jsem dostala poštou svoji úlohu. Natáčejí hry tak, že jedna role není obsazená. Je to nový nápad. Chybí hospodyně, a to jsem já. Když přijde na řadu vynechávka, všichni se na mě ze stěn podívají a já doplním, co tam není. Tady třeba řekne ten muž: ‚Co si o tom nápadu myslíš, Heleno?‘ a koukne se na mě sem, mezi stěny, kde sedím, chápeš? A já řeknu, já řeknu -“ Zarazila se a chvilku jela prstem pod řádkou v textu. ‚Myslím, že je to skvělé!‘ a pak hrajou dál, až ten muž zase řekne: ‚Souhlasíš s tím, Heleno?‘ a já na to: ‚Samozřejmě.‘ Že je to prima, vid', Guyi?"

Stál v hale a hleděl na ni.

"Je to skvělé!" řekla.

"O čem je ta hra?"

"Vždyť jsem ti to právě vykládala. Je v ní ten Bob a Ruth a Helena."

"Ach tak."

"Je to moc prima. A bude to ještě daleko zábavnější, až si budeme moct dovolit čtvrtou stěnu. Jak dlouho to může trvat, než našetříme tolik, abychom mohli dát čtvrtou stěnu vybourat a zasadit místo ní telestěnu? Stojí jen dva tisíce dolarů."

"To je třetina mého ročního příjmu."

"Jsou to jen dva tisíce," odpověděla. "Mám dojem, že bys na mě taky mohl občas trochu myslet. Kdybychom měli tu čtvrtou stěnu, to by pak tenhle pokoj vůbec nebyl jako náš, stídal by se tu pokoje všech možných lidí. Ostatně některé věci bychom si mohli odpustit. Bez nich bychom taky byli živi."

"Však už bez nich živi jsme, abychom zaplatili tu třetí stěnu. Tys na to zapomněla? Nejsou to ještě ani dva měsíce, co nám ji sem dali."

"Vážně teprve dva měsíce?" Seděla a chvíli se na něho jen dívala. "Tak sbohem, drahoušku."

"Sbohem," řekl a odcházel, ale ještě se obrátil: "Má to šťastný konec?"

"Tak daleko nejsem."

Vrátil se k ní, přečetl si poslední stránku, přikývl, zavřel text a vrátil jí ho. Vyšel z domu ven do deště.

Děšť slábl a dívka šla středem chodníku s hlavou vztyčenou, tu a tam jí některá kapka smočila tvář. Když uviděla Montagu, usmála se.

"Dobrý den!"

Pozdravil ji a pak řekl: "Co máte dnes za lubem?"

"Cvokárny jako obvykle. Ten děšť je příjemný. Strašně ráda chodím v dešti."

"Mně by se to myslím nelíbilo," řekl.

"Možná že ano, kdybyste to zkusil."

"Nikdy jsem to nezkoušel."

Olízla si rty. "Děšť má dokonce lahodnou chuť."

"Prosím vás, proč vy musíte všechno aspoň jednou vyzkoušet?"

"Někdy i dvakrát." Pohlédla na něco ve své dlani.

"Co to tam máte?" zeptal se.

"To je nejspíš poslední letošní pampeliška. Vůbec mě nenapadlo, že takhle pozdě tady na trávníku nějakou najdu. Slyšel jste, že se s ní má člověk pošimrat pod bradou? Podívejte!" Zasmála se a dotkla se květinou brady.

"Proč?"

"Jestli mě zažlutí, tak to znamená, že jsem zamilovaná. Zažlutilo mě to?"

Stěží mohl udělat něco jiného než se podívat.

"Tak co?" zeptala se.

"Jste tam žlutá."

"Výborně! Ted' to zkuste vy!"

"Na mně to nebude účinkovat."

"Počkejte!" Než stačil uhnout, přidržela mu pampelišku pod bradou. "Držte, nehýbejte se!"

Nakoukla mu pod bradu a zamračila se.

"Tak co?" zeptal se.

"To je ale hanba," řekla. "Vy nejste vůbec do nikoho zamilovaný."

"Ale ano, jsem."

"Není to vidět."

"Jsem strašně zamilovaný!" Pokusil se představit si v duchu obličej, k němuž by se ta slova vztahovala, ale žádný obličej se neobjevil. "Jsem zamilovaný."

"Nedívejte se tak, prosím vás!"

"To ta pampeliška," řekl. "Vypotřebovala jste ji celou sama. Proto na mně nefunguje."

"Samozřejmě, to bude ono. Ale vidím, že jsem vám zkazila náladu, vidíte? To je mi strašně líto, opravdu, moc." Dotkla se jeho lokte.

"Ne, kdepak," odpověděl bez váhání. "Vůbec ne."

"Já už musím jít. Vidíte, že mi to odpustíte. Nechci, abyste se na mě zlobil."

"Nezlobím se. Ale trochu jste mě vyvedla z míry, to ano."

"Musím už k psychiatrovi. Všichni mě k tomu nutí. Přitom všechno, co mu vykládám, si vymýšlím. Nevím, jaké má o mně mínění. Říká, že dostat se do mě, je jako loupat cibuli. Tak se činím, aby měl dost slupek k olupování."

"Skoro se mi zdá, že toho psychiatra potřebujete," řekl Montag.

"To nemyslíte vážně!"

Nadechl se, vydechl a nakonec řekl: "Ne, to nemyslím vážně."

"Psychiatr chce vědět, proč chodím ven a brouzdám po lesích a pozoruju ptáky a sbírám motýly. Jednou vám svoji sbírku ukážu."

"Dobře."

"Všichni chtějí vědět, co pořád dělám. Říkám jim, že někdy třeba jen sedím a přemýšlím. Ale nikdy neřeknu o čem. Napínám je. A někdy, vykládám jim, někdy se moc ráda takhle zakloním a nechám si déšť padat do pusy. Má chuť úplně jako víno. Zkoušel jste to už?"

"Ne, já-"

"Ale odpustil jste mi, vidíte?"

"Ano." Zamyslel se. "Ano, odpustil. Bůh ví proč. Jste divná, jen lidi dráždíte, a přece vám člověk tak lehce odpustí. Říkáte, že vám je sedmnáct?"

"No — bude mi příští měsíc."

"To je divné. A zvláštní. Mé ženě je třicet, ale vy chvílemi vypadáte o tolik starší! Nejde mi to z hlavy."

"Vy jste taky zvláštní, pane Montagu. Někdy dokonce zapomínám, že jste požárník. Můžu vás teďka zase rozzlobit?"

"Co zas?"

"Jak to začalo? Jak jste se k tomu dostal? Jak jste si vybral tohle povolání a jak vás napadlo vzít to místo? Vy nejste jako ti ostatní. Už jsem jich pár viděla. Já to vím. Když mluvím, vy se na mě díváte. Když jsem včera večer řekla něco o měsíci, vy jste se na něj podíval. To by ti druzí nikdy neudělali. Ti by šli dál a nechali by mě mluvit. Nebo by mi vyhrožovali. Nikdo už nemá na nikoho čas. Vy jste jeden z mála lidí, kteří mě snesou. Proto je mi divné, že jste požárník. Prostě to k vám nějak nepatří."

Zdalo se mu, že se jeho tělo rozpadá na horkost a chlad, na něhu a tvrdost, na chvění a nechvění a že obě ty poloviny na sebe nevrací.

"Uděláte nejlíp, když poběžíte tam, kam máte," řekl.

A ona odběhla a nechala ho tam v dešti stát. Teprve po delší době se pohnul a při chůzi pomalu zvrátil v dešti hlavu dozadu, jenom na chvíli, a otevřel pusku.

Mechanický Ohař spal, ale nespál, žil, ale nežil ve své tiše bzučící, jemně se otřásající, slabě osvětlené boudě v tmavém koutě požárnícké strážnice. Tlumené světlo jedné hodiny z půlnoci, měsíční záře z čisté oblohy zářávané velkým oknem dotkla se tu a tam mosazi, mědi a oceli na netvoru, který se sotva znatelně chvěl. Světlo občas zajiskřilo v kouscích rubínového skla a na citlivých kapilárách nylonových kartáčků v nozdách zvířete, které se lehce, lehounce třásl a stálo jako pavouk na osmi nohách s gumovými šlapkami.

Montag sklouzl po mosazné tyči dolů a vyšel ven podívat se na město. Obloha se teď úplně vyčistila. Zapálil si cigaretu a vrátil se podívat na Ohaře. Ohař se podobal obrovské včele, která přilétla odkudsi z polí, kde je med prosáklý jedovatou krutostí, šílenstvím a nočním děsem. Přecpal se tím příliš vydatným nektarem a teď spal, aby se z toho neřádu vyspal.

"Hej," zašeptal Montag, fascinovaný jako vždy tím mrtvým, tím živým netvorem.

Za noci, kdy na ně dolehla nuda, a to bylo každou noc, sklouzli požárníci po mosazných tyčích, uvedli v činnost tkáň čichového systému tohoto Ohaře, pustili na dvůr strážnice krysy, někdy také kuřata a někdy kořata, která by stejně museli utopit, a potom se sázeli, kterou kočku, kuře nebo krysu chytne Ohař první. Nechali zvířata volně pobíhat. Za tři vteřiny bylo po hře, krysa, kočka nebo kuře bylo dopadeno uprostřed dvora, sevřeno v konejšivých tlapkách a z Ohařova čumáku vyjela dvanácticentimetrová dutá ocelová jehla a vbodla kořisti silnou dávku morfia nebo prokainu. Mrtvolku potom hodili do spalovací pece. Hra začala znovu.

Když takhle hráli, zůstával Montag většinou nahoře. Před dvěma lety si jednou přisadil s nejlepšími hráči, prohrál týdenní výplatu a musel snést výlevy Mildrediny šílené zlosti a dívat se, jak jí na čele nabíhají žíly a na tvářích vyskakují rudé skvrny. Teď obvykle ležal v noci na své palandě, obličejem ke zdi, a naslouchal výbuchům smíchu zdola a jemňoučkému pobíhání kryších nožek podobajícímu se šelestu ve strunách klavíru, naslouchal houslovému pištění myšek a nesmírnému, stín vrhajícímu, v pohyb uváděnému tichu Ohaře, který jako noční mūra vyráží do prudkého světla, hledá, chytí svou oběť, vbodne jehlu a vrátí se do boudy umřít, jako by někdo otočil vypínačem. Montag se dotkl Ohařova čumáku.

Ohař zavrčel.

Montag uskočil.

Ohař se v boudě nadzdvihl, pohlédl na něho a v jeho náhle oživlých očních žárovkách zajiskřilo modrozelené neonové světýlko. Znovu zavrčel a znělo to jako prazvláštní vrzající směs zasyčení elektřiny, prskotu smažení, skřípění kovu, vrzání ozubených kol, zřejmě rezivých a podezřele vyviklaných.

"Ne, ne, chlapče," řekl Montag s tlukoucím srdcem.

Spatřil, jak se stříbrná jehla na palec povysunula, zatáhla, povysunula, zatáhla. Vrčení v zvířeti odumřelo a netvor na něho pohlédl.

Montag couval. Ohař vykročil z boudy. Montag popadl jednou rukou mosaznou tyč. Tyč reagovala, vyklouzla vzhůru a tiše ho vynesla stropem. Vystoupil ve zpola osvětleném hořejším poschodí. Chvěl se a tvář měl zelenavě bledou. Ohař dole poklesl na svých osmi neuvěřitelných hmyzích nohách, začal si opět pro sebe příst a jeho mozaikové oči se uklidnily.

Montag stál u poplachového otvoru a zaháněl strach. Čtyři muži, kteří seděli za ním u karetního stolu pod lampou se zeleným stínítkem, se na něj zběžně podívali, ale neřekli nic. Pouze muž s kapitánskou čepicí a s odznakem Fénixe na ní podlehl zvědavosti a s kartami v hubené ruce se ozval přes celou dlouhou místnost:

„Co je, Montagu?“

"Nelíbím se mu," odpověděl Montag.

"Komu? Ohařovi?" Kapitán Beatty soustředěně prohlížel karty. "Toho si nevšímej. Ten neví, kdo se mu líbí nebo nelíbí. Ten jenom ‚funguje‘. Je jako případ z balistiky: pohybuje se po dráze, kterou mu určíme. Jde přesně po ní. Najde si cíl, vrátí se, vypne se. Není nic víc než měděný drát, akumulátory a elektřina."

Montag polkl. "Jeho indikátory se dají nařídít na jakoukoli kombinaci: tolik a tolik aminokyselin, tolik a tolik síry, tolik a tolik mastných kyselin a alkalických solí. Je to tak?"

"Je, to je přece známá věc."

"Všechny chemické rovnice a složení nás všech, co jsme tady na strážnici, jsou zachyceny dole v hlavní registratuře. Docela snadno mohl někdo vrýt Ohařovi do paměti částečnou kombinaci, třeba druh aminokyseliny. To by vysvětlilo, co právě teď to zvíře provedlo. Reagovalo na mě."

"Hrome!" řekl kapitán.

"Bylo podrážděné, ale ne vzteklo. Někdo mu vryl do paměti právě tolik, aby zavrčelo, když jsem se ho dotkl."

"Kdo by mohl něco takového udělat?" divil se kapitán. "Nemáš tu přece žádné nepřátele, Guyi."

"Žádné, o kterých bych věděl."

"Zítra dáme Ohaře prohlédnout mechanikům"

"Nešel po mně poprvé," řekl Montag. "Minulý měsíc se to stalo dvakrát."

"Dáme to do pořádku, neboj se."

Ale Montag se nehnul z místa, stál a přemýšlel o mřížce ventilátoru doma v hale a o tom, co se skrývá za ní. Kdyby se někdo tady na strážnici dověděl, co má ve ventilátoru, jestlipak by to "neřekli" Ohařovi... ?

Kapitán přistoupil k poplachovému otvoru a zkoumavě se na Montaga podíval.

"Jen jsem tak uvažoval," řekl Montag, "o čem asi Ohař tam dole každou noc přemýšlí. Je opravdu živý, když na nás vyskočí? Běhá mi z toho mráz po zádech."

"Nemyslí na nic, na co nechceme, aby myslel."

"To je smutné," řekl tiše Montag, "protože mu ne-vštěpujeme nic jiného než honit, chytit, zabít. Je to ostudné, jestli je to všechno, co se může naučit."

Beatty lehce odfrkl. "K sakru s tím! Ohař je podařená ukázka technické dovednosti, dobrá puška, která si sama najde cíl a pokaždé zaručí trefu do černého."

"Právě proto bych se nechtěl stát jeho příští obětí," řekl Montag.

"Cože? Máš snad kvůli něčemu špatné svědomí?"

Montag k němu prudce vzhlédl. Beatty stál, upřeně na něho zíral, ústa se mu pootevřela a začala se velmi tiše smát. Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm dní. A každý den vyšel ven z domu a někde tam v tom světě byla Clarissa. Jednou ji viděl, jak klátí vlašské ořechy, jednou ji viděl, jak sedí na trávníku a plete modrý svetr, třikrát nebo čtyřikrát našel u vchodu kytici pozdních květin či hrstku kaštanů v pytlíčku nebo několik podzimních listů přišpendlených na čtvrtku

bílého papíru a připíchnutých na jeho dveře. Den co den ho Clarissa doprovázela na roh. Jednou přšelo, podruhé bylo jasno, den nato vál silný vítr a příští den bylo počasí mírné a klidné a nazítří po tom klidném dnu bylo jako v nejžhavější peci léta a k večeru měla Clarissa obličej do červena spálený.

"Rád bych věděl," řekl jednou, když se chystal sestoupit do stanice podzemní dráhy, "proč se mi zdá, že vás znám už tolik let?"

"Protože vás mám ráda a nic od vás nechci," řekla, "a protože jeden druhému rozumíme."

"Když jsem s vámi, připadám si strašně starý a mám otcovské pocity."

"Řekněte mi prosím vás, proč nemáte nějakou dceru, jako jsem já, když máte rád děti?" zeptala se.

"Nevím."

"To neříkáte vážně!"

"Chci říct -" zarazil se a zavrtěl hlavou. "Zkrátka, moje žena, ta prostě... prostě nikdy žádné děti nechtěla."

Dívka se přestala usmívat. "Nezlobte se. Myslela jsem, že si ze mě děláte legraci. Jsem husa."

"Ne, ne," řekl. "To byla správná otázka. Už strašně dlouho nikoho ani nenapadlo se mě na to zeptat. Byla to správná otázka."

"Budeme raději mluvit o něčem jiném, chcete? Při-voněl jste si už někdy k suchému listí? Ze je cítit jako skořice? Tu máte, čichněte si."

"No — opravdu, je to trochu jako skořice."

Pohlédla na něho čistýma temnýma očima. "Vypadáte vždycky tak překvapeně!"

"Já jsem prostě neměl čas —"

"Díval jste se na ty protažené reklamní tabule, jak jsem vám říkala?"

"Ano, díval." Musel se usmát.

"Když se teď smějete, zní to mnohem příjemněji než dřív."

"Opravdu?"

"Mnohem přirozeněji."

Bylo mu lehce a dobře. "Proč nejste ve škole? Každý den vás vidím, jak se tu potulujete."

"Víte, mě nikdo nepostrádá," odpověděla. "Říkají, že nejsem družná. Nepletu se mezi ně. Ale je to divné -já jsem totiž ve skutečnosti hrozně společenská. Záleží na tom, čemu se tak říká, nemyslíte? Já si myslím, že jsem družná, když s vámi takhle mluvím o různých věcech." Zachřestila několika kaštany, které spadly ze stromu na zahrádce před domem.

"Nebo když si povídáme, jak je svět zvláštní. Stýkat se s lidmi je prima. Ale myslím, že není nic družného na tom, když jich spoustu seženete dohromady a pak je nenecháte říct ani slovo, co vy na to? Hodina televizního vyučování, hodina košíkové nebo baseballu nebo běhu, pak zas hodina dějepisu nahraného na pásek nebo malování, a zas nějaký sport.

A víte, že se nikdy na nic neptáme, nebo aspoň většina se na

nic nezeptá? Jenom se do nás prostě hustí odpovědi, žuch, žuch, žuch, my sedíme a máme před sebou ještě čtyři hodiny kinolekcí. Tohle u mě není vůbec nic družného. To je u mě hromada trychtýřů, těmi se leje do koryta spousta vody, která vytéká dolem, a přitom se tvrdí, že je to víno, i když to žádné víno není. Do večera nás tak utahají, že se nezmůžeme na nic jiného, než že vlezeme do postele nebo jdeme do Zábavního parku a tam vrážíme do lidí, rozbíjíme okna v Rozbíjíme nebo ničíme velkou železnou koulí auta v Ničímě. Nebo si vyjedeme a závodíme na ulici, kdo projede nejtěsněji kolem kandelábru, a hrajeme 'Kdo dřív uhne?' a 'Škrábni mi o blatník!' Zdá se mi, že jsem přesně taková, jak o mně říkají, přesně taková. Nemám žádné kamarády. Z toho je prý jasné, že nejsem normální. Ale koho já znám, ten buď huláká, nebo skáče jako divý, nebo se pere. Všimáte si, jak si dnes lidi vzájemně ubližují?" "Mluvíte, jako byste byla bůhvíjak stará." "Někdy si připadám jako prababička. Mám strach z mladých lidí, kterým není víc než mně. Vraždí se navzájem. Bylo to takhle vždycky? Strýček říká, že ne. Jen za poslední rok zastřelili šest mých známých. Deset se jich zabilo při autohavárii. Mám z nich strach a oni mě nemají rádi, protože mám strach. Strýček říká, že jeho dědeček pamatoval dobu, kdy se děti nepobíjely. Ale to už je dávno a všechno bylo tenkrát jiné. Lidi věřili na zodpovědnost, tvrdí strýček. Víte, že já mám smysl pro zodpovědnost? Před lety jsem bývala bita, když jsem si to zasloužila. A chodím sama nakupovat a sama doma uklízím. Ale ze všeho nejradši," pokračovala, "se koukám na lidi. Někdy jezdím celý den v podzemní dráze, dívám se na ně a poslouchám, co si povídají. Zkousím si představit, co jsou zač, oč jim jde a kam jedou. Někdy dokonce zajdu do Zábavního parku a o půlnoci závodím v tryskových autech na předměstí. Policii je to jedno, hlavně že jsou všichni pojištěni! Když má každý pojistku na deset tisíc, pak je všechno v pořádku. — Někdy taky na různých místech špehuju u, co si lidi povídají. A víte, co jsem zjistila?"

"Co?"

"Lidi mluví o ničem!"

"Ale o něčem přece musejí mluvit."

"Ne, o ničem. Vyjmenujou spousty automobilů nebo šatů nebo třeba plováren a řeknou 'To je bezva!', ale všichni říkají totéž a nikdo nefekne nic jiného než ostatní. A v kavárnách mají obyčejně puštěné anekdoty a ty anekdoty jsou většinou pořád stejné, anebo mají rozsvícený vizifon a v tom se v jednom kuse prohánějí sem tam spousty barevných vzorečků. Ale jsou to jen barvy a všechno je hrozně abstraktní. A v galeriích — byl jste tam někdy? Všechno abstraktní. Všude jen a jen tohle. Strýček říká, že kdysi to tak nebylo. Před mnoha lety prý obrazy něco vyjadřovaly, a dokonce na nich byli lidi."

"Strýček říká, strýček říká! Váš strýček musí být pozoruhodný člověk."

"To je. To doopravdy je. Ale já už musím jít. Sbohem, pane Montagu."

"Sbohem."

"Sbohem..."

Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm dnů: požárnícká strážnice.

"Montagu, ty po té tyči šplháš jako pták po stromě."

Třetího dne.

"Montagu, viděl jsem, že jsi přišel zadními dveřmi. Obtěžoval tě Ohař?"

"Ne, ne."

Čtvrtého dne.

"Montagu, stala se zvláštní věc. Slyšel jsem to dnes ráno. Jeden požárník v Seattlu schválně nařídil Mechanického Ohaře na vlastní chemické složení a pustil ho. Co říkáš takovéhle sebevraždě?"

Pět, šest, sedm dní.

A potom — Clarissa zmizela. Nevěděl, co je na tom odpoledni neobvyklého, ale scházelo mu, že ji nikde neviděl.

Trávník byl prázdný, stromy prázdné, ulice

prázdná, a zatímco na začátku ani nevěděl, že tu není, ani ji nehledal, bylo holou skutečností, že než došel k podzemní dráze, zdvihl se v něm neurčitý neklid. Něco mu vadilo, navyklý pořádek byl porušen. Pravda, jednoduchý pořádek, zavedený v několika málo dnech, a přece... ? Málem se vrátil. Chtělo se mu projít tou cestou znovu a poskytnout dříve čas, aby se mohla objevit. Byl si jistý, že kdyby šel ještě jednou, všechno by dobře dopadlo. Ale na to už nebyl čas, přijel vlak a udělal tečku za jeho úmyslem.

Šustění karet, pohyby rukou, očních víček, dunění hlasu, který ze stropu strážnice oznamuje správný čas. „... jedna hodina šestatřicet minut... jedna hodina sedmatřicet minut po půlnoci..." Pleskání karet na umaštěné desce stolu — všechny ty zvuky vnikaly Montagovi za semknutá oční víčka, za bariéru, kterou vystavěl pro tu chvíli. Cítem poznával strážnici plnou típy a lesku a ticha, mosazných barev a barev mincí, zlata, stříbra. Muži za stolem vzdychali nad kartami a čekali. "... jedna hodina pětatřicet minut..." Ohlašovací chronometr oznamoval ponuře studenou hodinu studeného rána ještě studenějšího roku.

"Co je ti, Montagu?"

Montag otevřel oči.

Někde bučelo rádio. "Válka může být vyhlášena každým okamžikem. Naše země je připravena bránit svoji..."

Strážnice se otřásla, když obrovská eskadra tryskových letadel hvízdla jediným tónem napříč černou ranní oblohou.

Montag zamrkal. Beatty na něho hleděl, jako by byl socha z muzea. Každou chvíli může Beatty vstát a přejít kolem něho, dotknout se letmo v hovoru jeho viny, pátrat po ní i v jeho myšlenkách. Po vině? Jaká je to vina?

"Vynášíš, Montagu."

Montag se podíval na muže, jejichž obličeje opálilo tisíc skutečných a deset tisíc vysněných požárů, jejichž práce jim vehnala červeň do tváří a horečný pohled do očí. Na tyhle muže, kteří pevně hleděli do plamenů

platinových zapalovačů, když si zapalovali své věčné dýmky. Na jejich vlasy jako uhlí a obočí jako saze a tváře jako pomazané modravým popelem v místech, kde byli hladce vyholení, ale kde jejich dědičné znamení bylo přesto vidět.

Montag sebou trhl a otevřel ústa. Viděl vůbec někdy požárníka, který by neměl černé vlasy, černé obočí, žhnoucí obličej, tvář vyholenou do ocelové modři, a přece zdánlivě neholenou? Tihle muži jako by mu z oka vypadli! Nevybírali nakonec požárníky nejen podle schopností, ale také podle vzhledu? Ta barva uhlíků a popele kolem nich a neustálý zápach spáleniny z jejich dýmek! Kapitán Beatty se noří z bouřkových mraků tabákového kouře. Beatty otvírá balíček čerstvého tabáku a mačká celofán, že praská jako oheň.

Montag se podíval na karty v ruce. "Jenom - jenom jsem tak přemýšlel. O tom požáru minulý týden. O tom člověku, co jsme mu udělali knihovnu. Co se s ním stalo?"

"Odvezli ho do blázince. Pěkně při tom ječel."

"Nebyl to blázen."

Beatty si klidně rovnal karty. "Každý, kdo si myslí, že může napálit vládu a nás, je blázen."

"Zkoušel jsem si představit," pokračoval Montag, "jaký je to asi pocit. Myslím, kdyby požárníci spálili naše domy a naše knihy."

"My žádné knihy nemáme."

"Ale kdybychom nějaké měli."

"Ty nějaké máš?"

Beatty pomalu zamrkal.

"Ne." Montag se zahleděl přes jejich hlavy na stěnu, kde visely na stroji psané seznamy tisíců a tisíců zakázaných knih. Jejich jména poskakovala v ohni, který požíral roky pod jeho sekerou a hadicí, z níž nestříkala voda, ale petrolej.

"Ne!" Ale v mysli se mu zvedl studený vítr, vál doma mřížkou ventilátoru, mírně, docela jemně, a chladil mu obličej. A viděl se znovu v rozkvetlém parku, jak mluví se starým mužem, s velmi starým mužem, a vítr, který vál v tom parku, byl také studený.

Montag zaváhal. "Bylo - bylo to vždycky takhle? Požární strážnice, naše práce? Chci říct, před dávnými a dávnými časy..."

"Před dávnými a dávnými časy!" zvolal Beatty. "Co je to za řeč?"

Ty blázne, myslel si v duchu Montag, ještě se podřekeš. To ta pohádková knížka z posledního požáru, přečetl sis z ní jednu řádku. "Mám na mysli staré časy," řekl, "než byly domy úplně ohnivzdorné." Najednou se zdálo, že za něho mluví nějaký mnohem mladší hlas. Otevřel ústa a ozvala se Clarissa McClellanová: "Nehasili dřív požárníci požáry, místo aby je zakládali a rozdmýčovali?"

"Co blázníš?" Stoneman a Black vytáhli své služební knížky, v nichž byly mimo jiné i stručné dějiny amerických požárních, a otevřeli je na stránce, kde si Montag, ačkoli to dobře znal, mohl přečíst:

Ustavení r. 1790, aby v koloniích pálili knihy ovlivněné názory Angličanů. První požárník: Benjamin Franklin. *

PRAVIDLO: 7. Při poplachu nastup rychle!

2. Neprodleně založ požár!
3. Spal všechno!
4. Bez průtahů se hlas zpátky na strážnici!
5. Buď připraven nastoupit k dalším poplachům!

Všichni Montaga pozorovali. Nehýbal se.

Zazněl poplachový signál.

Zvonek na stropě se šíleně rozdrnčel. Najednou tu stály čtyři prázdné židle. K zemi klesala chumelenice karet. Mosazná tyč se chvěla. Muži zmizeli.

Montag seděl na své židli. Oranžový drak dole se rozkašlal, jak ho probouzeli k životu.

Montag sklouzl po tyči jako ve snu.

Mechanický Ohař v boudě vyskočil, oči mu žhnuly zeleným plamenem.

"Montagu, zapomněl sis helmu!"

* Služební knížka mísí pravdu a lež. Franklin byl skutečně zakladatelem první organizace amerických požárníků, která samozřejmě neměla poslání pálit knihy.

Strhl ji ze stěny za sebou, rozběhl se, naskočil a už letěli a noční vítr bušil kolem dokola jakem sirény a jejich mohutným, kovovým hřměním.

Byl to chátrající tříposchodový dům ve staré městské čtvrti, vystavěný přinejmenším před sto lety, ale jako všechny domy už dávno obalený plastickou hmotou. Zdálo se, že tahle ochranná skořepina je to jediné, co ho drží pohromadě. "Jsme tu!"

Vůz prudce zastavil. Beatty, Stoneman a Black se rozběhli po chodníku. V naditých ohnivzdorných kabátech vypadali najednou odporní a tlustí. Montag vyskočil za nimi.

Výrazili dveře a vrhli se na nějakou ženu, ačkoli neutíkala, ačkoli se nepokoušela uniknout. Jenom tak stála, vrávoravě se kolébala a oči měla upřené někam do prázdna na stěně, jako by ji byli strašlivě udeřili do hlavy. Jazyk v ústech se jí pohyboval a v očích se jí zračilo, že se pokouší na něco upamatovat, a když si vzpomněla, jazyk se opět pohnul:

"Hlavu vzhůru, pane Ridley; s pomocí Boží zapálíme téhodne v Anglii svíci, která bohdá nikdy nebude zhašena."

"Tak dost!" řekl Beatty. "Kde jsou?"

S podivuhodnou nezaujatostí ji udeřil do tváře a opakoval otázku. Stařena spočinula na Beattym pronikavým pohledem.

"Však vy víte, kde jsou, jinak byste tu nebyli," řekla.

Stoneman vytáhl poplachovou telefonní kartu se stížností napsanou na rubu telefonním průpisem:

DŮVODNÉ PODEZŘENÍ: MANSARDA, CITY ELM Č. 11.E.B.

"Tak to je paní Blakeová, sousedka," řekla žena, když si přečetla iniciálky.

"Do toho, chlapi, na ně!"

Vzápětí se octli v zatuchlé tmě, bušili stříbrnými sekerkami do dveří, které, jak se ukázalo, vůbec nebyly zamčené, valili se dovnitř jako kluci, samé bujné veselí a křik. "Hej!" Jak Montag rozechvěle šplhal vzhůru kolmou studní schodiště, zřítíl se na něj proud knih. Protivné novoty! Dosud se to vždycky podobalo zhášení svíčky. Nejdřív přišla policie, zalepila oběti ústa náplastí a odvěkla ji v poutech do svého lesknoucího se uzavřeného vozu, takže když přijeli oni, byl dům už prázdný. Člověk člověku neubližoval, ubližoval pouze věcem! A protože věcem se nedalo doopravdy ublížit, protože věci nic necítí a věci nekřičí ani nekňučí, jako by mohla začít křičet a ječet tahle žena, nebylo tu nic, co by člověka později trápilo výčitkami svědomí. Člověk prostě uklízel. V podstatě domovnícká práce. Všechno na své místo. Rychle, petrolej! Kdo má sirku?

Ale tady, dnes večer, někdo šlápl vedle. Tahle žena kazila obřad. Muži nezvykle rámusili, smáli se, žertovali, aby přehlušili to strašné, obviňující ticho dole. Její mlčení rozeznělo prázdnou pokojovou řevem plným obžaloby a sválo na ně jemný poprašek viny, který vsáli do nozder, hned jak vnikli dovnitř. Nebyla to ani čistá, ani správná hra. Montag byl úplně vyvedený z míry. Neměla by tady být, všude překáží.

Knihy bombardovaly jeho ramena, jeho paže, jeho vzhůru obrácený obličej. Jedna přistála poslušně téměř jako bílý holub s třepetajícími křídly v jeho ruce. V matném blikavém světle se otevřela stránka podobná sněhovému peří a na ní byla jemně namalovaná slova. Ve všem tom shonu a horečnatém spěchu zbyl Montagovi pouze okamžik, aby si mohl přečíst jedinou řádku, ale ta mu v příštím okamžiku plála v mysli, jako by mu ji tam někdo vpálil rozžhaveným železem.

"V odpoledním slunci usnul čas." Knihu upustil. Okamžitě mu padla do ruky jiná.

"Montagu, nahoru!"

Montagova ruka se sevřela jako čelisti úst a přitiskla knihu s divokou horlivostí, s šílenou bezmyšlenkovitostí na jeho prsa. Muži nahoře vyhazovali kupy obrázkových časopisů lopatami do vzduchu, v němž se válela mračna prachu.

Sešity padaly jako ubití ptáci a dole mezi jejich těly stála žena připomínající malou holčičku.

Montag neudělal nic. To všechno učinila jeho ruka. Jeho ruka, kterou ovládal její vlastní mozek, každý její třesoucí se prst měl svoje vlastní vědomí a hořel zvědavostí — ta ruka se stala zlodějem. Teď rychle vložila knihu pod jeho rameno, vtiskla ji pevně do podpaží mokrého potem a s okázalým pohybem kouzelníka vylétla zpět — prázdná. Račte se podívat! Nic jsem neudělal! Jen se podívejte!

Vytřeštěně zíral na tu bílou ruku. Natáhl ji daleko před sebe, jako by byl dalekozraký. Přidržel si ji těsně před očima, jako by byl slepý.

"Montagu!"

Škubl sebou a otočil se.

"Nestůj tam jako sloup!"

Knihy ležely a připomínaly hromady ryb připravených k sušení. Muži na nich balancovali, klouzali a padali přes ně. Zlaté oči titulů se třpytily, bledly a mizely.

"Petrolej!"

Pumpovali studenou tekutinu z nádržek označených číslem 451, které měli popruhy připevněné na zádech. Polili každou knihu, postříkali petrolejem pokoje. Ve výparech té hořlaviny spěchali dolů, Montag klopytal za nimi.

"Pojďte, ženská!"

Žena klečela mezi knihami, hladila jejich promočené kožené a lepenkové vazby, hmatem četla pozlacené názvy a její oči přitom žalobně hleděly na Montaga.

"Moje knihy nikdy nedostanete," řekla.

"Víte, jak zní zákon," pravil Beatty. "Kam jste dala rozum? Mezi těmi knihami nenajdete ani dvě, které by si neodporovaly. Celá léta jste se tu zavírala s učiněnou babylónskou věží. Zbavte se toho konečně! Lidé z těch knih nikdy nežili. Tak pojdte!"

Zavrtěla hlavou.

"Celý dům shoří," řekl Beatty.

Muži nejistě kráčeli ke dveřím. Ohlíželi se po Montagovi, který stál blízko té ženy.

"Přece ji tady nenecháte!" protestoval.

"Když nechce jít —"

"Tak ji k tomu přinutíte!"

Beatty zdvihl ruku, v níž skrýval zapalovač. "Musíme se vrátit na strážnici včas. A pak, tihle fanatici se vždycky pokoušejí o sebevraždu, jsou všichni stejní, to už známe."

Montag vzal ženu za ruku.

"Můžete jít se mnou."

"Nepůjdu," odpověděla, "ale jste hodný. Děkuji vám."

"Počítám do deseti," řekl Beatty. "Jedna. Dva."

"Odejděte, prosím vás," řekl Montag.

"Tři. Čtyři."

"Tak pojdte."

Montag se pokusil ženu odvléct. Žena klidně odpověděla:

"Chci zůstat tady."

"Pět. Šest."

"S tím počítáním můžete přestat," řekla. Pootevřela pěst jedné ruky, v dlani jí ležel jediný nepatrný předmět.

Obyčejná zápalka.

Ten pohled vyhnal muže ven a pryč od domu. Kapitán Beatty pozpátku zvolna couval z domovních dveří, aby se nezesměšnil, jeho růžový obličej žhnul a leskl se odrazem tisíce požárů a nočních vzrušení. Bože, napadlo Montaga, je to tak! Poplach je vždycky jenom v noci. Nikdy ve dne. Snad proto, že oheň v noci vypadá působivěji? Že je barvitější, že je to lepší podívaná? Na růžovém obličejí Beattyho se ve dveřích objevil náznak strachu. Ženina ruka křečovitě škubla zápalkou. Kolem ní houstly petrolejové výpary. Montag cítil, jak mu ukrytá kniha buší na hrudi jako srdce.

"Bězte," řekla žena a Montag cítil, že prchá pryč a pryč ze dveří, za Beattym, po schodech dolů, přes trávník, po němž se vinula stružka petroleje jako stopa zlého slimáka.

Žena stála nehybně u vchodu, kam je přišla tiše přeměřit očima, a svým klidem jako by je proklínala.

Beatty stiskl prsty, aby zapálil petrolej. Pozdě. Montag zalapal po vzduchu.

S nesmírným pohrdáním, které je všechny obsáhlo, natáhla ta žena ruku ze dveří a škrtila sirkou o zábradlí. Lidé vyběhali z domů a hnali se ulicí.

Cestou zpátky na stanici nemluvili. Nikdo se na nikoho ani nepodíval. Montag seděl na předním sedadle vedle Beattyho a Blacka. Dokonce ani nevytáhli dýmky. Seděli nehnutě, jen když zahýbali za roh, vyhlédli okénkem velkého Salamandra a pak jeli tiše dál.

"Pane Ridley," řekl po chvíli Montag. "Cože?" zeptal se Beatty.

"Povídala: ‚Pane Ridley.‘ Když jsme vešli dovnitř, řekla nějakou hloupost: ‚Hlavu vzhůru, pane Ridley.‘ A pak ještě něco, a ještě něco, a ještě něco."

"S pomocí Boží zapálíme téhodne v Anglii svíci, která bohdá nikdy nebude uhašena," řekl Beatty. Stoneman stejně jako Montag udiveně pohlédli na kapitána.

Beatty se poškrabal na bradě. "To řekl člověk, který se jmenoval Latimer, člověku, který se jmenoval Nicholas Ridley, když je zaživa upalovali pro kacířství v Oxfordu 16. října 1555."

Montag a Stoneman zas upřeli oči na ulici ubíhající pod koly vozu.

"Jsem samý úryvek a citát," řekl Beatty. "Většina požárnických kapitánů je taková. Někdy překvapuju sám sebe. Pozor, Stonemane!"

Stoneman zabrzdil.

"Hrome!" křikl Beatty. "Klidně přejedeš roh, kde máš zahrnout ke strážnici."

"Kdo je to?"

"Kdo by to mohl být?" zeptal se Montag a opřel se potmě o zavřené dveře.

Po chvíli ticha řekla jeho žena: "Tak rozsviť."

"Nechci svítit."

"Vlez do postele."

Slyšel ji, jak se netrpělivě převaluje. Pérová matrace zaskřípěla.

"Jsi opilý?" zeptala se.

Ta jeho ruka to všechno začala! Cítil, jak mu jedna a potom druhá ruka stahuje kabát a nechává ho spadnout na zem. Podržel kalhoty nad propastí a nechal je zmizet ve tmě. Dlaně už byly nakažené a nákaza zachvátila brzy i paže. Cítil, že mu jed proniká zápěstím, do loktů a do ramen a pak přeskakuje z lopatky na lopatku jako jiskra mezi póly. Jeho ruce toužily po kořisti. A oči začínaly pociťovat hlad, jako by se musely na něco, na cokoli, na všechno podívat. Žena naléhala: "Co děláš, prosím tě?"

Svíral knihu v potících se studených prstech a na místě se zakymácel.

Za chvíli řekla: "Tak tam nestůj jako mátoha."

Vydal ze sebe slabý zvuk.

"Cože?" zeptala se.

Vyrazil ještě několik tichých zvuků. Doklopytal k posteli a neobratně strčil knihu pod studený polštář. Klesl do postele a žena poděšeně vykřikla. Ležel daleko od ní, na zasněženém ostrově odděleném pustým oceánem. Mluvila na něho, připadalo mu, že hovoří dlouho, mluvila o tom a o onom a byla to jenom slova podobná těm, která jednou slyšel u přítele v dětském pokoji; jako když dvouleté dítě skládá slabiky ve slova beze smyslu, mluví vlastní hatmatilkou, vydává hezké zvuky, které se nesou vzduchem. Ale Montag neodpověděl a po dlouhé chvíli, kdy se ozýval jenom slabounce a neurčitě, cítil, že Mildred jde po místnosti, přichází k jeho posteli, stojí nad ním a klade mu na tvář dlaň, aby zjistila, jestli nemá horečku. Věděl, že když ruku od tváře odtáhla, byla dlaň vlhká.

Pozdě v noci se na Mildred podíval. Nespala. Ve vzduchu jemněounce tančila melodie - nacpala si zase do uší mušličky a naslouchala vzdáleným lidem ze vzdálených míst, oči široce otevřené a upřeně hledící do hlubin tmy nad ní na stropě. Že koloval nějaký vtíp o manželce, která celé dny protelefonovala, takže zoufalý manžel musel běžet do nejbližšího obchodu, aby se jí odtamtud telefonicky zeptal, co je k obědu? Proč si vlastně nekoupil otofonní vysílačku a nemluvil v noci se ženou, nemručel, nešeptal, nekřičel, neřval, neječel? Ale o čem by šeptal, co by ječel? Co by měl říkat?

Najednou byla tak cizí, až se zdálo neuvěřitelné, že ji vůbec zná. Byl v domě kohosi cizího, jako v té další anekdotě o opilém pánovi, který přišel pozdě v noci domů, odemkl špatné dveře, vlezl do cizího pokoje, vyspal se s neznámou ženou a brzy ráno vstal a odešel do práce, aniž jeden nebo druhý něco zpozorovali.

"Millie... ?" zašeptal.

"Co je?"

"Nechtěl jsem tě polekat. Chtěl bych jenom vědět..."

"Co?"

"Kdy jsme se setkali? A kde?"

"Jak to myslíš - kdy jsme se setkali?" zeptala se.

"Myslím - poprvé."

Věděl, že ve tmě určitě vraští čelo.

Objasnil jí to: "Když jsme se poprvé setkali, kde to bylo a kdy?"

"No, to přece bylo na —"

Zarazila se.

"Já nevím," řekla.

Zamrazilo ho. "Nemůžeš si vzpomenout?"

"Vždyť už je to tak dávno!"

"Jenom deset let, víc ne, jen deset let."

"Nerozčiluj se. Dělá, co můžu, abych si vzpomněla." Podivně se zasmála a ten smích se hystericky zvyšoval. "Je to vlastně hrozná legrace, že si člověk nemůže vzpomenout, kde se seznámil s manželem nebo s manželkou."

Ležel a pomalu si mnul víčka, obočí a zátylek. Přitiskl obě ruce k očím a vytrvale na ně tlačil, jako by chtěl vmáčknot paměť zpět, kam patří. Najednou mu připadalo ze všeho na světě nejdůležitější vzpomenout si, kde se seznámil s Mildred.

"Vždyť je to jedno." Vstala, šla do koupelny a on slyšel, jak teče voda a jak Mildred polyká.

"Ano, myslím, že je," řekl.

Pokusil se počítat kolikrát polkla a přišla mu na mysl návštěva těch dvou popelavě šedých mužů, kteří měli v tenkých rtech cigarety, a had s elektronkovými očima, jak se plazil hloub a hloub vrstvami noci a kamene a zahnívajících pramenitých vody — a chtělo se mu na Mildred křiknout: Kolik sis jich vzala dnes? No, těch tabletek! Kolik sis jich vezmeš za chvíli a nebudeš o tom vědět? A tak pořád dál, hodinu co hodinu! Nebo možná ne dnes, ale zítra v noci. A když už to jednou začalo, já nebudu spát ani dnes, ani zítra, ani žádnou další noc bůhvíjak dlouho. Myslet na to, jak ležela na posteli a dva technici stáli nad ní, ne sehnutí a plní zájmu, ale vztyčení, se založenými rukama. A vzpomněl si, jak ho tehdy napadlo, že kdyby zemřela, on určitě ani ne-zasílá. Protože by to zemřel někdo neznámý, tvář z ulice, obrázek z novin. A najednou to bylo všechno tak strašlivé, že se rozplakal, ne nad smrtí, ale nad myšlenkou, že by nad smrtí neplakal, bláhový, prázdný člověk u bláhové, prázdné ženy, jejíž nitro hladový had ještě víc vysál.

Čím to, divil se, že je člověk tak prázdný? Kdo ho to vyprazdňuje? A nedávno ta hrozná kytky, ta pampeliška! Ta tomu nasadila korunu! "To je ale hanba, vy nejste vůbec do nikoho zamilovaný!" A proč ne?

Nu, protože když se nad tím člověk upřímně zamyslí, copak mezi ním a Mildred nestojí stěna? A doslova ne jenom jedna stěna, ale prozatím vlastně tři! A pořádně drahé! A ti strýčkové, ty tety, ti bratránkové a sestřenice, ty neteře, ti synovci, kteří na těch stěnách bydlí, ta užvaněná banda opic, která drmolí o ničem, o ničem, o ničem a hodně nahlas, nahlas, nahlas. Od samého počátku si jim zvykl říkat rodinka. "Copak dnes dělá strýček Louis?" - "Kdo?" - "A teta Maude?" - Když občas přemítal o Mildred, vybavila se mu nejčastěji představa děvčátka v pralese beze stromů (je to

divné!) nebo spíš děvčátka ztraceného v rovině, kde kdysi bývaly stromy (jejich nehmotné tvary tu člověk všude cítil), děvčátka uprostřed "obývacího pokoje". Obývací pokoj! Ted' mohl brát to označení doslova. Ať přišel domů, kdy chtěl, stěny byly vždycky zabydlené a vždycky k Mildred hovořily -

"Něco se musí udělat!"

"Ano, něco se udělat musí!"

"Tak nestůjme a nemluvme tady!"

"Udělejme to!"

"Mám takový vztek, že bych si odplivl!"

O čem to je? Mildred nevěděla, jak mu to vysvětlit. Kdo měl na koho vztek? To prý nemůže přesně říct. Co se chystali udělat? Počkej tady a uvidíš, řekla Mildred.

Počkal, aby uviděl.

Ze stěn se řítíl uragán zvuků. Hudba ho bombardovala tak prudce, že to téměř páčilo kosti ze šlach. Cítil, jak mu drnčí čelisti, jak se mu třesou oči v hlavě. Klesal pod těmi nárazy. Když to skončilo, bylo mu jako člověku, kterého shodili ze skály na břehu, odstředivá síla mořského víru jím zatočila, vyplivla ho do vodopádu a on padal a padal dolů do prázdna, do prázdna a nikdy - docela - nedopadl - na - dno - nikdy - nikdy - docela — ne, nikdy — docela — nedopadl — na dno... a přece padal tak rychle, že se ani stěn nikdy nedotkl... že se... nikdy... docela... nedotkl... ničeho.

Hromobití doznělo v dálce. Hudba odumřela.

"Podívej!" řekla Mildred.

To bylo opravdu pozoruhodné. Něco se stalo. Ačkoli se lidé na stěnách pokoje sotva pohnuli a nic se ve skutečnosti nevyřešilo, člověk měl pocit, že někdo zapnul pračku nebo že ho někdo nasál do gigantického vysavače. Tonul v hudbě a v ryzi kakofonii. — Montag se vymotal z místnosti zalit potem a blízek zhroucení. Mildred tam zůstala sedět v křesle a hlasy dál vedly svou:

"Tak teď už bude všechno v pořádku," řekla jedna "teta".

"Jen to neříkej tak jistě," pravil nějaký "bratranec".

"A ty se nerozčiluj!"

"Kdo se rozčiluje?"

"Ty!"

"Já?"

"Máš vztek?"

"Proč bych měl mít vztek?"

"Proto!"

"To je všechno moc krásné," vykřikl Montag, "ale na co mají vztek? Co je to zač, tihle lidi? Kdo je ten chlap a kdo je ta ženská? Je to muž a žena, jsou rozvedení, zasnoubení, co jsou? Panebože, nic tu není jasné."

"Oni," řekla Mildred, "prostě - oni se pohádali, víš. Hodně často se hádají. Měl bys to sledovat. Myslím, že jsou manželé. Ano, jsou to manželé. Proč se ptáš?"

A když to zrovna nebyly tři stěny, které brzy budou čtyři a tím se snová vidina uzavře, potom to byl otevřený vůz a Mildred ujížděla rychlostí sto padesát kilometrů za hodinu přes město, on hulákal na ni a ona na něho, oba se snažili rozumět, co jeden druhému říká, ale oba slyšeli jen řev vozu. "Aspoň to zpomal na minimální rychlost!" zaječel. "Cože?" vykřikla. "Zpomal na osmdesát, na minimum!" hulákal. "Co říkáš?" zapištěla. "Rychlost!" řval. A ona ji vytáhla na sto šedesát kilometrů za hodinu a urvala mu vzduch od úst.

Když vystoupili z vozu, měla v uších pevně zastrčené mušličky.

Ticho. Jenom vítr jemně vál.

"Mildred." Zavrtěl sebou v posteli.

Natáhl se k ní a vyňal jí malého hracího broučka z ucha.

"Mildred, Mildred?"

"Ano?" Její hlas zněl mdle.

Bylo mu, jako by byl jedním z těch stvoření elektronicky vpravených do štěrbin mezi fonokolární stěny, cítil, že mluví, ale jeho řeč nebyla s to proniknout skleněnou bariérou. Mohl jen posunkovat a doufat, že se Mildred otočí a spatří ho. Skrze sklo nebylo možné, aby se jeden druhého dotkli.

"Mildred, znáš tu dívku, o které jsem ti vyprávěl?"

"Kterou dívku?" Skoro spala.

"Tu dívku ze sousedství."

"Kterou dívku ze sousedství?"

"Vždyť víš, tu středoškolačku. Jmenuje se Clarissa."

"Ach tak, ano," řekla jeho žena.

"Už několik dní jsem ji neviděl — přesně řečeno čtyři dny. Nevidělas ji?"

"Ne."

"Chtěl jsem si o ní s tebou promluvit. Je zvláštní."

"Já už vím, kterou myslíš, tu znám."

"Myslel jsem si, zeji budeš znát."

"Ta —" řekla v temnotě pokoje Mildred.

"Co je s ní?"

"Chtěla jsem ti to říct. Zapomněla jsem. Zapomněla."

"Tak mi to řekni teď. Oč jde?"

"Myslím, že je pryč."

"Pryč?"

"Celá rodina se někam odstěhovala. Ale ona zmizela nadobro. Myslím, že je mrtvá."

"To určitě nemluvíme o stejné dívce."

"Ale ano, je to ta. McClellanová. McClellanová. Přejelo ji auto. Asi před čtyřmi dny. Nevím to jistě. Ale myslím, že je mrtvá. Rodina se každopádně odstěhovala. Nevím. Ale myslím, že je mrtvá."

"Ale jistě to nevíš!"

"Ne, docela jistě ne. Ale skoro jistě."

"Proč jsi mi to neřekla dřív?"

"Zapomněla jsem."

"Před čtyřmi dny!"

"Úplně jsem na to zapomněla."

"Před čtyřmi dny," řekl tiše a zůstal ležet.

Leželi v tmavém pokoji a nehýbali se, ani jeden, ani druhý. "Dobrou noc," řekla.

Slyšel slabé zachrastění. Její ruka se pohybovala. Postrkovala elektrickou mušličku, která se sunula po pólstáři jako kudlanka nábožná. A už vězela zpátky v jejím uchu a bzučela.

Naslouchal a jeho žena si polohlasem prozpěvovala.

Venku se pohnul stín, zdvihl se podzimní vítr a opět utichl. Ale v tom tichu něco bylo a on to slyšel. Bylo to jako dech vydýchnutý na okno. Bylo to jako řídký proužek zelenavého světélkujícího dýmu, jako pohyb obrovského říjnového listu odvanutého pryč přes trávník.

Ohař, napadlo ho. Je dnes v noci venku. Je to on. Kdybych otevřel okno...

Neotevřel okno.

Ráno ho mrazilo a měl horečku.

"Nebudeš přece nemocný," řekla Mildred.

Zavřel rozpálené oči. "Jsem."

"Ale včera ti bylo dobře."

"Ne, nebylo mi dobře." Slyšel, jak v saloně huláká rodinka.

Mildred udiveně stála u jeho postele. Cítil, že tam stojí, viděl ji, aniž otevřel oči: vlasy spálené chemikáliemi, až byly jako křehká sláma, oči zamžené jakýmsi zákalem, který nebylo vidět, ale dal se tušit někde hluboko za panenkami, nabarvené našpulené rty, tělo odtučňovací kúrou vyhublé jako kudlanka nábožná, maso podobné bílé slanině. Nemohl se upamatovat, že by někdy byla vypadala jinak.

"Přineseš mi aspirin a trochu vody?"

"Musíš vstát," řekla. "Je poledne. Spal jsi o pět hodin déle než obvykle."

"Nevypnula bys telestěnu?" požádal ji.

"Je tam zrovna moje rodinka."

"Nemůžeš ji vypnout, ani když mi není dobře?"

"Zeslabím ji."

Vyšla z pokoje, s telestěnou neudělala nic a vrátila se. "Je to lepší?"

"Díky."

"Vysílají můj oblíbený program," řekla.

"Dáš mi ten aspirin?"

"Když tys ještě nikdy nebyl nemocný!" Opět se otočila k odchodu.

"No tak teď jsem. Dnes nepůjdu do práce. Zavolej místo mě Beattymu."

"Včera v noci jsi byl legrační." Zastavila se ve dveřích provázená jemným bzučením.

"Kde máš ten aspirin?" Podíval se na sklenici vody, kterou mu podávala.

"Ach!" Vrátila se znovu do koupelny. "Stalo se něco?"

"Jenom požár, nic víc."

"Zažila jsem prima večer," řekla v koupelně.

"Cos dělala?"

"Dívala jsem se na telestěny."

"Co vysílali?"

"Pořady."

"Jaké pořady?"

"Jedny z nejlepších, jaké kdy hráli."

"O čem?"

"Vždyť víš, o partě."

"Ach ano, o partě, o partě, o partě!" Chtěl zamáchnout bolest v očích a najednou se mu ze zápachu petroleje udělalo špatně, až začal zvracet.

Vešla Mildred provázená bzukotem. Překvapilo ji to. "Pročs to udělal?"

Polekaně se podíval na podlahu. "S knihami jsme spálili nějakou stařenu."

"Ještě že se koberec dá omýt, to je výhoda." Přinesla mop a dala se do práce. "Byla jsem včera u Heleny."

"Copak na tvé telestěně nešel program chytit?"

"Šel, ale já ráda chodím na návštěvy."

Vrátila se do salonu. Slyšel, jak si prozpěvuje.

"Mildred?" zavolal.

Objevila se se zpěvem na rtech a lehce luskala prsty.

"Nezeptáš se mě, jak to včera bylo?" řekl.

"Co jak bylo?"

"Spálili jsme tisíc knih. Spálili jsme nějakou ženu."

"No a?"

Salon explodoval ráumem.

"Spálili jsme výtisky Danta a Swifta a Marca Aurelia."

"To byl nějaký Evropan, ne?"

"Něco takového."

"Nebyl to radikál?"

"Jakživ jsem ho nečetl."

"Byl to radikál." Mildred si hrála s telefonem. "Nechceš na mně, abych zavolala kapitánu Beattymu, že ne?"

"Musíš!"

"Nekřič na mě!"

"Já jsem nekřičel." Najednou se v posteli vztyčil a třásl se, rozzuřený a zrudlý hněvem. V horkém vzduchu řvaly telestěny. , Já mu zavolat nemůžu. Já mu nemůžu říct, že jsem nemocný."

"Proč?"

Protože máš strach, pomyslel si. Jsi jako dítě, které předstírá, že je nemocné, a bojí se zavolat, protože po pár slovech by rozhovor vypadal takhle: "Ano, už je mi líp, pane kapitáne. V deset večer jsem tam."

"Nic ti není," řekla Mildred.

Montag klesl zpátky do postele. Sáhł pod polštář. Kniha, kterou tam ukryl, byla stále na svém místě.

"Mildred, co bys tomu říkala, kdybych - prostě kdybych na čas nechal zaměstnání?"

"Ty chceš všechno nechat plavat? Po všech těch letech práce! A jen proto, že nějakou ženskou a její knížky —"

"Měla ji vidět, Millie!"

"Co je mi do ní, neměla mít knihy. Byla za to odpovědná, to si měla uvědomit. Nenávidím ji. Pomátla tě a my teď přijdeme o všechno, o dům, o zaměstnání, o všechno."

"Tys tam nebyla, tys to neviděla," řekl. "V knihách musí něco být. Něco, co si nedovedeme představit, když kvůli tomu zůstane žena v hořícím domě, něco v nich musí být. Jen tak pro nic za nic by tam člověk nezůstal."

"Neměla rozum."

"Měla zrovna takový rozum jako ty nebo já, možná lepší, a my jsme ji spálili."

"To je pro mě jako loňský sníh."

"Ne, žádný sníh, to je oheň! Vidělas někdy spálený dům? Doutná několik dní. A tenhle oheň pro mě do smrti nezhasne. Bože! Celou noc jsem se v duchu snažil ho uhasit. Jsem už z toho šílený."

"Na tos měl myslet, než ses stal požárníkem."

"Myslet! Copak jsem měl na vybranou? Můj dědeček a můj otec byli požárníci. Dělal jsem prostě bez přemýšlení všechno po nich."

Telestěna hrála taneční šlágr.

"Dnes máš ranní směnu," řekla Mildred. "Už jsi měl být dvě hodiny pryč. Právě jsem si na to vzpomněla."

"Není to jenom ta mrtvá žena," řekl Montag. "Včera v noci jsem myslel na všechnen petrolej, který jsem vy-potřeboval za posledních deset let. A myslel jsem na knihy. A poprvé jsem si uvědomil, že za každou knihou stojí nějaký člověk. Někdy člověk šiji musel vymyslet. Někdeho člověka to stálo pořádně času, než ji dostal na papír. A na tohle jsem já předtím nikdy ani nepomyslel!" Vstal z postele.

"Někomu to možná trvalo celý život, než zapsal několik myšlenek, které ho napadly, když se rozhlížel po světě a po životě, a pak přijdu na dvě minuty já a bum! Je po všem."

"Dej mi pokoj," řekla Mildred. "Já jsem nic neudělala."

"Tobě mám dát pokoj! To se ti řekne, ale jak mám dát pokoj sobě? Nepotřebujeme si dávat pokoj. Čas od času potřebujeme mít opravdové a pořádné starosti. Jak dlouho už jsi neměla opravdu pořádné starosti? Kvůli něčemu důležitému, kvůli něčemu skutečnému?"

A potom zmlkl, protože si vzpomněł na minulý týden a na dva bledé oblázky, které zíraly vytřeštěně na strop, a na hada-pumpu se zkoumajícím okem, na dva muže s obličejem jako z mýdla a s cigaretami, které jim poskakovaly v ústech, když hovořili. Ale to byla jiná Mildred, to byla Mildred tak hluboko v nitru téhle Mildred a s takovými starostmi, s takovými opravdovými starostmi, že spolu ty dvě ženy neměly nikdy nic společného. Odvrátil se.

Mildred řekla: "Tak teď sis to spískal. Vidíš - venku před domem? Podívej se, kdo tam je."

"To je mi jedno."

"Právě přijel Fénix a nějaký člověk v černé košili s oranžovým hadem na rukávě jde po cestičce sem."

"Kapitán Beatty?" zeptal se.

"Kapitán Beatty."

Montag se ani nehnuł, stál a hleděl do studené běloby zdi přímo před sebou.

"Prosím tě, jdi a pusť ho dovnitř. Řekni mu, že jsem nemocný."

"Řekni si mu to sám!" Přesla několika kroky sem a tam a zůstala stát se široce rozevřenými očima, když elektrický anunciator od předních dveří zavolal tiše, tichounce její jméno - paní Montagová, paní Montagová, někdo tu je, někdo tu je, paní Montagová, paní Montagová, někdo tu je — a pak oněměł.

Montag se přesvědčil, je-li kniha pod polštářem dobře schovaná, pomalu vlezl do postele, přihladil si pokrývku přes kolena a na prsou a napolo se posadil. Za chvíli se Mildred pohnula, vyšla z místnosti a kapitán Beatty s rukama v kapsách vpochodoval dovnitř.

"Vypněte rodinku," řekl Beatty a díval se kolem, na všechno kromě Montag a jeho ženy.

Tentokrát Mildred neotálela. Naříkavé hlasy v saloně přestaly ječet.

Kapitán Beatty se s pokojným výrazem v brunátné tváři posadil do nejpohodlnějšího křesla. Dal si načas, než nacpal mosaznou dýmku, zapálil ji a vyfoukl velký oblak kouře. "Jen mě tak napadlo, že sem zajdu a podívám se, jak je našemu nemocnému."

"No a co byste řekl?"

Beatty se usmál a odhalil přitom průsvitně růžové dásně a cukrovou bělostnost svého chrupu. "Všechno je mi jasné. Chtěl jsi mi zavolat, jestli si můžeš vzít dnes volno."

Montag se v posteli napřimil.

"No dobře," řekl Beatty, "vezmi si volno!" Prohlížel si svůj věčný zapalovač, na němž stálo TENTO ZAPALOVAČ ZAPÁLÍ MILIÓNKRÁT SE ZÁRUKOU, a začal nepřítomně škrtat chemickou zápalkou, sfoukl plamínek, škrtl, sfoukl, škrtl, promluvil několik slov, sfoukl. Podíval se na plamínek. Foukl, podíval se na sloupek kouře: "Kdy budeš v pořádku?"

"Zítřka. Možná pozítří. Začátkem příštího týdne."

Beatty zabafal. "Tohle sedne dřív nebo později na každého požárníka. Ale potřebuje jen porozumění, aby pochopil, jak to chodí. Potřebuje znát dějiny našeho povolání. S tím už teď nováčky nekrmí jako dřív. Zatracená pitomost!" Zabafal.

"Dneska už se na to pamatují jenom velká zvířata." Zabafal. "Já tě do toho zasvětim."

Mildred si s něčím nervózně pohrávala.

Beatty si dal celou minutu na čas, aby si to v hlavě srovnal a rozpomněl se, co všechno chce říct.

"Ptáš se, kdy to s tím našim zaměstnáním začalo, jak k tomu došlo, kdy, kde? No, já bych řekl, že to doopravdy začalo někdy v době té záležitosti, které se říká válka Severu proti Jihu, i když v naší služební knížce stojí, že to bylo dřív. Fakt je, že jsme se nedostali skoro nikam, dokud se trochu nevypracovala fotografie. A potom — film na začátku dvacátého století. Rozhlas. Televize. Věci se začaly dělat pro masy."

Montag seděl v posteli a nehýbal se.

"A poněvadž se začaly dělat pro masy, zjednodušily se," pokračoval Beatty. "Dřív měly knihy vliv na několik málo lidí, tuhle, tamhle, po celém světě. Mohly si dovolit být různé. Na světě bylo dost místa. Počet obyvatel se zdvojnásobil, ztrojnásobil, zčtvárnásobil. Filmy a rozhlas, časopisy, knihy, všechno se vyrovnalo na stejnou limonádovou úroveň — rozumíš, co říkám?"

"Myslím, že ano."

Beatty se zadíval na kouřové kroužky, které vydechl do vzduchu. "Představ si to. Člověk devatenáctého století se svými koňmi, psy, kočáry, pomalým pohybem. A pak, ve dvacátém století — pusť kameru rychleji! Knihy se zkrátily. Zkondenzovaly. Vykuchali je. Víc obrázků než textu. Všechno se sesychá na vtip, na senzační závěr."

"Senzační závěr," přikývla Mildred.

"Seškrtali klasiky na patnáctiminutový rozhlasový program, pak je znova seškrtali, aby se vešli na jednu stránku, a nakonec to dotáhli na deseti nebo dvanácti-řádkové heslo v naučném slovníku. Já samozřejmě přeháním. Slovníky byly pro rychlou informaci. Ale našlo se mnoho těch, kteří všechno, co věděli o Hamletovi (ty ten titul znáš určitě, Montag, pro vás, paní Montagová, je to pravděpodobně jen podvědomá vzpomínka na nějaký titul), kteří, jak říkám, všechno, co věděli o Hamletovi, vyčetli z jednostránkového výtahu v knížce, která hlásala: Teď si můžete konečně přečíst všechny klasiky: držte krok se sousedem! Je ti jasné, kam to vede? Z dětského pokoje na univerzitu a zpátky do dětského pokoje. To je graf intelektuálního vývoje za posledních pět století nebo o trochu déle."

Mildred vstala a začala přecházet po pokoji, brala do rukou různé věci a zase je pokládala. Beatty si jí nevšímal a pokračoval:

"Pusť ten film rychleji, Montag, honem! Vezmi jen všechny ty obrázkové magazíny: Click, Pie, Look, Eye, Now, Flick, Here, There, Swift, Páče, Úp, Down, In, Out, Why, How, Who, What, Where, Eh?, Uh!, Bang!, Smack!, Wallop, Bing, Bong, Bum! Výtah z výtahu, výtah z výtahu výtahu. Politika? Sloupek, dvě věty, palcový titulek! A pak už jde všechno k čertu! Roztočte lidskou mysl, rozpumpujte ji rukama vydavatelů, literárních zlodějů, rozhlasových podnikatelů tak rychle, aby ta odstředivka odmrštila všechny nepotřebné myšlenky, které jen ukrádají čas!"

Mildred urovnávala přikrývky. Montag ucítil, jak se mu srdce divoce rozbušilo, když natřásala polštář. Právě ho vzala za ramena a pokoušela se ho donutit, aby se posadil a ona mohla polštář vzít, pěkně ho načechrat a položit zpátky. A možná, aby vykřikla a vytřeštila oči, nebo aby prostě sáhla pod podušku a řekla: "Co to tu je?" a s dojemnou nevinností vytáhla ukrytou knihu.

"Školní docházka se zkracuje, kázeň se uvolňuje, přestává se učit filozofie, dějepis, cizí jazyky. Angličtina a pravopis se postupně čím dál víc zanedbávají, až se nakonec ignorují skoro úplně. Žije se ze dne na den, lidi se starají jen o výhodné místo a po práci je všude plno zábavy. Nač se učit něco víc než mačkat knoflíky, otáčet vypínačem, utahovat matky a spojovat kontakty?"

"Ukaž, narovnáš ti polštář," řekla Mildred.

"Ne," zašeptal Montag.

"Zip úplně nahradí knoflík, ale právě ta chvilka na přemýšlení chybí člověku, když se ráno strojí. Ráno je doba filozofická, a proto i melancholická."

Mildred řekla: "Ukaž!"

"Jdi pryč!" sykl Montag.

"Ze života se stává jeden jediný kotrmelec, Montagu, všechno je samé bum, bac a hej!"

"Hej!" zvolala Mildred a šklubla polštářem.

"Proboha, nech mě být!" podrážděně vykřikl Montag.

Beatty vyvalil oči.

Mildredina ruka pod polštářem ztuhla. Prsty ohmatávala obrysy knihy, a když rozeznala tvar, objevilo se na jejím obličejí překvapení a potom děs. Otevřela ústa, aby se zeptala...

"Zbavte divadla všeho repertoáru kromě šašků a do pokoje si poříďte skleněné stěny a dobrá světla, která po těch stěnách běhají nahoru dolů jako konfety nebo krev nebo sherry nebo bublinky v šampaňském. Hraješ rád baseball, Montagu, že?"

"Baseball je skvělá hra."

Ted' už Beattyho skoro neviděl, jenom někde z kouřové clony slyšel jeho hlas.

"Co je to?" zeptala se Mildred téměř radostně. Montag si jí prudce lehl na ruce. "Co to tam je?"

"Posaď se!" zařval Montag. Uskočila s prázdnýma rukama. "Nevidíš, že hovoříme?"

Beatty pokračoval jakoby nic. "Hraješ rád kuželky, Montagu?"

"Kuželky? Ano."

"A golf?"

"Golf je skvělá hra."

"A co basketbal?"

"Skvělá hra."

"A biliár, kulečnick? A fotbal?"

"Samé skvělé hry, jedna jako druhá."

"Více sportu pro každého, kolektivní duch, zábava a myslet se vůbec nemusí, co? Organizujte a organizujte a víc a víc organizujte skvělejší sportovní podívané. Víc kreslených seriálů do knih. Víc obrázků. Duch potřebuje mň a mň. Roztěkanost. Silnice plné zástupů, které se ženou někam, někam, někam, nikam. Benzinoví štvanci. Z měst jsou turistické noclehárny, lidé táhnou z místa na místo jako kočovné tlupy, jdou za přibývajícím měsícem, dnes bydlí v místnosti, kde ty jsi spal dopoledne a já včera v noci."

Mildred vyšla z pokoje a praskla dveřmi. Televizní "tety" se daly do smíchu televizním "strýčkům".

"Ted' si vezměme například menšiny v naší civilizaci. Čím víc je obyvatelstva, tím víc je menšin. Hlavně abyste se nějak nedotkli citů milovníků psů a chovatelů koček, citů lékařů, advokátů, obchodníků, ředitelů, mormonů, baptistů, unitářů, Číňanů, Švédů, Italů, Němců druhé generace, Texanů, Brooklyňanů, Irčanů, lidí z Oregonu nebo z Mexika. Postavy vystupující v této knize, v této hře, v tomto televizním programu jsou osobnosti čistě smyšlené, nemají představovat skutečné malíře, kartografy nebo řemeslníky kdekoli na světě. Čím víc se zvětšují trhy, Montagu, tím spíš si musíš dát pozor, aby ses nedotkl něčích názorů. Je třeba šetřit nejvnitřnější citění těch nejnepatrnějších menšin. Spisovatelé plní zlých myšlenek, zavřete své psací stroje! — A oni je zavřeli! Z časopisů se stala příjemná limonádová selanka. Knihy, tak to alespoň prohlašovali ti zatracení snobští kritici, rozbředli ve špinu. Není divu, že přestaly jít na odbyt, říkali kritikové. Ale čtenáři, kteří věděli, co chtějí, byli spokojeni a udrželi při životě obrázkové seriály. A samozřejmě také pornografické časopisy se stereoskopickými fotografiemi. Tady to máš, Montagu. Nepřišlo to shora od vlády, cestou nařizovací. Nezačalo to žádným výnosem, žádným usnesením, žádnou cenzurou, vůbec ne! Bohudíky, celý ten kousek provedla technika, masové využití zdrojů a tlak menšin. Jim poděkuj za to, že dnes můžeš být neustále veselý, smíš číst obrázkové seriály, oblíbené senzační životopisy nebo týdeníky plné inzerátů."

"Dobře, ale jak to bylo s požárníky?" zeptal se Montag.

"Hm," v jemné mlze tabákového dýmu se k němu Beatty naklonil, "co se dá vysvětlit lip a přirozeněji? Když školy začaly chrlit víc a víc běžců, skokanů, závodníků, hračičkářů, příživníků, hltalů, letců a plavců namísto badatelů, vědců, kritiků a tvůrčích pracovníků, potom se ovšem slovo "intelektuál" stalo nadávkou, jak si také zasloužilo. Z neobvyklých věcí máš vždycky strach. Jistě se pamatuješ na spolužáka ve škole, který byl obzvláště nadaný, který se nejčastěji hlásil a odpovídal na učitelovy otázky, zatímco ostatní dřepěli jako hromada vycpaných panáků a měli na něho vztek. A nevybrali jste si právě tohoto nadaného chlapce, když jste po vyučování chtěli někoho zmlátit nebo po-týrat? Samozřejmě že ano. Všichni musíme být stejní. Nejsou všichni zrozeni svobodní a sobě rovní, jak říká Ústava, ale všichni jsou srovnání. Jeden každý je věrný obraz všech ostatních; teprve pak jsou všichni šťastní, protože tu nejsou žádní velikáni, před kterými by se člověk cítil bezvýznamný nebo podle nichž by se mohl měřit. Tak je to! Kniha v sousedství je jako nabitá puška. Spal ji! Vydeje ze zbraně náboj! Zlom lidskou mysl! Bůh ví, kdo by se stal terčem sečtělého člověka? Já? Nestřpím to ani minutu. A tak když se všude na světě stavěly domy ohnivzdorné (tvoje domněnka včera v noci byla správná), nikdo už nepotřeboval požárníky pro staré účely. Dostali novou práci, stali se ochránci klidu naší mysli, lidmi kteří odstraňují náš palčivý, snadno pochopitelný a oprávněný strach z méněcennosti. Stali se oficiálními cenzory, soudci a katy. To jsi ty, Montagu, a to jsem já."

Dveře salonu se otevřely, objevila se v nich Mildred a podívala se na ně, podívala se na Beattyho a pak na Montagu. Zelené, žluté a oranžové ohňostroje zaplavovaly stěny pokoje za ní a prskaly a vybuchovaly v rytmu hudby vyluzované téměř výhradně bubny, tamtamy a činely. Pohnula rty a něco řekla, ale zvuky to přehlušily.

Beatty si vyklepal dýmku na dlaň své růžové ruky a prohlížel popel, jako by to byl symbol, který je třeba rozluštit a vypátrat jeho smysl.

"Musí ti být jasné, že náš civilizovaný svět je tak obrovský, že si nemůžeme dovolit, aby menšiny byly nespokojené a neklidné. Zeptej se sám sebe, co u nás chceme dosáhnout především? Lidé chtějí být šťastní, není to tak? Neslyšels to celý život? Chci být šťastný, říkají lidé. No, a nejsou? Copak je pořád něčím nezaměstnáváme, neposkytujeme jim dost zábavy? Pro to žijeme, pro nic jiného, nemám pravdu? Pro užitek, pro vzrušení. A musíš připustit, že naše kultura nás

tímhle přímo zahrnuje."

"Ano."

Z pohybu Mildrediných rtů ve dveřích mohl Montag přečíst, co říká. Pokoušel se nehledět na její ústa, protože Beatty se mohl otočit a přečíst to také.

"Černoši nemají rádi Černouška Sambo. Spalte ho. Bělochům je proti srsti Chaloupka strýčka Torna. Spalte ji. Napsal snad někdo knihu o vlivu kouření na rakovinu plic? A kuřáci brečí? Spalte tu knihu! Žádá se klid, Montagu. Mír, Montagu. Nezatěžujte svými problémy ostatní. Anebo ještě lip: hodte je do spalovací pece. Pohřby že jsou nevhodné a pohanské zařízení? Tak je rovněž zlikvidujte. Když někdo umře, za pět minut už se veze k Veliké peci, všude po celé zemi jsou vám k službám přenosná krematoria, která jsou přenášena helikoptéry. Deset minut po smrti je z člověka jenom obláček prachu. Nepadejme se se zásluhami jednotlivce v nekrolozích. Zapomeňte na ně. Spalte všechny, všechno spalte. Oheň je jasný a oheň je čistý."

Ohňostroje v pokoji za Mildredinými zády uhasly. A ona jakoby zázračnou shodou současně přestala mluvit. Montag zadržel dech.

"Tady v sousedství byla jedna dívka," řekl zvolna. "Teď je pryč. Myslím, že je mrtvá. Nemůžu se ani upamatovat na její obličej. Ale ta byla jiná. Jak — jak je to možné?"

Beatty se usmál. "Tu a tam se to stává. Myslíš Clarissu McClellanovou? Máme její rodinu v kartotéce. Dávali jsme na ně pozor. Dědičnost a okolí jsou zvláštní věci. Za několik málo let si člověk všechny brouky z hlavy nevyžene. Domácí prostředí může nadělat spoušť v tom, co se pokoušíme natlouct lidem do hlavy ve škole. Proto jsme také rok co rok snižovali věk pro přijímání dětí do školky, až je teď málem vytažujeme z kolíbek. Kvůli McClellanovým jsme měli několik planých poplachů, když bydleli v Chicagu. Knihu jsme nikdy žádnou nenašli. Záznamy o strýčkovi jsou pestré, je to asociál. A to děvče? Byla jak časovaná bomba. Podle toho, co jsem viděl v jejích školních záznamech, rodina ji určitě podvědomě ovlivňovala. Nestála o to vědět, jak se co dělá, ale proč se to dělá. A to může člověka snadno zmást. Začne se pořád ptát proč, a jestli nepřestane, určitě ho z toho brzo rozbolí hlava. Tomu děvčeti je lip, jestli je mrtvá."

"Asi ano."

"Takových podivínů není naštěstí moc. Víme, jak je zničit v zárodku. Bez hřebíku a bez dřeva dům nevystavíš. Když tedy nechceš, aby stál, schovej dřevo a hřebíky. Když nechceš, aby byl člověk nešťastný z politických problémů, neukazuj mu rub i líc otázky, aby se tím netrápil, ukaž mu jenom jednu stránku. Anebo ještě lépe, neukazuj mu nic. Nech ho zapomenout, že je na světě něco takového jako válka. I když je vláda neschopná a vratká ve své pozici, i když si pomáhá z úzkých šroubováním daní, nevadí to, hlavně že o ní lidé nepřemýšlejí. Hlavní je klid, Montagu. Vypisuj pro lidi soutěže, ve kterých dostanou cenu za to, že se naučí zpměti populární šlágr, nebo hlavní města různých států, nebo kolik tun obilí sklídili loni v lowě. Napěchuj do nich údaje, které nejsou nebezpečné, zahlf je tolika "fakty", až se budou cítit přečpaní, ale budou mít dojem, že doslova srší informacemi. Potom se jim bude zdát, že myslí. Budou mít pocit pohybu, aniž se pohnou, a budou spokojeni, protože fakta tohoto druhu se nemění. Jenom jim nedávat nic tak ošemetného jako filozofii nebo sociologii, aby si uměli dát dohromady dvě a dvě. To je cesta k nespokojenosti. Každý, kdo dovede rozebrat a zase složit telestěnu - a dnes to dokáže většina lidí — je šťastnější než člověk, který se pokouší s logaritmickým pravítkem vypočítat, změřit nebo dát do rovnic vesmír. Ten nemůže změřit nebo dát do rovnice, pokud nechceš, aby se člověk cítil jako zvíře a úplně osamocený. Já to znám, zkoušel jsem to. K čertu s tím! Sem s bary a s večírkami, s akrobaty a kouzelníky, s odvážlivci, s tryskovými auty, s motocyklovými helikoptéry, se sexualitou a s heroinem, jen víc všech těch věcí, v kterých si přijde na své automatický reflex. Když je divadelní hra špatná, film nic neříká, nestojí-li představení za nic, podrážděte mě theriminem,* a hodně nahlas! Budu si myslet, že reaguju na hru, a zatím to bude jen nervová reakce na chvění vzduchu. Ale to je mi jedno. Mám prostě rád pořádnou zábavu."

Beatty vstal.

"Musím jít. Přednáška skončila. Doufám, že jsem ti všechno vyjasnil. Důležité je, aby sis zapamatoval, Montagu, že my jsme Dítka

Šťěstěny, Duo Usměváčků, ty a já a ostatní. Stojíme proti hloučku těch, kteří chtějí všechny udělat nešťastné a odhalují proto rozpory v teorii a myšlení. My podporujeme hráz. Pořádně se opři. Nedopusť, aby příval melancholie a ponuré filozofie zaplavil náš svět. Spolehneme na tebe. Nevím, jestli si uvědomuješ, jak jsi důležitý, jak jsme důležití pro tenhle náš šťastný svět."

* Elektrofonický hudební nástroj.

Beatty potřásl Montagovou bezvládnou rukou. Montag seděl dosud v posteli, jako kdyby se dům kolem něho hroutil a on nemohl vstát. Mildred ze dveří zmizela.

"Ještě něco, než odejdu," řekl Beatty. "Na každého požárníka přijde aspoň jednou v životě slabá chvilka.

Zeptá se sám sebe: O čem se vlastně v těch knihách píše? Na tu otázku dostat odpověď, to by bylo, co? Ale na mou čest, Montagu, za mlada jsem si jich musel několik přečíst, abych se dozvěděl, po čem jdu, a v knihách se píše o ničem! O ničem, co bys mohl učit nebo čemu jde věřit. Když to jsou romány, jednají o lidech, kteří nikdy nežili, o mátohách autorovy fantazie. A když to nejsou romány, je to ještě horší: jeden profesor nadává druhému idiotů, jeden filozof utápí druhého na lžici vody. A všichni se motají sem, tam, ničí hvězdy a zhasínají slunce. Člověk nakonec neví, čije."

"A co se stane, když si nějaký požárník, čistě náhodou — bez zlého úmyslu — vezme nějakou knížku domů?"

Montag sebou trhl. Otevřené dveře na něho hleděly velikým prázdným okem.

"Přirozená chyba. Jenom zvědavost," řekl Beatty. "Nebudeme kvůli tomu nijak malicherní, ani se nerozčilíme. Dovolíme požárníkovi, aby si tu knihu nechal čtyřicet hodin. Když ji do té doby nespálí, prostě přijdeme a spálíme ji za něho."

"Přirozeně." Montagovi vyschlo v krku.

"Tak co, Montagu? Přijdeš dnes na jinou, na pozdější směnu? Snad tě ještě dnes večer uvidíme!"

"Nevím," řekl Montag.

"Cože?" Beatty se na něho podíval dost překvapeně.

Montag zavřel oči. "Snad přijdu později."

"Rozhodně bychom tě postrádali, kdyby ses neukázal," dodal Beatty a strčil si zamyšleně dýmku do kapsy.

Už nikdy nepřijdu, myslel si Montag.

"Uzdrav se a už nemarod," řekl Beatty.

Otočil se a vyšel otevřenými dveřmi.

Montag se díval oknem, jak Beatty odjíždí v zářivém brouku, natřeném barvami žlutého plamene, s uhlově černými pneumatikami.

Přes ulici a podél cesty stály domy s holými fasádami. Co to říkala Clarissa jednou odpoledne? "Nejsou už žádná zápraží. Strýček říká, že kdysi mívaly domy zápraží. A na nich někdy sedávali večer lidé a hovořili, když se jim chtělo hovořit, kolébali se v houpacích židličkách nebo mlčeli, když se jim chtělo mlčet. Někdy tam jen tak seděli a přemýšleli, přemítali o různých věcech. Strýček říká, že architekti přestali navrhovat zápraží, protože nevypadala pěkně. Ale strýček taky říká, že to je jenom záminka, která přikrašluje pravý důvod. Skutečný, skrytý důvod byl asi ten, že nechťeli, aby tam lidi jen tak posedávali, nic nedělali, houpali se, hovořili. To byl nesprávný společenský život. Lidi příliš mnoho mluvili. A měli čas na přemýšlení. Proto zápraží zmizela. A zrovna tak zahrádky. Už sotva najdete zahrádku, aby se v ní dalo sedět. A jen se podívejte na nábytek. Nikde žádné houpací židle. Ty jsou moc pohodlné. Vyžene lidi ven, ať se hemží sem tam. Strýček říká... a... strýček... a... strýček..." Její hlas se ztratil v dálce.

Montag se otočil a pohlédl na svou ženu, která seděla uprostřed salonu a mluvila s hlasatelem. "Paní Montagová," říkal. Tohle a ono a tamhleto. "Paní Montagová —" Něco jiného a pořád dál. Automatický modifikátor, který je stál sto dolarů, samočinně zařadil její jméno, kdykoli hlasatel oslovil své anonymní obecnstvo a vynechal prázdné místo, kam se mohly vložit příslušné slabiky. Díky speciálnímu viziotransformátoru se pohyboval vysílaný obraz jeho tváře v krajině kolem rtů tak, že ústa vyslovovala jména zcela přirozeně. Byl to známý, bezpochyby dobře známý. "Paní Montagová — podívejte se na tohle."

Otočila hlavu, ačkoli zřejmě vůbec neposlouchala.

Montag řekl: "Od toho, že dnes nejdu do práce, je jen krůček k tomu, že nepůjdu do práce zítra, že už se na strážnici nikdy nevrátím."

"Ale ty dnes do práce půjdeš, vid'?" řekla Mildred.

"Ještě nevím. Právě teď mám šílený pocit, chce se mi všechno rozbít, všechno zabít."

"Jdi se projet."

"Ne, díky."

"Klíče od garáže jsou na nočním stolku. Když mi je takhle, vždycky mi pomůže, když se rychle projedu. Vytáhneš to na stočtyřicítka a je ti nádherné. Někdy projedím celou noc a pak se vrátím a ty o tom ani nevíš. Na venkově je docela zábava. Přijedeš tam spoustu králíků a někdy i psů. Běž, jdi se projet."

"Ne, dnes nechci. Dnes chci zůstat u téhle pitomé záležitosti. Bože, začíná mi přerůstat přes hlavu. Nevím, čím to je. Je mi tak mizerně, mám hrozný vztek a nevím proč. Je mi, jako kdybych přibíral na váze. Připadám si tlustý. Zdá se mi, že jsem strádal spoustu věcí a nevím jakých. Dokonce snad začnu číst knihy."

"To by tě zavřeli, ne?" Pohlédla na něho, jako by stál za skleněnou stěnou.

Začal se oblékat a neklidně přecházel po ložnici. "Ano. A možná, že by udělali dobře. Než někomu něco udělám. Slyšela jsi Beattyho, poslouchala jsi ho? Na všechno zná odpověď. Má pravdu. Důležité je štěstí. Zábava znamená všechno. A přesto jsem tu dřepěl a říkal jsem si: Nejsem šťastný, nejsem šťastný."

"Já jsem," Mildredina ústa se rozjasnila úsměvem. "A jsem na to hrdá."

"Já něco provedu," řekl Montag. "Ještě ani nevím co, ale něco hrozného provedu."

"Už mě nebaví poslouchat pořád tyhle žvásty," řekla Mildred a odvrátila se od něho zase k hlasateli. Montag se dotkl tlačítka na stěně a hlasatel ztratil řeč.

"Millie?" Odmlčel se. "Tenhle dům je zrovna tak tvůj jako můj. Myslím, že nedělám nic nesprávného, když ti chci něco říct. Měl jsem ti to říct už dávno, ale sám jsem to nebral na vědomí. Chci, aby ses podívala na něco, co mám, co jsem sbíral a schovával celý poslední rok, tu a tam, jak se naskytla příležitost. Nevím, co mě k tomu přimělo, ale dělal jsem to a nikdy jsem ti o tom neřekl."

Uchopil židli s rovným opěradlem, strkal ji pomalu a odhodlaně do haly a k předním dveřím, vylezl na ni, chvíli tam stál jak socha na podstavci a jeho žena dole pod ním čekala. Potom natáhl ruku a odstrčil mřížku

klimatizačního ventilátoru, sáhl vpravo a hluboko dovnitř, odsunul další kovový závěs a vytáhl odtamtud knihu. Aniž se na ni podíval, upustil ji na zem. Znovu natáhl ruku, vyndal dvě knihy, spustil ruku a házel knihy na zem, malé i dost velké, žluté, červené, zelené. Když by hotov, pohlédl dolů, kde u nohou jeho ženy leželo asi dvacet knih.

"Promiň," řekl. "Nepomyslel jsem na to. Ale teď se mi zdá, že jsme v tom oba."

Mildred ucouvla, jako by se před ní najednou objevil párek myší, které vylezly z podlahy. Slyšel, jak rychle oddychuje, v obličeji zbledla a vytřeštila oči. Opakovala jeho jméno, dvakrát, třikrát. Potom začala skučet, vrhla se vpřed, popadla jednu knihu a běžela ke kuchyňskému spalovací odpadku.

Chytil ji a ona zaječela. Pevně ji stiskl, ale pokusila se mu vytrhnout, poškrábala ho.

"Ne, Millie, ne! Počkej! Přestaň, ano? Vždyť nevíš... přestaň!" Uhodil ji, znovu ji sevřel a zatřásl s ní.

Šeptla jeho jméno a dala se do pláče.

"Millie!" řekl. "Poslouchej! Věnuj mi chvíli času, ano? Nemůžeme nic dělat. Nemůžeme je spálit. Chci se na ně podívat, aspoň jednou se na ně chci podívat. A jestli je pravda, co tvrdí kapitán, potom je spálíme společně. Věř mi, spálíme je společně. Musíš mi pomoci." Pohlédl jí do obličeje, vzal ji za bradu a pevněji k sobě přitiskl. Nedíval se jenom na ni, ale hledal v její tváři také sebe a radu, co má udělat.

"Ať se nám to líbí nebo ne, jsme v tom. Za všechna ta léta jsem od tebe mnoho nechtěl, ale tohle teď chci, o tohle teď snažně prosím. Tady někde musíme začít. Musíme tomu přijít na kloub, proč je to se mnou a s tebou tak zamotané, s tebou a s těmi prášky v noci a s autem, a se mnou a s mou prací. Řítime se rovnou na úskalí. Bože, Millie, já na ně nechci narazit. Nebude to lehké. Nevíme, jak začít, ale možná, že na to po troškách přijdeme, dáme si to dohromady a pomůžeme jeden druhému. Zrovna teď tě tak strašně potřebuje, ani ti to neumím říct. Jestli mě vůbec miluješ, nějak se s tím

smíříš, jenom na čtyřicet, osmačtyřicet hodin. Víc nechci, pak s tím budu hotov, to ti slibuje, přísahám! A jestli tady v tom něco je, třeba jenom nepatrná maličkost v celé té motanici, snad se nám to povede předat i někomu jinému." Už se nebránila, proto ji pustil. Klesla bezvládně, svezla se po zdi, sedla si na podlahu a hleděla na knihy. Jedna se opírala o její nohu, všimla si toho a nohu odtáhla.

"Ta žena včera v noci, Millie, tys u toho nebyla. Tys neviděla její obličej. A Clarissa. Ty jsi s ní nikdy nemluvila. Já ano. A takové se bojí chlapi, jako je Beatty! Nerozumím tomu. Proč se tak bojí někoho, jako je ona? Ale včera v noci jsem ji porovnával s požárníky na strážnici a zjistil jsem, že je nesnáším a že ani sám sebe už nesnáším. A napadlo mě, že by možná bylo nejlip, kdyby spálili požárníky."

"Guyi!"

Elektrický anunciátor od předních dveří tiše zavolal:

"Paní Montagová, paní Montagová, někdo tu čeká, někdo tu čeká. Paní Montagová, paní Montagová, někdo tu čeká." Ticho.

Otočili se, vytřeštěně se podívali na dveře a všude, všude kolem se začaly řítit spousty knih.

"Beatty!" řekla Mildred.

"To nemůže být on."

"Vrátil se!" zašeptala.

Anunciátor od předních dveří znovu tiše zavolal: "Někdo tu čeká..."

"Neotevíreme." Montag se opřel o stěnu, potom pomalu sklouzl do dřepu, ohnul se a začal poděšeně sbírat knihy, brát je palcem a ukazováčkem. Třásl se a toužil nacpat knihy zase zpátky do ventilátoru, ale cítil, že se už nikdy nebude moci podívat Beattymu do obličeje. Skrčil se, pak si sedl, ale hlas ode dveří mluvil dál a naléhavěji. Montag sebral ze země malý svazek. "Kde začneme?" Pootevřel knížku a nahlédl dovnitř. "Myslím, že začneme od začátku."

"Vleze sem," řekla Mildred, "a spálí knihy i nás!"

Konečně hlas umkl. Nastalo ticho. Montag cítil, že za dveřmi někdo stojí, čeká, naslouchá. A potom kroky, které se vzdalovaly po chodníku přes trávník.

"Podíváme se, co je tohle," řekl Montag.

Řekl to váhavě a se strašným vědomím toho, co dělá. Tu a tam si přečetl pár stránek, až nakonec došel k větě:

"Počítá se, že v různých dobách podstoupilo celkem jedenáct tisíc lidí raději smrt, než by se podvolili a rozbíjeli vajíčka na ostrém konci."*

Mildred seděla proti němu na druhé straně haly. "Jaký to dává smysl? Nedává to žádný smysl. Kapitán měl pravdu!"

"Jen počkej," řekl Montag. "Začneme znova. Od začátku."

* Montag čte "Gulliverovy cesty" anglického klasika Jonathana Swifta (1667-1745).

Část druhá

SÍTO A PÍSEK

Četli celé dlouhé odpoledne, zatímco na tichý dům se lil z nebe listopadový déšť. Seděli v hale, protože bez oranžových a žlutých konfet a ohňostrojů na stěnách, bez žen v zlatých protkávaných šatech a bez mužů v černém sametu, kteří ze stříbrných cylindrů vytahují padesátikilové králíky, se zdál salon strašně prázdný. Bylo v něm jako po vymření a Mildred tam neustále zklamaně nahlížela, zatímco Montag chodil sem tam, sedal si chvílemi do dřepu a každou stránku četl nahlas alespoň desetkrát.

„Nemůžeme přesně určit, v kterém okamžiku se rodí přátelství. Plníte-li nádobu kapku po kapce, nakonec stačí jedna a nádoba přeteče; a právě tak přijde v řadě laskavých činů jeden, po němž přeteče srdce.“

Montag seděl a naslouchal dešti.

"Měla snad v sobě ta dívka ze sousedství tohle? Tolik jsem se tomu snažil přijít na kloub!"

"Ta už je po smrti. Nemůžeme proboha mluvit o někom živém?"

Montag na ženu ani nepohlédl. Roztřeseně kráčel halou do kuchyně, tam zůstal a dlouho se díval, jak déšť bubnuje do oken. Teprve když se úplně uklidnil, vrátil se zpátky do matně osvětlené haly.

Otevřel jinou knihu.

" ,Ten oblíbený námět, já sám' "*"

Pohlédl na stěnu. " ,Ten oblíbený námět, já sám' "

"Tomuhle rozumím," řekla Mildred.

"Ale oblíbený námět Clarissy nebyla ona sama. Byli to všichni ostatní i já. Po hezké řádce let byla první člověk, který mi byl opravdu milý, první člověk, pokud se pamatuju, který se mi díval přímo do očí, jako kdybych pro něho něco znamenal." Zvedl obě knihy. "Tihle lidé jsou už dávno mrtví, ale já vím, že jejich slova, tak či onak, platí o Clarisse."

Venku za domovními dveřmi, v dešti, slabě zaškrábání.

* Montag čte začátek "Essayi" francouzského humanisty Montaigna (1533-1592).

Montag ztuhl. Viděl, jak se Mildred ulekaně přitiskla zády ke stěně a vydechla.

„Někdo - za dveřma - proč nám anunčátor neřekne -"

"Vypnul jsem ho."

U země za dveřmi plíživý zvuk, jako by je někdo zkoumavě očíhával, jako by dovnitř vdechl elektrický dech.

Mildred se zasmála. "To je ten pes, jenom pes! Mám ho odehnat?"

"Nehýbej se!"

Ticho. Jenom bubnování studeného deště. A slabá vůně ozónu, který vniká pod zamčenými dveřmi dovnitř.

"Pojď, dáme se zas do práce," řekl klidně Montag.

Mildred kopla do jedné knihy. "Knihy nejsou lidi. Ty čteš a já se rozhlížím kolem dokola, ale nikdo tu není!"

Podíval se upřeně do salonu, mrtvého a kalného jako vody oceánu, který se mohl hemžit životem, kdyby rozsvítili elektronická slunce.

"Podívej se," řekla Mildred, "moje rodinka, to jsou lidi. Vykládají mi o všelijakých věcech. Já se směju, oni se taky smějí. A těch barev!"

"Ano, já vím."

"A mimo to, kdyby se kapitán Beatty dozvěděl o těchhle knihách —" Zamyslela se nad tím. Na její tváři se objevil úžas a hned nato strach. "Asi by přišel a spálil dům i rodinku. To je hrozné! Jen si pomysli, co nás to všechno stálo. Proč bych měla číst? Kvůli čemu?"

"Kvůli čemu! Proč?" vyletěl Montag. "Nedávno v noci jsem viděl nejstrašnějšího hada na světě. Byl neživý a přitom byl živý. Viděl, ačkoli byl slepý. Chtěla bys toho hada taky uvidět? Je na stanici první pomoci, kde mají záznam o všem tom svinstvu, které z tebe dostal! Chtěla bys jít podívat a prohlédnout si ten záznam? Musela bys asi hledat pod Montagová, ale možná taky pod Strach nebo Válka. Anebo nechtěla bys jít podívat na ten barák, který shořel včera v noci? A hrabat v popeli, abys našla kosti ženy, která sama zapálila svůj vlastní dům! A co Clarissa McClellanová, kde tu máme hledat? V márnici! Poslouchej!"

Bombardéry, roj za rojem, přelétávaly po obloze nad domem, vířily vzduch, hučely, svištěly jako nesmírný neviditelný větrník, otáčející se v prázdnotě.

"Kristepane," zvolal Montag. "Hodinu co hodinu tolik těch hnusných krámů na nebi! Jak se tam k čertu každou vteřinu, po celý náš mizerný život ty bombardéry dostávají? Proč o tom nikdo nechce nic říct! Od roku 1960 jsme se pustili do dvou atomových válek a vyhráli jsme je! Copak jsme na svět kolem sebe zapomněli proto, že se my doma tak

dobře bavíme? Nebo proto, že jsme bohatí a ostatní svět chudý a že nám je to prostě jedno? Slyšel jsem nějaké pověsti, že svět prý umírá hladem — ale nám se vede báječně! Je to pravda, že svět se dře a my si hrajeme? A že nás kvůli tomu tolik nenávidí? Čas od času jsem také zaslechl nějaké řeči o nenávisti. A víš ty proč je nenávisť? Jedno je jisté, já to nevím! Možná že nám knihy pomůžou napůl ven z jeskyně. Mohly by nám aspoň pomoci, abychom přestali dělat ty pořád stejné pitomosti a omyly! O takových věcech ty tvoje idiotské kretény v saloně mluvit neslyším. Bože, Millie, copak to nechápeš? Hodinku, dvě hodiny denně s těmihle knihami a možná..."

Zazvonil telefon. Mildred ho chvatně zvedla.

"Ann!" rozesmála se. "Ano, dnes vysílají Bílého šaška."

Montag odešel do kuchyně a hodil knihu na zem. "Montagu," řekl, "ty jsi doopravdy blbec. Co dál? Odneseš ty knihy Beattymu, zapomeneme na to?" Otevřel knihu a chtěl číst, aby neslyšel Mildredin smích.

Chudáku Millie, říkal si v duchu. Chudáku Montagu, ty tomuhle taky nerozumíš. Ale kde najdeš někoho, kdo by ti pomohl, kde teď ještě najdeš nějakého učitele?

Jen vydržet! Zavřel oči. Ano, samozřejmě. Uvědomil si, že zase přemýšlí o tom rozkvetlém parku před rokem. V poslední době si na to vzpomněl často, ale teprve teď si jasně uvědomil, jak to bylo, když si všiml, že ten stařec v černém obleku něco rychle schovává pod kabát.

...Stařec vyskočil, jako by se chtěl dát na útěk, a Montag mu řekl: "Počkejte!"

"Nic jsem neudělal!" vykřikl stařec a třásl se.

"Nikdo vám neříká, že jste něco udělal."

Chvilí seděli beze slova v měkkém zelenavém světle a potom začal Montag mluvit o počasí a stařec nejistým hlasem odpovídal. Bylo to podivné, tiché setkání. Stařec přiznal, že je profesorem angličtiny ve výslužbě a že ztratil zaměstnání před čtyřiceti lety, když zavřeli poslední filozofickou fakultu pro nedostatek studentů a finanční podpory. Jmenoval se Faber, a když konečně přestal mít z Montaga strach, rozhovořil se melodickým hlasem, dívaje se na oblohu, na stromy a rozkvetlý park. Když hovořil asi hodinu, začal Montagovi něco říkat a Montag postřehl, že to je nerýmovaná báseň.

Potom stařec dostal ještě víc odvahy a říkal zase něco jiného, a to byla také báseň. Faber si položil dlaň na levou náprsní kapsu a tiše a lahodně přednášel ta slova a Montag věděl, že stačí natáhnout ruku a může ze starcova kabátu vytáhnout svazek básní. Ale nenáhl ji. Jeho ruce zůstaly bezvládně a neúčinně ležet na kolenou. "Nemluvím o věcech, pane," řekl Faber. "Mluvím o smyslu věcí. Sedím tady a vím, že jsem naživu."

A to bylo všechno. Hodinový monolog, báseň, pár slov a potom mu Faber s jistým rozechvěním napsal na kousek papíru svoji adresu, aniž dbal na to, že je Montag požárník. "To je pro vaši kartotéku," řekl. "Pro případ, že se rozhodnete na mě rozzlobit."

"Nezlobím se," řekl Montag překvapeně.

Mildred v hale řičela smíchy.

Montag odešel do šatny a listoval ve svém notýsku, až došel k poznámce PLÁNOVANÁ VYŠETŘOVÁNÍ (?). Tam bylo Faberovo jméno. Neudal ho, ani ho nevymazal.

Vytočil číslo na signálním telefonu. Telefon na druhém konci mnohokrát vyvolal Faberovo jméno, než se profesor mdlým hlasem ozval. Montag se představil a setkal se s dlouhým mlčením. "Prosím, pane Montagu?"

"Pane Fabere, zeptám se vás na něco trochu neobvyklého. Kolik se u nás zachovalo výtisků bible?"

"Nevím, o čem mluvíte!"

"Chci vědět, jestli se vůbec nějaké výtisky zachovaly."

"Tohle je nějaká past. Nemohu po telefonu mluvit jen tak s bůhvíkým!"

"A kolik výtisků Shakespeara a Platona?"

"Žádný! Vždyť to víte stejně dobře jako já. Žádný!"

Faber zavěsil.

Montag položil telefon. Žádný. Samozřejmě že to věděl z požárnícké statistiky. Ale nějak to chtěl slyšet z Faberových úst.

Mildredinu tvář v hale zalévalo vzrušení. "Guyi, dámy přijdou na návštěvu!"

Montag jí ukázal jednu z knih. "Tohle je Starý a Nový zákon a..."

"Nezačíněj s tím zase!"

"Možná, že to je poslední výtisk v tomhle světadle."

"Musíš to dnes vrátit, ne? Kapitán Beatty ví, že to máš, nebo neví?"

"Myslím, že neví, kterou knihu jsem ukradl. Ale co vyberu místo ní? Mám mu dát Jeffersona? Nebo Thoreaua? Která má nejmenší cenu? Jestli odevzdám něco jiného než bibli a jestli Beatty ví, kterou knihu jsem ukradl, ihned ho napadne, že tu máme celou knihovnu."

Mildredina ústa sebou zaškubala. "Vidíš, co děláš! Ty nás zničíš! Kdo je pro tebe důležitější, já nebo ta bible?" Zase už začala ječet a seděla jako vosková panenka, která se rozplývá ve vlastním teple.

Představoval si Beattyho, jak říká: "Posaď se, Montagu. Podívej se. Jemně, jako když othráváš kopretinu. Zapal první stránku, zapal druhou stránku. Každá se promění v černého motýla. Hezké, co? Zapal třetí stránku od té druhé a tak dále, řetězový kouř, kapitolu za kapitolou, všechny ty hlouposti, které ta slova znamenají, všechny ty falešné sliby, všechny ty antikvami vědomosti a zastaralou filozofií." Beatty seděl před ním, trochu se potil a podlaha byla vystlaná roji černých motýlů, kteří zahynuli v jediné bouři.

Mildred přestala křičet právě tak rychle, jako začala. Montag ji neposlouchal. "Zbývá mi jenom jedno," řekl si. "Musím ještě dnes v noci, než dám knihu Beattymu, dát udělat kopii."

"Budeš doma na Bílého šaška, až přijdou dámy na návštěvu?" zeptala se Mildred.

Montag se zastavil ve dveřích a zůstal k ní otočený zády. "Millie?"

Ticho. "Co je?"

"Millie, miluje tě ten Bílý šašek?"

Neodpověděla.

"Millie a -" Navlhl si rty jazykem. "A tvoje rodinka, miluje tě, miluje tě hodně, miluje tě z celého srdce a ze vši mysli, Millie?"

Cítil, že se Mildred dívá na jeho záda a pomalu mrká. "Co se tak hloupě ptáš?"

Cítil, že je mu do pláče, ale v jeho očích a ústech se nic nezměnilo.

"Jestli venku potkáš toho psa," řekla Millie, "dej mu za mě kopanec."

Naslouchal u dveří a zaváhal. Pak je otevřel a vyšel ven.

Přestalo pršet a na čisté obloze zapadalo slunce. Ulice, trávník i dvorek před domem byly prázdné. S hlubokým vzdechem vypustil vzduch z plic.

Seděl v podzemní dráze.

Jsem úplně otupělý, myslel si. Tu noc, co jsem ve tmě kopl do lahvičky s prášky, jako bych byl kopl do zahrabané miny.

Ta otupělost mě přejde, pokračoval v duchu, bude to chvíli trvat, ale dokážu to, anebo to Faber dokáže za mě. Někdo mi někde vrátí můj starý obličej a mé ruce takové, jaké byly. A taky úsměv, ten starý, ohněm do tváře vpálený úsměv, který zmizel. Bez něho jsem ztracen.

Stěny tunelu podzemní dráhy letěly kolem, krémové dlaždičky, smolná čerň, čísla a tma a zase tma a to všechno splývalo dohromady.

V poledne jednoho zářivě modrého horkého letního dne seděl kdysi jako chlapec na žlutém přesypu u moře a pokoušel se naplnit pískem síto, protože mu jeden krutý bratranec řekl: "Nasyp písek do tohoto síta, aby bylo plné, a dostaneš centík!" Ale čím rychleji házel, tím rychleji se písek s horkým šepotem prosíval. Ruce mu umdlévaly, písek žhnul, síto bylo prázdné. Jak tam seděl bez jediného vzlyku v nejžhavějším červenci, cítil, že mu po tvářích tečou slzy.

Teď když jím smýkal vlak podzemní dráhy a unášel ho ve vzduchoprázdňem tunelu mrtvým sklepením města, vzpomněl si na příšernou logiku toho síta, podíval se do klína a zjistil, že má bibli otevřenou. V pneumatickém vlaku byli lidé, ale on držel v rukou otevřenou knihu a napadla ho pošetilá představa - za pár hodin tu bude Beatty a budu tu já a tohle mu dám, proto mi nesmí ujít ani jediná věta, musím se naučit každou řádku nazpaměť. Stůj co stůj se to musím naučit.

Sevřel knihu v dlaních.

Zavřešťely trubky.

"Pelhamova pasta."

Drž hubu, myslel si Montag. Patřte na kvítí polní.

"Pelhamova pasta."

Nepracujet' —

"Pelhamova -"

Patřte na kvítí polní, drž hubu, drž hubu.

"Pasta!"

Rozevřel prudce knihu a zběsile v ní listoval, přejížděl prsty po stránkách, jako by byl slepý, ohmatával tvary jednotlivých písmen, velmi soustředěně.

"Pelhamova. Hláskuji: P-E-L-"

Nepracujet' ani...

Zuřivý šelest horkého písku skrz prázdné síto.

"Pelhamova pasta pomůže! "

Patřte na kvítí, na kvítí, na kvítí...

"Pelhamova pasta proti paradentóze!"

"Drž hubu, drž hubu, drž hubu!"

Byla to úpěnlivá žádost, strašlivý výkřik a Montag si najednou uvědomil, že stojí, zděšení obyvatelé toho hlučného zařízení na něj civí, couvají před tímto člověkem se ztrhaným obličejem, s mumlajícími, vyschlými ústy, který drží široce rozevřenou knihu v ruce. Tíž lidé, kteří tu před chvílkou seděli a podupávali do rytmu Pelhamova pasta, Pelhamova prima pasta proti paradentóze, Pelhamova pasta, pasta, pasta, pasta, raz dva tři čtyři, raz dva, raz dva tři čtyři, raz dva. Lidé, jejichž rty nehlasně vyslovovaly pasta, pasta, pasta. Jako odvetu vyzvrátilo vlakové rádio na Montaga celý náklad hudby. Ta lidi tloukla, až se jí vzdali, neutekli, nebylo kam utéct. Veliký, vzduchem hnaný vlak padal svou podzemní šachtou.

"Kvítí polní."

"Pelhamova."

"Řekl jsem kvítí!"

Lidé na něho vyjeveně pohlédli.

"Zavolejte průvodčího!"

"Ten chlap se pomátl —"

"Na Výhlídce!"

Vlak zasyčel a zastavil se.

"Na Výhlídce!" Výkřik.

"Pelhamova." Zašeptání.

Montagova ústa se pohnula. "Kvítí..."

Dveře vozu se s hvizdem rozlétly. Montag se nehýbal. Dveře vzdychly, začaly se zavírat. Teprve teď se vrhl za

ostatními pasažéry, v duchu řval a vyskočil v poslední chvíli svírajícími se dveřmi. Vyběhl vzhůru po bílých dlaždicích, nevšímaje si pohyblivého schodiště, protože chtěl ucítit, jak se jeho nohy hýbají, ruce mávají, plíce stahují a roztahují, jak mu hrdlem proudí čerstvý vzduch. Hlas pronikal za ním "Pelhamova pasta, Pelhamova pasta, Pelhamova pasta", slyšel vlak jako had. Pak zmizel ve své díře.

"Kdo je to?"

"To jsem já, Montag."

"Co si přejete?"

"Pusťte mě dovnitř."

"Já jsem nic neudělal!"

"K sakra, jsem tu sám!"

"Přisáháte?"

"Přisáhám!"

Domovní dveře se pomalu otevřely. Faber vykoukl, na světle vypadal velmi starý, velmi křehký a velice postrašený. Vyhlížel, jako by už léta nebyl vytáhl paty z domu. On a bílé omítnuté stěny uvnitř byly skoro stejné. Běloba vřela v tkáni jeho úst a tváři, jeho vlasy byly bílé i oči ztratily barvu a v jejich neurčité modři prosvítala běloba. Potom se zrakem dotkl knihy, kterou měl Montag pod paží, a najednou už nevypadal tak staře a tak příliš křehce. Strach ho pomalu opouštěl.

"Promiňte. Člověk musí být opatrný." Podíval se na knihu pod Montagovou paží a neovládl se. "Tak je to tedy pravda!"

Montag vešel dovnitř. Dveře se zavřely.

"Přijměte místo." Faber couval pozpátku, jako by se bál, že kniha zmizí, když se na ni přestane dívat. Za ním byly otevřené dveře do ložnice a tam ležela na desce stolu rozházená hromada součástek a kovových nástrojů. Montag ji zahlédl jenom na okamžik, než Faber upozoroval, že se Montagova pozornost soustředila jinam, a rychle se otočil, zavřel dveře do ložnice a ponechal chvějící se ruku na klice. Jeho pohled sklouzl zpátky na Montagu, který teď seděl s knihou na klíně. "Tu knihu - kde jste -"

"Ukradl jsem ji."

Faber poprvé pozdvihl zrak a podíval se Montagovi zpřímá do tváře. "Máte odvahu."

"Nemám," řekl Montag. "Umírá mi žena. Jedna moje přítelkyně už je mrtvá. Někoho, kdo mohl být mým přítelem, upálili ani ne před čtyřicetými hodinami. Vy jste jediný člověk, o kterém vím, že by mi mohl pomoci. Abych prohlédl. Abych viděl..."

Faberovy ruce na kolenou sebou poškubávaly.

"Dovolíte?"

"Promiňte." Montag mu podal knihu.

"Je to už tak dávno! Nejsem zbožný, ale je to už tak dávno." Faber převracel stránky a tu a tam se zastavoval, aby si něco přečetl. "Je to přesně tak dobré, jak se pamatuji. Bože, jak to dnes v těch našich telesalonech předělali. Kristus teď patří k "rodince". Často mi napadá, jestli by Bůh poznal svého vlastního Syna, když jsme ho tak vyšňořili — anebo jsme ho zhyzdili? Pokud zrovna nedělá zastřené narážky na všelijaké zboží, které si každý věřící nezbytně musí koupit, je z něho marcipánový panáček, sladký jako sacharin." Faber číchl ke knize. "Víte, že knihy voní jako muškátový ořech nebo nějaké cizokrajné koření? Velice rád jsem k nim číchal, když jsem byl malý chlapec. Bože, bylo tu kdysi tolik skvělých knih, než jsme je opustili."

Faber převracel stránky. "Pane Montagu, vidíte před sebou zbabělce. Už dávno jsem viděl, kam to spěje. A neřekl jsem nic. Jsem jedno z těch nevinátek, která mohla promluvit a volat, dokud ještě nikdo nepopřával sluch viníkům, ale já nepromluvil, a tak jsem se stal viníkem sám. A když nakonec zavedli pálení knih a použili k tomu požárníky, párkrát jsem zabručel a podřídil jsem se, protože tehdy už nebyl nikdo, kdo by bručel

nebo křičel se mnou. Teď už je příliš pozdě." Faber zavřel bibli. "A tak - co kdybyste mi pověděl, proč jste sem přišel?"

"Nikdo mě už neposlouchá. Nemůžu mluvit s telestěny, protože telestěny řvou na mě. Nemůžu mluvit se ženou, ta poslouchá telestěny. Chci jen, aby někdo slyšel, co mám na srdci. A jestli budu moct mluvit dost dlouho, snad to dá nějaký smysl. A chci, abyste mě naučil rozumět tomu, co čtu."

Faber zkoumavě hleděl na Montagův hubený obličej s popelavě modrými tvářemi. "Co vámi tak otfásl? Co vám vyrazilo pochodeň z ruky?"

"Já nevím. Máme všechno, co potřebujeme ke štěstí, ale šťastní nejsme. Něco nám chybí. Pátral jsem po tom. Jediná věc, o které jsem věděl, že schází určitě, byly knihy, které jsem deset nebo dvanáct let pátil. Tak jsem si myslel, že by nám knihy mohly pomoci."

"Jste nevláčetelný romantik," řekl Faber. "Bylo by to k smíchu, kdyby to nebylo tak vážné. Vy nepotřebujete knihy, vy potřebujete něco z toho, co kdysi v knihách bývalo. Přesně totéž by dnes mohlo být v televizních "rodinkách". Tytéž nevyčerpatelné detaily a postřehy by mohli vysílat rádiem a televizí, jenže oni je nevysílají. Ne, ne, to, co hledáte, není jen v knihách, vůbec ne. Sáhnete po tom všude, kde to objevíte, ve starých gramofonových deskách, ve starých filmech, u starých přátel. Hleďte to v přírodě a hleďte to v sobě samém. Knihy byly jenom jedním z rezervoárů, kam jsme ukládali všemožné věci, když jsme se báli, abychom je nezapomněli. Není v nich vůbec žádné kouzlo. Kouzlo je pouze v tom, co knihy říkají, v tom, jak sestehovaly útržky světa dohromady a udělaly nám z nich jediné roucho. Vy jste tohle samozřejmě nemohl vědět. Vy samozřejmě ještě pořád nemůžete rozumět, co tím míním, když to říkám. Ale vy chápete intuitivně pravdu, což je nejdůležitější. Nám scházejí tři věci.

Za prvé: Víte, proč jsou knihy, jako je tato, důležité? Protože mají hodnotu. A co znamená slovo hodnota? Pro mne znamená tkáň. Tahle kniha má póry. Má vy-

razné rysy. Na tuhle knihu se můžeme podívat pod mikroskopem. Pod čočkami v ní uvidíte život, který se tam valí nekonečným proudem. Čím víc pórů, čím víc pravdivě zachycených detailů života dokážete dostat na jeden čtvereční centimetr papíru, tím jste literárnější. Ať je to jak chce, tohle je moje definice. Říkat detaily. Stále nové detaily. Dobří spisovatelé se života dotýkají často. Prostřední po něm jen občas rychle přejedou rukou. Špatní ho znásilní a dál se o něj nestarají.

Už víte, proč jsou knihy v takové nenávisti a proč se jich lidé bojí? Ukazují póry na tváři života. Pohodlní lidé chtějí vidět pouze voskové, náměsíčné obličejy bez pórů, bez chloupků, bez výrazu. Žijeme v době, kdy se květiny snaží žít z květin, místo aby rostly z poutivého deště a z čerstvé půdy. I ohňostroje s celou svou nádherou pocházejí z látek země! A my se přesto bláhově domníváme, že můžeme růst, když se budeme živit květinami a ohňostroji a neuzavřeme koloběh návratem ke skutečnosti. Znáte pověst o Herkulovi a obrovitém zápasníku Antalovi, který měl neuvěřitelnou sílu, dokud stál pevně na zemi, ale když ho Herkules zvedl do vzduchu, takže ztratil půdu pod nohama, zabil ho bez námahy? Jestli se z téhle pověsti nemůžeme my dnes, v tomto městě, v této době něčemu přiučit, potom jsem úplně blázen. Tak, to je tedy první věc, kterou, jak jsem řekl, potřebujeme. Hodnotu, tkáň toho, o čem nám kniha vypráví."

"A druhá?"

"Volný čas."

"Ale vždyť my máme spoustu volna."

"Ano, volno máme. Ale máme čas přemýšlet? Jestli se zrovna neženete rychlostí sto padesáti kilometrů za hodinu - a při takovéhle honičce nemůžete myslet na nic než na nebezpečí — potom hrajete nějakou hru nebo sedíte někde v pokoji, kde nemůžete debatovat se čtyřstěnovým televizorem. Ale proč taky? Televizor je "skutečný". Je na dosah ruky, má rozměry. Řekne vám, co si máte myslet, a natluče vám to do hlavy. Musí mít pravdu. Vypadá tak věrohodně. Žene vás tak rychle ke

svým vlastním závěrům, že vaše mysl nemá čas, aby protestovala: , Vždyť je to nesmysl!'"

"Jenomže rodinka jsou lidi."

"Prosím?"

"Má žena tvrdí, že knihy nejsou skutečné."

"Díky Bohu, že nejsou. Můžete je zavřít, říct jim: .Počkej.' Máte nad nimi moc jako Pánbůh. Ale kdo kdy dokázal vyrvat se z drápů, které člověka sevrou, když jednou zapustí kořeny v televizním pokoji? Ten z něho udělá, co bude chtít. Je to okolí stejně skutečné jako svět. Stane se pravdivým a je pravdivé. Knihy můžete umlčet rozumným argumentem. Ale přes všechny své vědomosti a svůj skepticismus nebyl jsem nikdy schopen diskutovat se stočlenným symfonickým orchestrem, který hýří barvami, je trojrozměrný a je neoddělitelnou součástí těch neuvěřitelných stěn. Jak vidíte, můj pokoj má pouhé čtyři omítnuté stěny. A podívejte se." Ukázal Montagovi dvě malé gumové zátky. "To je do uší, když jedu vlakem tryskové podzemní dráhy."

"Pelhamova pasta; nepracujeť ani přede," řekl se zavřenýma očima Montag. "Kudy dál? Jak se z toho dostat? Pomohly by nám knihy?"

.Jen tehdy, kdybychom mohli mít třetí nezbytnou věc. První je, jak jsem řekl, hodnota toho, co se v knize podává.

Druhý - volný čas, aby to člověk mohl strávit. A třetí — právo podniknout příslušné kroky na základě toho, co vyšlo najevo ze vzájemného působení prvních dvou. A já velmi pochybuji, že by vetřák a odpadlý požárník mohli v této hře takhle pozdě ještě něco zmoci..."

"Můžu opatřit knihy."

"Vystavujete se nebezpečí."

"To je výhoda, kterou má člověk, když umírá. Když nemáte co ztratit, riskujete podle libosti."

"Teď jste řekl něco zajímavého, aniž jste to četl," zasmál se Faber.

"Takovéhle věci jsou v knihách? Vždyť to mi jen tak přinesla slina na jazyk!"

"Tím líp. Nevymyslel jste si to ani pro mne, ani pro někoho jiného, dokonce ani pro sebe ne."

Montag se naklonil k Faberovi. "Dnes odpoledne mě napadlo, že kdyby se ukázalo, že nám knihy za to stojí, mohli bychom sehnat tiskařský lis a vytisknout několik svazků —"

"My?"

"Vy a já."

"Ach, to ne!" Faber se vztyčil.

"Ale dovolte mi, abych vám vysvětlil svůj plán -"

"Jestli trváte na tom, že mi ho řeknete, budu vás muset požádat, abyste odešel."

"Ale copak vás to nezajímá?"

"Nezajímá, když začínáte s řečmi, které by mě mohly za moji práci přivést na hranici. Mohl bych vás snad poslouchat jedině v tom případě, kdyby bylo možno spálit samu požárníckou organizaci. Pokud mi navrhnete, abychom vytiskli několik knih a zařídili to tak, že je někdo po celé zemi poschovává v domech, kde bydlí požárníci, takže se mezi ty žháře zasejí semínka podezření, pak řeknu: .Bravo!'"

"Podstrčit knihy, vyhlásit poplach a pozorovat, jak domy požárníků hoří, tak to myslíte?"

Faber po vy táhl obočí a pohlédl na Montaga, jako by spatřil někoho úplně jiného. "Já jsem jen žertoval."

"Kdybyste myslel, že by se měl provést tenhle plán, musel byste mi zaručit, že to pomůže."

"Něco takového zaručit nelze! Koneckonců, kdysi jsme měli všechny knihy, které jsme potřebovali, a přesto jsme pořád naléhali, aby byla objevena nejvyšší skála, odkud bychom se mohli vrhnout do propasti. Ale my potřebujeme chvíli oddechu. Potřebujeme vědomosti. A za tisíc let si možná na skákání vybereme nižší skály. Knihy nám mají připomínat, jací jsme oslové a blázni. Jsou jako Caesarova pretoriánská stráž, která mu našeptává, když se dole v ulici valí triumfální průvod: .Pomni, Caesare, že jsi smrtelný.' Většina z nás se nemůže toulat sem a tam, hovořit s kdekým, poznat všechna

města na světě. Na to nemáme čas, ani peníze, ani dost přátel. Věci, které hledáte, Montagu, na světě jsou, ale jediný prostředek, který s devadesáti devíti procenty těch věcí seznámí průměrného človíčka, jsou knihy. Nechtějte záruky. A nemyslete si, že vás zachrání jediná věc, jediná osoba, stroj nebo knihovna. Přičiňte se taky trochu sám při tom zachraňování, a jestli se utopíte, umírejte alespoň s vědomím, že jste mířil ke břehu."

Faber vstal a začal přecházet po pokoji.

"Tak co?" zeptal se Montag.

"Myslíte to úplně vážně?"

"Ano."

"Je to zákeřný plán, i když bych to neměl říkat." Faber se nervózně podíval na dveře ložnice. "Vidět jak všude po celé zemi pálí domy požárníků, jak je ničí jako pelechy zrady. Salamandr polyká svůj vlastní ohon! Ach, Bože!"

"Mám seznam všech domů, kde bydlí požárníci. Jestli zorganizujeme nějakou podzemní síť —"

"Lidem nemůžeme důvěřovat! To je slabá stránka věci. Vy a já, ale kdo další bude zakládat požáry?"

"Copak neexistují profesori, jako jste vy, bývalí spisovatelé, dějepisci, jazykozpytci..."

"Jsou po smrti nebo jsou z nich sešli starci."

"Čím starší, tím lepší, nebudou vypadat nápadně. Vy jich znáte spoustu, přiznejte se!"

"Ach, jenom herců, kteří už léta nehráli Pirandella, ani Shawa, ani Shakespeara, protože jejich hry příliš čiší životem, jenom těch je pěkná řádka. Mohli bychom využít jejich hněvu. A mohli bychom také použít spravedlivého rozhořčení těch historiků, kteří už čtyřicet let nenapsali ani řádku. Po pravdě řečeno, mohli bychom uspořádat kurzy myšlení a čtení knih."

"Ano!"

"Ale to by pouze otupilo hrany. Celá kultura je skrz naskrz prohnílá. Kostra potřebuje roztavit a znovu vymodelovat.

Dobry Bože, je to mnohem složitější než jenom zvednout knihu, kterou jste před půl stoletím odložil. Jen si vzpomeňte, že požárníků je zapotřebí jen málokdy. Veřejnost sama přestala číst, sama od sebe.

Vy, požárníci, čas od času zorganizujete cirkusové představení, při kterém se zapalují budovy, a davy se shromáždí, aby se na ten pěkný oheň podívali, ale to je jenom malá pouliční komedie a není nijak zvlášť nutná k tomu, aby udržela věci ve vyjetých kolejích. Těch, kdo se chtějí bouřit, je už velmi málo. A z té hrstky jich většinu, jako třeba mne, snadno zastrašíte. Umíte snad tančit rychleji než Bílý šašek, křičet hlasitěji nežli pan Hokuspokus a televizní "rodinky"? Jestli to umíte, máte to dobré, Montagu. Ale ať je to jak chce, stejně jste blázen. Lidé se přece dobře baví."

"Páchají sebevraždy! Vraždí!"

Po celou dobu, co mluvili, táhla po obloze směrem na východ flotila bombardérů, ale teprve teď oba muži zmlkli a naslouchali. Cítili, jak jim nitrem prochvívá mohutné dunění turbín.

"Mějte strpení, Montagu. Však ona válka vypne "rodinky". Naše civilizace rozbíjí sama sebe na padrt'. Nepřibližujte se k odstředivce."

"Někdo musí být pohotově, až to vybuchne."

"Cože? Lidé, kteří citují Milтона? Kterí říkají: Já si pamatuji Sofokla? Kterí připomínají těm, co to přežili, že člověk má také dobré stránky? Ti jen posbírají svoje kameny, aby jimi mohli po sobě házet. Jděte domů, Montagu. Jděte si lehnout. Nač byste marnil poslední hodiny, které vám zbývají, běháním po kleci a popíráním, že jste veverka?"

"Tak vám už na tom nezáleží?"

"Záleží mi na tom tolik, až je mi z toho zle."

"A nepomůžete mi?"

"Sbohem, sbohem."

Montagovy ruce uchopily bibli. Spatřil, co jeho ruce učinily, a vypadal překvapeně.

"Chtěl byste, aby vám tohle patřilo?"

Faber řekl: "Dal bych si za to useknout pravou ruku."

Montag stál a čekal, co se stane. Jeho ruce začaly samy od sebe - jako dva muži, kteří společně pracují — vytrhávat z knihy stránky. Vytrhly titulní list, potom první a potom druhou stránku.

"Vy blázne! Co to děláte!" Faber vyskočil, jako by ho někdo udeřil. Vrhel se na Montaga. Montag ho odstrčil a nechal ruce, aby pokračovaly. Na podlahu dopadlo ještě šest stránek. Sebral je a zmačkal papír Faberovi před očima.

"Nedělejte to, proboha, nedělejte to!" volal stařec.

"Kdo mi v tom zabrání? Já jsem požárník. Můžu vás upálit!"

"To byste neudělal."

"Mohl bych to udělat!"

"Ta kniha - už ji netrhejte." Faber klesl na židli, jeho obličej zbělel a rty se mu třáslly. "Přece nechcete, abych se cítil ještě unavenější. Co vlastně chcete?"

"Potřebuju, abyste mě učil."

"Dobře, dobře."

Montag položil knihu na stůl. Začal narovnávat a uhlazovat zmačkaný papír a stařec ho při tom zemdleně pozoroval. Faber zatřásl hlavou, jako by se probouzel.

"Montagu, máte nějaké peníze?"

"Něco mám. Asi tak čtyři sta nebo pět se dolarů. Proč?"

"Přineste je. Známe člověka, který před půl stoletím tiskl náš fakultní časopis. Bylo to v roce, kdy jsem na začátku nového semestru přišel do posluchárny a našel tam jenom jediného studenta, který si zapsal přednášku "Drama od Aischyla po O'Neill". Věříte tomu? Všechno se to tenkrát podobalo krásné soše z ledu, která taje na slunci. Pamatuji

se, že noviny umíraly jako obrovští motýli. Nikdo nechtěl, aby zase začaly vycházet. Nikdo je nepostrádal. A potom, když vláda zjistila, že je pro ni výhodné, jestliže lidé čtou jenom o vášnivých rtech a ranách na žaludek, chytře vyřešila s vaší pomocí situaci, vy polykači ohně! Je tu, Montagu, ten nezaměstnaný sazeč. Mohli bychom vytisknout několik knih a počkat, až válka změní status quo a dá nám příležitost, kterou potřebujeme. Stačí pár bomb a "rodinky" na stěnách domů zmlknou jako ryba! V tom tichu by snad bylo slyšet náš jevištní šepot."

Oba stáli nad knihou na stole a hleděli na ni.

"Snažil jsem se něco si z toho zapamatovat," řekl Montag. "Ale je to hrůza, sotva se ohlédnu, všechno se mi vykouří z hlavy. Bože, jak já bych chtěl říct kapitánovi něco od plíc! Ten četl dost, takže umí na všechno odpovědět, nebo se aspoň zdá, že umí. Má hlas jako med. Bojím se, že mě umluví a že zas budu takový, jako jsem býval. Není to ještě ani týden, co jsem pumpoval petrolej do hadice a myslel jsem si: „Bože, to je psina!“"

Stařec přikývl. "Kdo nestaví, musí pálit. To je pravda stará jako svět a jako zločinnost mladistvých."

"Tak takový já jsem."

"V každém z nás je trochu téhle vlastnosti."

Montag vykročil k domovním dveřím. "Můžete mi nějak pomoci už dnes, až budu mluvit s kapitánem? Potřebuju deštník, abych zůstal suchý. Mám takový pitomý strach, že se utopím, jestli mě zase dostane."

Stařec neřekl nic, ale znovu se nervózně podíval k ložnici. Montag zachytil jeho pohled. "Tak co?"

Stařec zhluboka nabral dech, zadržel ho a vypustil. Znovu nabral dech, zavřel oči, sevřel rty a konečně vydechl:

"Montagu..."

Pak se konečně otočil a řekl: "Pojďte se mnou. Byl bych vás teď nechal beze všeho odejít. Jsem zbabělý vrták."

Otevřel dveře do ložnice a zavedl Montaga do malé komory, kde stál stůl a na něm ve směsici mikroskopických kovových vlásků, drobných cívek, kondenzátorů a lamp leželo několik kovových nástrojů.

"Co to je?" zeptal se Montag.

"Doklady mé strašlivé zbabělosti. Mnoho let jsem žil sám a promítal jsem si na stěny obrazy vlastní fantazie. Mým koníčkem bylo párat se s elektronkami a bezdrátovým přenosem. Z nepřekonatelné zbabělosti, doplňované revolučním duchem, který žije v jejím stínu, musel jsem sestrojít tohle."

Zdvihl ze stolu malý zelený kovový předmět, ne větší než náboj z malorážky.

"To všechno jsem si koupil - za co? Hrál jsem samozřejmě na burze, to je na světě poslední útočiště pro nebezpečného intelektuála, kterého vyhodili ze zaměstnání. Hrál jsem na burze, tohle všechno jsem sestrojil a čekal jsem. Třásl jsem se a čekal jsem půl lidského věku na někoho, kdo by se mnou promluvil. Sám jsem se neodvážil promluvit na nikoho.

Tehdy, jak jsme spolu seděli v parku, myslel jsem si, že jednou asi přijdete, ať už s ohněm nebo s pomocnou rukou, to bylo těžké rozhodnout. Tuhle věcičku mám hotovou už celé měsíce. A teď jsem vás skoro nechal odejít. Takový mám strach!"

"Vypadá to jako mušličkové rádio."

"Ale je to něco lepšího. Naslouchá to! Když si to vložíte do ucha, Montagu, mohu pohodlně sedět doma, nahřívát si svoje ustrašené kosti a přitom slyšet a kritizovat požárnícky svět a bez rizika objevovat slabiny. Jsem za větrem jako včelí královna v úlu. Vy budete trubec, přenosné ucho. Mohl bych případně poslat své uši do všech městských čtvrtí s různými lidmi a přitom naslouchat a hodnotit. A když trubci zemřou, já zůstanu dál doma v bezpečí a mohu se obnovovat svému strachu s maximem pohodlí, a minimem rizika. Vidíte, jak opatrnicky já hraju, jak jsem opovržení-hodný?"

Montag si strčil zelený náboj do ucha. Stařec vložil podobný předmět do svého ucha a pohnul rty.

"Montagu!"

Hlas zněl Montagovi v hlavě.

"Slyším vás!"

Stařec se zasmál. "Vás je taky pěkně slyšet!" Faber zašeptal, ale hlas v Montagově hlavě byl jasný. "Až bude čas, jděte na požárníckou strážnici. Budu s vámi. Budeme kapitána Beattyho poslouchat společně. Možná že je jedním z nás.

Bůhví. Vyšlu vám věty, které máte říkat. Zahrajeme mu pěknou komedii. Nenávidíte mě pro tuhle moji elektronickou zbabělost? Já vás posílám ven do noci, sám zůstanu za frontou a moje uši budou poslouchat, jak vám useknou hlavu."

"Každý dělá, co umí," řekl Montag. Vložil starci do ruky bibli. "Tumáte. Pokusím se vrátit místo toho něco jiného. Zítرا..."

"Ano, zajdu za tím nezaměstnaným sazečem. To udělat mohu."

"Dobrou noc, pane profesore."

"Žádnou dobrou noc. Celý zbytek noci zůstanu s vámi, abych vás štípl do ucha jako komár, až mě budete potřebovat. Tak vlastně máte pravdu: dobrou noc a hodně štěstí."

Dveře se otevřely a zavřely. Montag se znovu octl v tmavé ulici a hleděl na svět.

Té noci mohl člověk vycítit, že se na obloze chystá válka. Jak mraky odplouly a jak se vracely, a z mdlého svitu hvězd, jichž miliony pluly mezi mračny, podobné nepřátelským dálkovým letadlům, měl člověk pocit, že obloha se zřítí na město a promění je v křidový prach. Takový pocit měl člověk té noci.

Montag kráčel s penězi v kapse od podzemní dráhy (zastavil se v bance, která byla otevřená denně po celou noc a v níž úřadovali roboti-pokladníci), a jak šel, poslouchal v jednom uchu malé mušličkové rádio... "Povolali jsme do zbraně milion mužů. Bude-li vypovězena válka, bleskové vítězství je naše..." Přes hlas se spěšně přelila hudba a hlas zmizel.

"Povolali do zbraně deset milionů mužů," zašeptal Faberův hlas v druhém uchu, "ale říkali milion. Lépe to zní."

"Fabere?"

"Ano?"

"Já nemyslím. Dělá prostě jako vždycky, co se mi řekne. Řekl jste, vyzvedněte peníze a já je vyzvedl. Ve skutečnosti

jsem na to sám nepřišel. Kdy začnu dělat věci sám od sebe?"

"Už jste začal — tím, co jste právě řekl. Budete mi muset věřit."

"Těm druhým jsem taky věřil!"

"Ano, dávejte pozor, kam jdeme. Nějaký čas budete muset jít poslepu. Tady je moje ruka, můžete se jí přidržet."

"Nechci přeběhnout k nepříteli proto, aby se mi prostě jen říkalo, co mám dělat. Když to budu dělat takhle, nemám žádný důvod, abych přebíhal."

"Už teď jste moudrý."

Montag cítil, jak ho nohy nesou po chodníku k domovu. "Mluvte pořád dál."

"Chtěl byste, abych vám něco přečetl? Budu vám číst tak, abyste si to zapamatoval. Spím jenom pět hodin denně."

Nemám co dělat. Jestli si tedy přejete, budu vás v noci uspávat čtením. Říká se, že si člověk zapamatuje věci, i když spí, jestliže mu je někdo šeptá do ucha."

"Ano."

"Tak pozor." Z hloubi noci, přes celé město, nejslabší, sotva postřehnutelné zašelestění otáčené stránky. "Kniha Jobova." Po obloze stoupal měsíc a Montag šel a jeho rty se docela nepatrně pohybovaly.

V devět hodin večer seděl právě u lehké večeře, když v hale vykřikl anenciátor a Mildred vyběhla z pokoje jako domorodec, který prchá před výbuchem Vesuvu. Domovními dveřmi vešly paní Phelpsová a paní Bowlesová se skleničkami martini v ruce a zmizely v jícnu sopky. Montag přestal jíst. Podobaly se nestvůrnému křišťálovému lustru, jenž vyzvání tisícem zvonečků. Viděl, jak se jejich křečovitě úsměvy propalují stěnami domu, a teď ječely jedna na druhou, aby překřičely všechen ostatní lomoz.

Montag, ještě s plnými ústy, se náhle octl ve dveřích salonu.

"Že vypadáme všechny nádherně?"

"Nádherně!"

"Vypadáš skvěle, Millie!"

"Skvěle!"

"Všechny vypadáme bezva!"

"Bezva!"

Montag stál a hleděl na ně.

"Jen klid," zašeptal Faber.

"Neměl bych být tady," zašeptal Montag víceméně sám pro sebe. "Měl bych být s penězi na cestě k vám."

"Na to je dost času zítra. Buďte opatrný!"

"No podívejte, není tahle scéna báječná?" zvolala Mildred.

"Báječná!"

Z jedné stěny se usmívala jakási žena a současně pila pomerančovou šťávu. Jak může dělat ty dvě věci najednou, zmateně uvažoval Montag. Na druhé stěně odhalovaly Roentgenovy paprsky zužující se cestu, jíž osvěžující nápoj spěšně do ženina žaludku. Z ničeho nic se pokoj vznesl s raketovým letadlem do mračen, pak se střemhlav ponořil do žlutozeleného moře, kde modré ryby požíraly červené a žluté ryby. Neuplynula ani minuta a tři bílí šaši ze seriálu si navzájem usekávali údy za doprovodu mohutného poryvu smíchu. Další dvě minuty a pokoj jako by byl vystřelen ven za město do autodromu, kde divoce kroužily tryskové vozy, srážely se, couvaly a znovu se srážely. Montag spatřil, že do vzduchu vylétlo několik těl.

"Millie, vidělas to!"

"Viděla, viděla!"

Montag sáhl za telestěnu a prudce vyškubl hlavní vypínač. Obrazy vytekly někam pryč, jako kdyby někdo vypustil vodu z gigantického akvária plného hysterických ryb.

Tri ženy se pomalu otočily a pohlédly s neskrývaným pobouřením, které se záhy změnilo v nevoli, na Montaga.

"Kdy myslíte, že začne válka?" řekl. "Koukám, že vaši manželé tu dnes nejsou."

"Ach, ti jsou hned na vojně a hned zas doma," řekla paní Phelpsová. "En ten týky, dva špalíky, čert vyletěl z elektriky — včera to padlo na Peta. Vráti se příští týden. Říkali to vojáci. Blesková válka. Prý jen čtyřicet hodin a všichni jsou zas doma. To říkali vojáci. Blesková válka. Pete narukoval včera a řekli, že se vrátí příští týden. Blesková..."

Tri ženy neklidně posedávaly a nervózně hleděly na prázdné stěny, šedivé jako bláto.

"Já nemám strach," řekla paní Phelpsová. "Všechn strach jsem přenechala Petovi." Zahihňala se. "Přenechávám všechen strach drahouškovi Petovi. Já se bát nebudu. Já ne."

"Ano," řekla Mildred. "Ať se bojí drahoušek Pete."

"Říká se, že tam vždycky padne manžel někomu jinému."

"Také jsem to slyšela. Nevím o žádném nebožtíkovi, kterého by zabili ve válce. Znala jsem lidi, kteří se zabili všelijak, třeba skočili z okna, jako to udělal minulý týden Gloriiin manžel, to ano. Ale že by někdo padl ve válce? To ne."

"Kdepak ve válce," řekla paní Phelpsová. "Ale ať to dopadne jak chce, my s Petem jsme si vždycky říkali: Žádné slzy, nic takového. Tohle je moje třetí manželství a Petovo taky a oba jsme nezávislí. Vždycky jsme si říkali: Buďme jeden na druhém nezávislí. Pete říkal: Jestli mě náhodou někdo odkrouhne, nic si z toho nedělej a nebreč, radši se znovu vdej a na mě nemysli."

"To mi něco připomíná," řekla Mildred. "Viděly jste včera večer tu Pětiminutovou romanci s Clarou Doveovou? Tak ta zrovna byla o ženě, která —"

Montag neřekl nic, jen stál a díval se na obličej žen, jako se kdysi díval na obličej světců v podivném kostele, do něhož jednou vešel, když byl malý. Tváře těch nalakovaných figur mu nic neříkaly, ačkoli na ně mluvil a zůstal v kostele dlouho, pokoušel se vyznávat to náboženství, porozumět tomu náboženství, pokoušel se nadýchnout do plic a

tím i vstřebat do krve co nejvíc čerstvého kadidla a zvláštního prachu svatyně, aby v něm ti pomalovaní muži a ženy s porcelánovými očima a se rty jako krvavé rubíny vzbudily dojetí a zájem. Ale nevzbudily v něm nic, vůbec nic. Bloumal tam jen jako v nějakém obchodním domě, kde neznají jeho peníze, a proto je tu nemůže použít, a jeho city zůstaly chladné, přestože se dotýkal dřeva, sádry a hlíny. A právě takové to bylo teď, tady, v jeho vlastním pokoji, kde se ty ženy

pod jeho upřeným pohledem kroutily v křeslech, zapalovaly si cigarety, vyfukovaly kouř, načechrávaly si ohnivě obarvené účesy a prohlížely si své planoucí nehty, které jako by byly chytly plamenem od jeho pohledu. Jejich tváře naplnil děs z nastalého ticha. Při zvuku, který Montag vydal, když polkl poslední sousto večere, se vyklonily z křesel. Naslouchaly jeho horečnému oddychování. Tři prázdné stěny pokoje se nyní podobaly bledému čelu obra spícího spánkem beze snů. Montag měl pocit, že kdyby se člověk dotkl těchto tří vytřeštěných čel, ucítil by na konečcích prstů droboučké kapky slané potu. Krůpěje potu houstly s tichem a se sotva slyšitelnými záchvěvy, jež se tetelily v prostoru kolem žen, prochvívaly jejich těly a jejich nitrem. Ženy hořely napětím. Každým okamžikem mohly dlouze prskavě zasyčet a vybuchnout.

Montag pohnul rty.

"Pojďte o něčem mluvit."

Ženy sebou trhly a vytřeštily na něho oči.

"Jak se daří dětem, paní Phelpsová?" zeptal se.

"Vždyť víte, že žádné nemám! Bůh sám ví, že nikdo, komu zbylo jen trochu zdravého rozumu, děti nemá," řekla paní Phelpsová a sama nevěděla, proč má na tohle člověka vztek.

"To bych neřekla," pravila paní Bowlesová. "Já mám děti dvě a obě císařským řezem. Nemá smysl prodělat kvůli dítěti celé to mučení. Ale svět se přece musí obnovovat, lidstvo nesmí vyhynout. A navíc, děti vám jsou někdy hrozně podobné, a to je roztomilé. Dva císařské řezy a bylo po parádě! Můj lékař mi sice tenkrát říkal, že císařské řezy nejsou nutné. Máte na porody pánev jako dělanou, všechno je normální, tvrdil mi, ale já jsem na nich trvala."

"S císařským řezem nebo bez něho, děti člověka zničí. Jak vás to jen mohlo napadnout!" divila se paní Phelpsová.

"Strčím děti na devět dní z deseti do školy. Jsou doma tři dny za měsíc a to je docela snáším, není to nic strašného.

Posadíte je do televizního pokoje a otočíte

vypínačem. Je to jako když člověk pere: nappete prádlo do pračky a přibouchnete víko." Paní Bowlesová se zachichotala. "Děti mě se stejnou chutí kopnou, jako mi dají pusy. Já jim, bohudíky, to kopnutí umím oplatit!"

Ženy se rozřehtaly na celé kolo.

Mildred chvíli zůstala sedět, a když viděla, že Montag pořád stojí ve dveřích, zatleskala. "Pojďte mluvit o politice, abychom udělaly Guyovi radost!"

"To by šlo," souhlasila paní Bowlesová. "Při posledních volbách jsem hlasovala jako všichni ostatní a ve volební kampani jsem se strašně angažovala pro prezidenta Nobla. Já si myslím, že to je jeden z nejhezčích mužů, co se kdy stali prezidentem."

"Ale ten chlap, co ho kandidovali proti němu!"

"Ten za moc nestál, že? Byl to ohyzdný prcek, na holení si moc nepotrpěl a hlavu měl jak vrabčí hnízdo."

"Co to tu opozici posedlo, že ho kandidovala? Přece není možné kandidovat takového mrňouse proti urostlému muži! A pak — vždyť na hnuhál! Polovinu z toho, co říkal, jsem vůbec neslyšela. A co jsem slyšela, tomu jsem nerozuměla." "A taky měl panděro a neuměl se ustrojit, aby to nebylo vidět. Žádný div, že Winston Noble vyhrál na celé čáře. Už ta jejich jména! Srovnajte si jenom na deset vteřin Winston Noble a Hubert Hoag a můžete říct skoro jistě, jak to dopadne."

"Sakra!" zařval Montag. "Co vy víte o Hoagovi a o Noblovi!"

"Jak to, co vím, vždyť jsem je viděla právě na téhle telestěně, není to ještě ani půl roku. Jeden se pořád dloubal v nose. Myslela jsem, že z toho vyhltnu z kůže."

"Vidíte, pane Montagu!" řekla paní Phelpsová. "Přece byste nechtěl, abychom hlasovaly pro takového člověka?"

Mildred se usmála. "Jdi z těch dveří, Guyi, a nerozčiluj nás."

Montag zmizel, ale v mžiku byl zpátky s knihou v ruce.

"Guyi!"

"K čertu se vším, k čertu! Sakra práce!"

"Je, copak to máte, není to kniha? Já myslela, že dnes se všechno odborné školení dělá filmem." Paní Phelpsová zamrkala. "Studujete požárníckou teorii?"

"K čertu s teorií," řekl Montag. "Tohle jsou básně."

"Montagu." Zašeptání.

"Nechtě mě být!" Montag cítil, že se točí v nesmírném vířícím řevu, bzučení a hukotu.

"Montagu, ovládněte se, ne..."

"Slyšel jste je? Slyšel jste tyhle příšery mluvit o příšerách? Panebože, jak dovedou žvanit o lidech, o vlastních dětech a samy o sobě! Jak mluví o svých manželech a jak mluví o válce! Stojím tu a nevěřím svým ušima!"

"Neřekla jsem ani slovo o nějaké válce, to si prosím uvědomte," ohradila se paní Phelpsová.

"Co se týče básní, ty se mi hnusí," řekla paní Bowlesová.

"Slyšela jste někdy nějaké?"

"Montagu!" Faberův hlas mu zapraskal v uchu. "Takhle všechno zkazíte. Mlčte, vy hlupáku!"

Všechny tři ženy už vstaly.

"Sednout!"

Posadily se. "Jdu domů," vykokotala paní Bowlesová.

"Montagu, Montagu, proboha vás prosím, co chcete udělat?" žadonil Faber.

"Pročpak nám tedy nepřetete nějakou báseň z té vaší knížky?" pokývala hlavou paní Phelpsová. "Myslím, že by to bylo velmi zajímavé."

"To se nemá," zavyla paní Bowlesová. "To nemůžeme udělat!"

"Jen se podívejte na pana Montaga, on to udělat chce, já vím, že chce. A jestli ho budeme pěkně poslouchat, pan Montag bude spokojený a potom snad budeme moct dělat zase něco jiného." Podívala se nervózně na stěny, které je obklopovaly a byly už tak dlouho prázdné.

"Montagu, jestli to uděláte, přeruším spojení, nechám vás být." Brouk ho píchal v uchu. "K čemu je tohle dobré? Co tím dokážete?"

"Vystraším je k smrti, to tím dokážu, vyděsím je, že nebudou vědět, čím jsou!"

Mildred se podívala do prázdna. "Prosím tě, Guyi, na koho to vlastně mluvíš?"

Stříbrná jehla mu projela mozkiem. "Montagu, poslouchejte mě, dostanete se z toho jenom jediným způsobem: změňte všechno v žert, zamaskujte to, dělejte, že jste úplně normální. A potom - jděte k domácímu spalovači a tu knihu tam hoďte!"

Mildred mu k tomu zajímavým hlasem připravila cestu. "Dámy, jednou za rok smí každý požárník přinést domů jednu knihu ze starých časů, aby své rodině ukázal, jaké to byly hlouposti a jak vám taková věc může pocuchat nervy, jak vás může zmátnout. A to je překvapení, které pro vás Guy dnes přichystal: přečte vám něco na ukázkou, abyste viděly, jak byly ty věci pomatené, a aby si žádná z nás už nikdy nemusela lámat svoji ubohou hlavičku nad těmi nesmysly. Že je to tak, miláčku?"

Sevřel knihu v dlaních.

"Řekněte ano."

Montagova ústa se pohnula stejně jako Faberova.

"Ano."

Mildred se smíchem chňapla po knize. "Podívejte se! Přečti tohle. Ne, odvolávám, tadyhle je něco opravdu legračního, to nám přečti nahlas. Dámy, nebudete z toho rozumět ani slovo. Je to jen samé pampa-dampa-dam. Přečti to Guyi, tuhle stránku, miláčku."

Podíval se na otevřenou stránku.

V jeho uchu jemně zašelestila křídly nějaká muška. "Ctěte."

"Jak se to jmenuje, miláčku?"

"Doverské pobřeží. "* Jeho ústa ztuhla.

"Tak to hezky zřetelně čti a nespěchej."

Pokoj sálal horkem, byl v něm žár ohně, byl v něm i chlad. Dámy seděly uprostřed liduprázdné pouště na třech židlích a on stál a čekal, až si paní Phelpsová urovná šaty a až si paní Bowlesová přestane načechrávat vlasy. Potom začal číst hlubokým zajímavým hlasem, který nabýval jistoty od verše k verši, a jeho hlas letěl přes prostory pouště, pronikal do její bělosti a míjel tři ženy sedící v té obrovské žhavé prázdnotě.

"To moře víry

kdys oblévalo širý země břeh

ve vlny složeno jak brokátový háv.

Však nyní slyším znít

vod melancholický, v dál prchající řev,

šum větru nočního

pustinou břehů šelestit,

v nahé tmě světa dlouze váť."

Křesla pod třemi ženami zavržala. Montag četl závěr:

"Ach, lásko, věrní zůstanem

* Montag čte báseň anglického básníka Matthewa Arnolda (1822-1888).

druh druhu! Neboť svět se zdá

jak fantastický sen a překrásná

před námi leží nová zem,

a přece nezná radost, lásky svit,

jistotu, mír a soucit v neštěstí.

Jsmé poutníci, na které nebe dští

krvavých nocí hvězdný třpyt,

v němž nevědomá vojska jdou se bít."

Paní Phelpsová plakala.

Ostatní uprostřed pouště poslouchaly, jak její pláč víc a víc sílí a její obličej se mění k nepoznání. Seděly, ani se jí nedotkly, vystrašené jejím počínáním. Nedokázala ovládnout svoje vzlyky. Montaga to zarazilo a otřásl jím to.

"Ale, ale," řekla Mildred. "Utiš se, Claro, no tak, Claro, hlavu vzhůru, copak se ti stalo?"

"Já -já -, " vzlykala paní Phelpsová, "nevím, nevím, já vůbec nevím, ach, ach..."

Paní Bowlesová vstala a příkře pohlédla na Montaga. "Vidíte? Já to věděla, o tomhle jsem se chtěla přesvědčit! Já věděla, že se to stane! Já to vždycky říkala: Básně a slzy, básně a sebevraždy a pláč a hnusné pocity, básně a nemoci. Je to všechno sentimentální svinstvo! Teď jsem se o tom přesvědčila. Jste hnusný, pane Montagu, jste hnusný!"

Faber řekl: "Teď..."

Montag si uvědomoval, že se otáčí, jde k otvoru ve stěně a hází knihu mosazným rámečkem do čekajících plamenů.

"Hloupá slova, hloupá slova, hloupá, strašně surová slova," řekla paní Bowlesová. "Proč si lidé chtějí navzájem ubližovat? Cožpak není na světě dost zla, musíte ještě lidi trápit takovými věcmi?"

"Claro, no tak, Claro," prosila Mildred a vzala ji za ruku. "Pojď, budeme zase veselí, pust' rodinku, ano? Hned ji pust'! Budeme se smát a budeme šťastní, no tak, přestaň plakat, uděláme si večírek!"

"Neuděláme," řekla paní Bowlesová. "Já jdu rovnou domů, a jestli chcete navštívit mě a moji rodinku, prosím. Ale co živa budu, nevčkročím do bláznivé domácnosti tohohle požárníka."

"Jděte domů," Montag se na ni klidně, pevně zahleděl. "Jděte domů a přemýšlejte o svém prvním manželovi, se kterým jste se dala rozvést, a o svém druhém manželovi, který se zabil v tryskovém letadle, a o svém třetím manželovi, kterému právě někde rozbíjejí hlavu, jděte domů a přemýšlejte o tuctu potratů, které jste si dala udělat. Jděte domů a přemýšlejte o tom a přemýšlejte také o těch vašich císařských řezech a o vašich dětech, které vás z duše nenávidí! Jděte domů a přemýšlejte, jak se to všechno stalo a co jste kdy proti tomu udělala. Jděte domů, jděte domů!" ječel. "Než vás praštím a než vás vykopnu ze dveří!"

Práskly dveře a dům byl prázdný. Montag stál v mrazivé atmosféře sám, kolem něho stěny jako špinavý sníh.

V koupelně tekla voda. Slyšel, jak si Mildred syje do dlaně prášky na spaní.

"Vy blázne, Montagu, blázne, blázne, ach Bože, vy ztřeštěný blázne."

"Bud'zte zticha!" Vytáhl zelený náboj z ucha a vrazil si ho do kapsy.

Tichounce prskal, "... blázne... blázne..."

Prohledal celý dům a našel knihy za ledničkou, kam je Mildred naskládala. Několik jich chybělo a on věděl, že začala o své vůli zbavovat dům dynamitu, nálož po náloži. Ale teď už neměl zlost, byl jenom unavený a sám sebou zmatený.

Odnesl knihy na dvorek za domem, ukryl je v křoví u plotu. Jenom pro dnešek. Kdyby ji zas napadlo něco pálit.

Vracel se domem zpět. "Mildred?" zavolal u dveří zatemněné ložnice. Nic se neozvalo.

Když pak šel venku přes trávník do práce, pokoušel se nevidět, jak temný a opuštěný je dům Clarissy McClellanové...

Cestou do města byl se svou osudnou chybou strašlivě sám. Cítil, že je mu třeba onoho podivného tepla a dobroty, která vanula ze známého a tichého hlasu znejícího noci. Už teď, po pouhých několika hodinách, se mu zdálo, že zná Fabera celý život. Věděl, že jsou v něm nyní dva lidé, že je především Montag, který neví nic, který dokonce ani neví, že je blázen, jenom to tuší. A věděl, že je také stařec, který k němu neustále hovoří, zatímco vlak se žene z jednoho konce města na druhý jediným dlouhým, žaludek zvedajícím pohybem vzduchu. Ve dnech, které přijdou, a za bezměsíčných nocí a za nocí, kdy bude jasný měsíc svítit na zem, bude stařec neustále hovořit a hovořit, skládat kapku ke kapce, kámen ke kameni, vrstvu k vrstvě.

Nakonec se hladina jeho mysli vyleje ze břehů a on už nebude Montagem, to mu stařec řekl, o tom ho ujistil, to mu slíbil. Bude Montagem-a-Faberm, ohněm a vodou, a potom jednoho dne, až se všechno v tichu smísí a vykvasí a uzraje, nebude už ani oheň, ani voda, ale víno. Ze dvou oddělených a protikladných věcí bude třetí. A jednoho dne pohlédne nazpět na toho blázna a pozná ho. Už teď cítil, že se vydává na dlouhou cestu, že se loučí, že odchází od onoho já, kterým kdysi byl.

Bylo příjemné naslouchat vrnění brouka, ospalému moskytímu bzukotu a jemnému filigránskému bručení starcova hlasu, který ho nejprve peskoval a potom pozdě v noci utěšoval, když se vynořil z dusné podzemní dráhy a vykročil do světa požárnícké stanice.

"Měj slitování, Montagu, měj slitování. Nehádej se s nimi a nedopaluj je, vždyť jsi byl ještě nedávno jedním z nich.

Jsou si tak samozřejmě jisti, že budou takhle žít věčně. Ale nebudou. Nevědí, že tohle všechno je jediný obrovský, nesmírný, plápolající meteor, který na nebi hezky hoří, ale jednoho dne se musí rozprsknout. Oni vidí jenom ty plameny, ten pěkný oheň, jako jsi ho viděl ty.

Montagu, starci, kteří sedí doma, mají strach a pečují o svoje křehké kosti, nemají právo kritizovat. Ale ty jsi všechno téměř zkazil hned na začátku! Dávej pozor! Pamatuj si, že jsem s tebou. Já vím, jak se to stalo. Musím připustit, že mě tvoje zaslepená zloba posílila. Bože, jak jsem si připadal mladý! Ale teď — chci, aby sis připadal starý. Chci, aby se do tebe dnes v noci přelilo něco z mé zbabělosti. V příštích několika hodinách, až uvidíš kapitána Beattyho, chod' kolem něho po špičkách, nech za sebe poslouchat mě - nech mě, ať řeším situaci. Naše heslo je přežít. Zapomeň na ty chudinky hloupé ženské..."

"Myslím, že kvůli mně jsou teď nešťastnější, než kdy byly," řekl Montag. "Pro mě bylo strašné vidět paní Phelpsovou plakat. Možná že mají pravdu. Možná že je lepší nedívat se skutečnosti do očí, jen se bavit. Já nevím. Mám špatné svědomí —"

"Ne, to nesmíš mít! Kdyby nebyla válka, kdyby byl na světě mír, řekl bych dobrá, bav se! Ale nesmíš se stát zas jenom požárníkem, Montagu. Ve světě není všechno v pořádku."

Montaga zaléval pot.

"Montagu, posloucháš?"

"Moje nohy," ozval se Montag, "nemůžu s nima hýbat. Je mi hrozně divně. Moje nohy se nechtějí hýbat!"

"Poslouchej! Jen klid," řekl stařec laskavě. "Já vím, já vím. Máš strach, že uděláš chybu. Neměj ho. Z chyb se člověk může učit. Víš, když jsem byl mladý, házel jsem lidem svoji hloupost do obličeje. Mlátili mě klackem. Když mi bylo čtyřicet, můj tupý nástroj se tak obrousil, že měl pěkný hrot, kterým jsem mohl bodat. Jestli se budeš se svou hloupostí tajit, nikdo tě neudeří - a nikdy se nic nenaučíš. Tak jen pěkně poruč nohám a na strážnici s tebou! My jsme dvojčata. Nejsme už sami, nejsme každý sám ve svém pokoji a bez spojení. Když budeš potřebovat pomoc, až se tě Beatty začne vyptávat, budu sedět na tvém ušním bubínku a budu to komentovat."

Montag cítil, jak se jeho pravá a potom i levá noha hýbe.

"Příteli," řekl, "zůstaň se mnou."

Mechanický Ohař byl pryč. Jeho bouda zela prázdnotou, všude kolem stály tiché zdi požární strážnice a oranžový Salamandr spal s břichem plným petroleje a s plamenomety zkříženými na bocích. Montag prošel tichem, dotkl se mosazné tyče a vylétl vzhůru do temného vzduchu. Ohlédl se na opuštěnou boudu a jeho srdce zabušilo, zastavilo se, zabušilo, zastavilo se, zabušilo. V té chvíli byl Faber šedivým motýlem, spícím v jeho uchu.

Beatty stál u poplachového otvoru a čekal, ale byl obrácen zády, jako by nečekal.

"Hele," oslovil muže, kteří hráli karty, "tady jde ten prapodivný tvor, kterému se ve všech řečech říká blázen."

Natáhl ruku dlaní vzhůru pro dárek. Montag mu do ní vložil knihu.

Aniž pohlédl na titul, mrštil Beatty s knihou do koše na odpadky a zapálil si cigaretu. "Kdož jenom trochu moudří jsou, jsou blázny nejhoršími.* Vítám tě zpátky, Montagu. Doufám, že s námi zůstaneš, když už tě horečka přešla a vykurýroval ses. Hodiš si s námi poker?" Posadili se a rozdali karty. V pohledu, který na něho Beatty upíral, cítil Montag provinění svých rukou. Jeho prsty byly jako fretky, které něco provedly a teď nemají klid, neustále sebou škubaly, s něčím si hrály a skrývaly se v kapsách před alkoholickým žárem Beattyho upřeného pohledu. Stačilo, cítil Montag, aby na ně Beatty jenom dýchl, a ruce by odumřely, převálily by se na bok a nikdo už by je neprobudil k životu. Po celý zbytek jeho života by zůstaly pohřbené v rukávech kabátu, zapomenuté. Protože to byly ruce, které jednaly o své vůli, nebyly součástí jeho samého. V nich poprvé našla vyjádření uvědomělá vůle popadnout knihy, utéci s Jobem a s Rút a s Willie Shakesparem, a proto teď tyhle ruce na strážnici vypadaly jako potažené škráloupem krve.

Dvakrát v pouhé půlhodině musel Montag vstát, přerušit hru a odejít na záchod, aby si ruce umyl. Když se vrátil, schovával je pod stolem.

Beatty se zasmál. "Jen je nech nahoře, Montagu. Ne že bychom ti nevěřili, rozumíš, ale —"

Všichni se zachechali.

"No tak," řekl Beatty, "krize je za námi a všechno je v pořádku. Ovečka se vrací ke stádu. Všichni jsme ovce, které čas od času zabloudí. Pravda zůstane pravdou až do skonání světa, volávali jsme. Ti pak sami nikdy nejsou, které vznešené myšlenky provázejí, řvali jsme sami na sebe. 'Sladká potrava sladce sdílené moudrosti', řekl sir Philip Sidney.

Ale naproti tomu: 'Slova jak listy jsou, a kde jich mnoho je, plod smyslu šťavnatý jen zřídka uzraje'. Alexandr Pope. Co tomu říkáš,

* Na tomto místě a na další stránce cituje Beatty různé anglické klasické autory: Shakespeara, Dekkera, Burtona, Bacona, Popea, Coleridge a jiné.

Montagu?"

"Nevím."

"Pozor," zašeptal Faber z nějakého jiného světa daleko odtud.

"Anebo tohle: 'Jeť trocha vody nebezpečná věc: zhluboka pij — či pramen nechej téct! Nicotný doušek mysl otráví, jen řádný lok to zase napraví.' Pope. Ta samá esej. Co ti to říká?"

Montag se kousl do rtů.

"Já ti to povím," smál se Beatty nad kartami. "Tohle z tebe na krátký čas udělalo opilce. Přečteš si pár veršů a už letíš ze skály dolů. Bum, jsi hotov vyhodit svět do povětří, srážet hlavy, zabíjet ženy a děti, zničit autoritu. Já to znám. Já jsem to všechno prodělal." "Mně nic není," řekl Montag neklidně. "Přestaň se červenat. Já tě nepopichuju. Opravdu ne. Jestlipak víš, že jsem měl asi před hodinou sen. Lehl jsem si, abych si dal šlofika, a v tom snu jsme se ty a já, Montagu,

dostali do zuřivé debaty o knihách. Ty jsi vztekem úplně vyrostl, vykřikoval jsi na mě jeden citát za druhým. Já jsem každý tvůj výpad s klidem odrazil. Síla, řekl jsem. A ty jsi citoval dr. Johnsona: 'Moudrost je víc než rovnocenná síle!' A já na to: Jenže, milý hochu, dr. Johnson řekl taky: Moudrým není ten, kdo opouští jistotu, aby odešel do nejistoty.' Drž se požárníků, Montagu. Všechno ostatní je strašný chaos!"

"Neposlouchej ho," zašeptal Faber. "Chce tě splést. Je záludný. Dej si pozor!"

Beatty se spokojeně zachechtal. "A ty jsi zase citoval: 'Pravda musí ven, vražda se neutají!' A já jsem vykřikl v dobré náladě: 'Ach Bože, on mluví jen o své kobyle!' A 'Sám čert se může dovolávat Písma.' A ty jsi ječel: 'Víc úcty má dnes vyfintěný lhář než v obnošeném šatě moudrý bakalář!' A já jsem tiše zašeptal: 'Příliš mnoha protesty ztrácí pravda svou vznešenost.' A tys zařval: 'Mrtvola krvácí, když shlédne na ni vrah!' Já ti poklepal na rameno a řekl jsem: 'Cože, chceš říct, že já roznáším nákazu?' A tys zapištěl: 'Moudrost je moc!' a 'Trpaslík na ramenou obra vidí z nich obou dále!' A já jsem shrnul svoje argumenty s vybranou vznešeností: 'Je nám vrozena pošetilá vlastnost považovat metaforu za důkaz, přival slov za pramen velikých pravd a samy sebe za proroky, řekl jednou pan Valéry.'"

Montagovi trýznivě vířilo v hlavě. Cítil nemilosrdné rány, které mu dopadaly na čelo, oči, nos, rty, bradu, na ramena, na paže zdvihající se k obraně. Chtělo se mu zařvat: "Ne! Drž hubu, ty všechno jenom mateš, přestaň!" Beattyho stíhlé prsty vylétly a uchopily ho za zápěstí.

"Bože, tomuhle se říká puls! Dohrál jsem tě, Montagu, co? Kristepane, tvůj tep bouchá, jako bys právě přišel z války. Úplně sirény a zvony! Mám mluvit dál? Líbí se mi, jak vypadáš zmateně. Swahili, indiánština, anglická literatura, všechno to znám!"

"Drž se, Montagu!" Motýl se oťel o Montagovo ucho. "Kalí vodu."

"Ty ses ale hloupě vyděsil," řekl Beatty, "a jen proto, že jsem udělal tu strašnou věc a citoval knihy, na kterých lpíš, abych ti vyvrátil všechny tvoje argumenty, bod za bodem. Knihy umí být pěkně zrádné! Myslíš si, že jsou při tobě, a zatím se obrátí proti tobě. Můžou se jich dovolávat i ostatní a už jsi v tom, topíš se v bažinách, v hromadě podstatných jmen, sloves a přídavných jmen. — A na samém konci toho svého snu jsem přijel se Salamandrem a zeptal se tě: Půjdeš se mnou? Ty jsi vlezl dovnitř a jeli jsme zpátky na strážnici v blaženém mlčení a všechno se rozplynulo v smíru." Beatty pustil Montagovo zápěstí a nechal jeho ruku bezvládně klesnout na stůl. "Dobrý konec vše napraví."

Ticho. Montag seděl jako socha z bílého kamene. Ozvěna posledního úderu kladiva do lebky pomalu odumírala a ztrácela se v černé jeskyni, kde Faber čekal, až ozvěny utichnou. A potom, když se zvířený prach v Montagově mysli opět usadil, začal Faber tiše: "Už je to v pořádku, řekl, co měl na srdci. A ty si to zapamatuješ. Zkusíš to porovnat a rozhodnout se, kam skočit nebo kam spadnout. Já chci, aby to bylo tvoje rozhodnutí, ne moje nebo kapitána Beattyho. Ale měj na paměti, že kapitán patří k nejnebezpečnějším nepřatelům pravdy a svobody, k tomu masivnímu nehybnému stádu většiny. Ach Bože, ta strašná tyranie většiny! Každý hraje na svůj nástroj a záleží teď na tobě, abys věděl, kterým uchem budeš chtít poslouchat."

Montag otevřel ústa, chtěl Faberovi odpovědět, ale než mohl v přítomnosti ostatních udělat tuhle chybu, zachránil ho zvuk staničního zvonku. Hlas, který ze stropu vyhlášoval poplach, se rozezvučel. Ozval se cvakot, jak na druhé straně místnosti vyklepával poplachový telefon adresu. S pokerovými kartami v růžové ruce kráčel kapitán Beatty přehnaně volným krokem k telefonu, a když hlášení skončilo, vytrhl z něho adresu. Zběžně se na ni podíval a strčil ji do kapsy. Vrátil se a usedl. Ostatní k němu otočili hlavu.

"Může to počkat právě těch čtyřicet vteřin, než vás obru o všechny peníze," řekl Beatty spokojeně.

Montag položil karty před sebe.

"Jsi unavený, Montagu? Skládáš tuhle hru?"

"Ano."

"Jen to dohraj. Nebo vlastně můžeme tuhle hru dohrát až potom. Polož karty barvou dolů a skoč si pro výstroj. A pohni sebou!" Beatty vstal. "Nevypadáš dobře, Montagu. Hrozně nerad bych viděl, aby tě zas položila nějaká horečka..."

"To mě přejde."

"Bude ti dobře. Tohle je speciální případ. Jdeme! Do toho!"

Vyskočili do vzduchu a zachytili se mosazné tyče, jako by byla posledním záchytným bodem nad vlnou přílivu, která se valí pod nimi, a mosazná tyč sklouzla s nimi dolů do tmy, do houkání a kaše a sání plynatého draka, který se s řevem probouzel k životu.

"Hej!"

Se zpanutou sirénou zahrnuli za roh jako burácející hrom, pneumatiky se smrskly, guma zakvílela, vlna petroleje v třípytivě mosazné nádrži se přelila k jedné straně jako potrava v žaludku nějakého obra. Montagovy prsty pustily stříbrné zábradlí, vylétly do studeného prostoru, vítr mu rval vlasy z hlavy, vítr mu svištěl mezi zuby a on neustále myslel na ty ženy, na ty bezduché ženy v jeho pokoji, z nichž neonový vír vyrval zdravé jádro, a na to, jak jim idiotsky četl tu knihu. Jako by se pokoušel uhasit požár vodními pistolemi, tak to bylo nesmyslné, tak šílené. Jeden hněv střídal druhý. Kdy už konečně přestane bláznit a uklidní se, opravdu a pořádně se uklidní.

"Jsme tu!"

Montag se rozhlédl. Beatty nikdy neřídil, ale dnes v noci řídil, řídil se se Salamandrem okolo rohů, nakláněl se na vysokém řidičském trůně a těžký nepromokavý plášť za ním vlál, takže se podobal velkému černému netopýrovi, který se vznáší nad strojem, nad mosaznými čísly a nabírá plný vítr do křídel.

"Jsme tu, abychom světu zachránili štěstí, Montagu!"

Vysoko ve tmě probleskovaly Beattyho fosforeskující růžové tváře a Beatty se divoce smál.

"Jsme tu!"

Salamandr zběsile zastavil a shodil naježené chomáče mužů. Montag stál a upíral rozbolavělé oči na studené lesklé zábradlí, které svíral v prstech.

Nedokážu to, říkal si v duchu. Jak můžu splnit tenhle nový úkol? Jak můžu dál pálit věci? Nemůžu tam jít.

Beatty načichlý větrem, jímž proletěl, stál vedle něho. "No tak, Montagu."

V těžkých botách běželi jako mrzáci, tiše jako pavouci.

Montag konečně zdvihl zrak a otočil se.

Beatty mu dychtivě hleděl do tváře.

"Je ti něco, Montagu?"

"Jak to," říkal Montag pomalu, "vždyť jsme zastavili u mého domu."

Část třetí

OHEŇ SE ROZHOŘÍ

Po celé ulici vyskakovala světla a domovní dveře se otevíraly, aby obyvatelům neušel začátek karnevalu. Montag a Beatty, jeden s chladným zadostiucněním a druhý nemoha uvěřit vlastním očím, hleděli upřeně na dům před sebou, na tu hlavní manéž, kde se budou provozovat kejkle s pochodněmi a kde bude polykán oheň.

"Tak," řekl Beatty, "tady to máš. Pan Montag se chtěl vznášet ke slunci, a když si teď pitomec spálil křídla, díví se proč. Nevaroval jsem tě dost jasně, když jsem poslal Ohaře očenicat tvůj barák?"

Montagův obličej ztuhl a ztratil jakýkoli výraz. Montag cítil, že se jeho hlava otáčí, jako by ji měl vytesanou z kamene, k tmavé budově v sousedství zasazené do něžného rámu květin.

Beatty odfrkl: "Ale jdi! Snad tě nepomátly způsoby toho mladého cvoka, to snad ne! Kytíčky, motýli, západy slunce, listy, sakra práce! Mám to všechno na jejím záznamu v kartotéce. To mě podrž, trefil jsem do černého! Vypadáš, jako by

se ti udělalo špatně? Trošku trávy a srpek měsíce. Takové pitomosti! Co dobrého s tím kdy svedla?"

Montag usedl na studený blatník Draka, nepatrně otáčel hlavou vlevo, vpravo, vlevo, vpravo, vlevo, vpravo, vlevo.

"Všeho si všímala. Nikomu nic neudělala. Nechávala všechny na pokoji."

"Čerta na pokoji! Copak se kolem tebe věčně netočila? Známe je! Jsou to vypečená dobročinná nevinátka, známe to jejich pohoršené svatouškovské mlčení, známe to jediné nadání, co mají: člověk se v jejich společnosti cítí provinile. Ať jdou všichni k čertu, vycházejí jako půlnoční slunce a svítí na člověka, až se v posteli potí!"

Domovní dveře se rozlétly. Mildred seběhla ze schodů jako ve snu, v křečovitě ztuhlé pěsti držela jediný kufík a u chodníku zaskřípěly brzdy taxíku lesklého jako brouk.

"Mildred!"

Upjatě přeběhla kolem něho, obličej pomoučený pudrem a obličej bez úst, protože si je nenamalovala.

"Mildred, to není možné, tys ty požárníky nezavolala!"

Hodila zavazadlo do čekajícího taxíku, vlezla dovnitř, posadila se a mumlala: "Moje rodinka, moje ubohá rodinka, všechno je pryč, všechno, všechno je pryč..."

Beatty popadl Montagu za rameno a taxík vyrazil, vyřítel se stokilometrovou rychlostí a zmizel. 'Ozval se třesk, jako by se sypaly střepiny snu spleného z ozdobného skla, zrcadel a skleněných tretek. Montag se prudce obrátil, jako by jím otočila nějaká nová, nepochopitelná síla, a viděl Stonemana a Blacka, jak máchají sekýrami a třískají do okenních tabulí, aby v domě udělali průvan.

Šešest křídel motýla smrtihlava troucího se o chladnou černou oponu. "Montagu, tady Faber. Slyšíš mě? Co se stalo?"

"Tohle se stalo mně" řekl Montag.

"Ošklivé překvapení, co?" řekl Beatty. "Protože dneska přece každý ví, každý si tím je absolutně jistý, že jemu se nikdy nic nestane. Ostatní umírají, já žiju dál. Nic nemá žádné následky, neexistuje odpovědnost. Háček je v tom, že ona existuje. Ale o tom nebudeme mluvit, co? Když tě jednou následky dohoní, to už je stejně pozdě, nemám pravdu, Montagu?"

"Montagu, můžeš se z toho dostat, utéct?" zeptal se Faber.

Montag vykročil, ale vůbec nevnímal, že se jeho nohy dotýkají cementu a potom noční trávy. Vedle něho cvakl Beatty zapalovačem a oranžový pláminek přivábil Montagův fascinovaný pohled.

"Co je na ohni tak nádherného? Co nás k němu tak táhne, ať jsme jak jsme staří?" Beatty sfoukl plamen a znova ho rozžehl. "Je to věčný pohyb, něco, co člověk chtěl vynalézt, ale nikdy nevynalezl. Nebo aspoň skoro věčný pohyb. Kdybys ho nechal hořet, strávil plamen všechny naše životy. Co je oheň? Je to tajemství. Učenci žvaní o tření a molekulách. Ale ve skutečnosti nevědí nic. Jeho opravdová krása je v tom, že ničí následky a odpovědnost. Začne vás nějaký problém příliš tížit? Leží na vás jako břemeno? Do pece s ním! A ty, Montagu, ty jsi břemeno. Oheň tě sejme z mého hřbetu, čistě, rychle, bezpečně, a tady nezbude nic, co by jednou mohlo začít zahrňovat. Je to antibiotické, estetické, praktické."

Montag stál a hleděl na ten podivný dům, který naplnila cizotou pozdní noční hodina, mručení hlasů ze sousedství, roztráštěné sklo a knihy s urvanými deskami, rozsypané po zemi jako labutí peří. Vypadaly tak hloupě, že snad ani nestály za povšimnutí, nebyly nic víc než černá písmena, zežloutlý papír a roztrhané vazby.

Mildred. Samozřejmě. Určitě ho viděla schovávat knihy na zahradě a přinesla je zpátky dovnitř. Mildred.

"Chci, abys tuhle práci udělal úplně sám, Montagu. Ne petrolejem a sirkou, ale pěkně kousek po kousku plamenometem. Tvůj dům, tvůj úklid."

"Montagu, nemůžeš utéct, dostat se pryč?"

"Ne," vykřikl Montag bezmocně. "Ohař! Je tu Ohař!"

Faber ho slyšel a slyšel ho i Beatty, který si myslel, že to Montag říká jemu. "Ano, Ohař se tu potlouká někde kolem, tak žádné hlouposti. Hotovo?"

"Hotovo." Montag odjistil bezpečnostní uzávěr plamenometu.

"Pal!"

Vyskočila obrovská ohnivá krůpěj přilnavé tekutiny, hltavě se vrhla na knihy a mrštila jimi o stěnu. Montag vešel do ložnice, dvakrát vypálil a manželské postele se prudce vzňaly se syčivým šepotem, s žárem, vášní a jasnějším, než by si byl pomyslel, že v nich může být. Spálil stěny ložnice a toaletní stolek, protože chtěl všechno změnit, křesla, stoly a v jídelně stříbrné nádoby a talíře z umělé hmoty, všechno, co mu připomínalo, že žil tady v tom prázdném domě s podivínskou ženou, která na něho zítra zapomene, která odešla a už na něho možná zapomněla, neboť naslouchá zvukům, které do ní bez ustání vlévá rádiová mušlička, jak jede osamělá městem. A stejně jako dřív: bylo to dobré - pálit, cítil, že ho oheň neodolatelně přitahuje, že ho drží, rve, sápe vejplů a nesmyslný problém odkládá stranou. Pokud neexistuje žádné řešení, dobrá, pak se musí odstranit problém. Na všechno je nejlepší oheň!

"Knihy, Montagu!"

Knihy vyskakovaly a tančily jako smažící se ptáci, jejichž křídla žhnou červenými a žlutými pery.

A pak vešel do salonu, kde byla ve spánek pohroužena ta veliká idiotská strašidla se svými bezbarvými myšlenkami a sněžnými sny. Vypálil na každou ze tří prázdných stěn a zevnitř na něj zasyčelo vzduchoprázdno. Prázdnost se ozvala ještě prázdnějším hvizdem, nesmyslným zaječením. Pokusil se zamyslet nad vzduchoprázdnem, na němž se producovala nicota, ale nebyl toho schopen. Zadržel dech, aby mu vzduchoprázdno nevniklo do plic. Skoncoval s tou strašnou prázdností, obrátil se k odchodu a hodil pokoji darem obrovskou jasně žlutou ohnivou kyticí.

Ohnivzdorný obal z umělé hmoty, jímž bylo všechno potaženo, pukl pod ostřím plamenů a dům se začal zmítat v ohni.

"Až budeš úplně hotov," ozval se za ním Beatty, "jsi zatčen."

Dům se rozpadl v rudé uhlíky a černý popel. Sesul se na hromádku ospalých růžově šedých oharků, nad ním se vznášel chochol kouře, stoupal a zvolna vlál po obloze sem tam. Bylo půl čtvrté ráno. Zástupy odtáhly domů. Obrovské

cirkusové stany splaskly, zřítily se, zbyly z nich jen oharky a štěrky a představení skončilo. Montag stál s plamenometem v zemdlených rukou, na blůze v podpaží velké ostrovy potu, na obličejích šmouhy od sazí. Ostatní požárníci čekali za ním v temnotě, doutnající základy domu slabounce ozařovaly jejich tváře. Montag dvakrát naprázdno otevřel ústa, než si dokázal v hlavě srovnat myšlenky.

"To moje žena zavolala požárníky?"

Beatty přikývl. "Ale její přítelkyně nás volaly dřív, jenže to jsem nechal plavat. Neminulo by tě to v žádném případě. Byla to od tebe pěkná hloupost, recitovat si klidně a bezstarostně básničky. Něco takového může udělat jen pitomec a snob. Dejte člověku pár veršičků a hned má dojem, že je pánem tvorstva! Ty si myslíš, že se svými knihama můžeš chodit po vodě. Jenže svět se docela dobře obejde bez nich. Podívej, kam tě dostaly! Jsi v pěkné kaši. Jestli v ní zamíchám jen malíkem, utopíš se!"

Montag nebyl s to udělat jediný pohyb. S ohněm přišlo obrovské zemětřesení, srovnalo dům se zemí, někde pod ním ležela Mildred a celý jeho život a on se nedokázal pohnout. Zemětřesení mu dosud otřásalo, chvělo a zmítalo nitrem a on stál s koleny podklesávajícími pod velkým nákladem únavy, zmatenosti a potupy a dovolil Beattymu, aby ho udeřil, aniž zdvihl ruku k obraně.

"Montagu, ty idiote, ty pitomý blázne, jaký jsi k tomu měl důvod?"

Montag neslyšel, byl daleko, v duchu prchal, zmizel a zanechal svoje mrtvé, sazezi pomazané tělo, ať vrávorá před jiným bláznivým šílencem.

"Montagu, uteč odtamtud!" řekl Faber.

Montag naslouchal.

Beatty ho praštil do hlavy, až se zamotal a klesl nazad. Zelený náboj, v němž šeptal a volal Faberův hlas, vypadl na chodník. Beatty po něm chňapl, zašklebil se, zvedl ho. Přidržel si ho k uchu, napůl uvnitř, napůl ven.

Montag slyšel vzdálený volající hlas: "Montagu, nestalo se ti nic?"

Beatty vytáhl zelený náboj z ucha a strčil si ho do kapsy. "Aha - tak ono v tom vězí něco víc, než by mě napadlo. Viděl jsem, jak nakláníš hlavu a posloucháš. Nejdřív jsem si myslel, že máš mušličku. Ale když jsi potom najednou zchytl, hned mi to bylo divné. Po téhle stopě půjdeme a na toho tvého přítele si posvítíme."

"Ne!" vykřikl Montag.

Trhl bezpečnostní pojistkou plamenometu. Beatty pohyb jeho prstů postřehl a oči se mu maloučko rozšířily. Montag v nich spatřil překvapení a pohlédl na své ruce, aby zjistil, co to zas provedly. Když na to později vzpomínal, nedokázal posoudit, jestli mu konečný popud k vraždě daly jeho ruce nebo Beattyho reakce na jejich pohyb. Kolem uší mu zahřmělo poslední zadunění valící se laviny, ale to už se ho nedotklo.

Beatty se zašklebil svým nejeodolatelnějším způsobem: "Ano, tohle je jeden z prostředků jak si získat pozornost. Namířit na člověka pušku a donutit ho, aby si poslechl tvou řeč. Tak spust'. O čem to tentokrát bude? Proč na mě nezablekotáš něco ze Shakespeara, ty amatérský snobe? Neděším se tvých hrozeb, Cassie, neboť ctnost je mi tak silnou zbrojí, že ony letí kolem mne jak líný vánek, jehož si nevšímám.' Že mi to jde? Tak do toho, ty antikvami literáte, zmáčkni kohoutek!" Udělal krok směrem k Montagovi.

Montag se ozval: "Nikdy jsme nepálili, co se spálit mělo..."

"Dej mi to, Guyi," řekl Beatty se strnulým úsměvem.

A pak z něho najednou byla ječící pochodeň, poskakující, převalující se, drmolící panáček, už nic lidského nebo známého, osamělý plamen, který se svíjel na trávníku, jak na něho Montag stříkl jedinou dlouhou dávku tekutého ohně. Ozvalo se zasyčení, jako když pleskne velká slina na rozžhavená kamna, zabublání a zašumění pěny, jako by někdo nasypal sůl na strašlivého černého slimáka a proměnil jej tím v odporný sliz, obalený žlutou pěnou. Montag zavřel oči a řval, řval a namáhal se zvednout ruce k uším, aby si je zacpal a umlčel ty zvuky. Beatty sebou zaškubal, znova a ještě jednou, a nakonec se zhroutil sám do sebe jako roztavená vosková figurka a zůstal tiše ležet.

Druzí dva požárníci se nepohnuli.

Montagovi se udělalo špatně, ale ovládl se a namířil na něj plamenomet. "Otočte se!"

Otočili se, po jejich zsinálých obličejích stékaly pramínky potu. Srazil jim helmy, praštil je do hlavy a oni padli jeden přes druhého. Skáceli se a zůstali bez hnutí ležet.

Zašustění osamělého podzemního listu.

Otočil se a před ním stál Mechanický Ohař.

Byl už v polovině trávníku, blížil se ze stínu, pohyboval se s tak hbitou lehkostí, že se podobal osamělému hustému mráčku černošedého kouře, který tiše žene vítr.

Odrazil se k poslednímu mohutnému skoku a padal z výšky více než jednoho metru nad jeho hlavou, pavoucí nohy se na něho sáply, prokainová jehla vylétla z jediného zlověstného zubu. Montag ho zachytil ohnivým květem, úžasným kalichem, který okolo kovového psa rozevřel žluté a modré okvětní plátky a potáhl ho novým obalem ve chvíli, kdy Ohař do Montagova vrazil a odhodil ho i s plamenometem, až narazil na peň stromu. Zlomek okamžiku předtím, než oheň Ohaře popadl, mrštil jím do vzduchu, vylomil kovové kosti z kloubů a vyrval mu vnitřnosti jediným zášlehem červeně jako raketa připoutaná k ulici, cítil Montag, jak mu zvíře zašmátralo po noze, jak ji sevřelo a vbodlo do ní jehlu. Montag ležel a hleděl na tu mrtvou-živou věc, jak zahrabala pahýly do vzduchu a chcipla. Ale i pak se zdálo, že se mu chce znova dostat na kůži a dopíchnout injekci, která se prožírala masem v jeho noze. Lomcovala jím hrůza i úleva, smíšené pocity člověka, který uhnul právě včas, takže ho blatník auta fičího rychlostí sto čtyřiceti kilometrů za hodinu jenom odřel na koleně. Měl strach vstát, měl strach, že se možná vůbec nebude schopnout postavit na znečitlivělou nohu.

Omráčení v omráčení se propadalo v omráčení...

Co teď...?

Ulice prázdná, dům hořel jako zbytek staré divadelní kulisy, ostatní domy tonuly ve tmě, tady Ohař, tamhle Beatty, na jiném místě dva další požárníci a Salamandr...? Vytřeštil oči na obrovský stroj. Ten musí taky zmizet.

No tak ukaž, jak jsi na tom bledě, říkal si v duchu. Zvedni se. Pomalu, pomaloučku... táák.

Stál a měl jen jednu nohu. Druhá byla špalek zuhelnatělého sosnového dřeva, který vlekl sebou jako pokání za nějaký tajemný hřích... Když na ni přenesl váhu těla, děšť stříbrných jehel projel lýtkem po celé délce a kolenem vylétl.

Zavzlykal. Honem, honem, ty tam, tady nemůžeš zůstat!

V několika domech znovu rozsvítily světla, snad kvůli událostem, které se právě zběhly, nebo pro abnormální ticho po zápase. To Montag nevěděl. Kulhal mezi troskami domu, chytil se za poraněnou nohu, když zůstávala vzadu, mluvil, kňučel a řval na ni rozkazy, proklínal ji a handrkoval se s ní, aby pro něho pracovala, když je to teď životně důležité. V temnotě zaslechl volání několika lidí a výkřiky. Dostal se na zadní dvorek a do uličky za domem. Beatty, teď už nejsi problém, letělo mu hlavou. Vždycky jsi říkal, nezkoušejte problémy řešit, spalte je. A vidíš, já jsem teď udělal obojí. Sbohem, kapitáne.

Ve tmě klopýtal uličkou pryč.

Pokaždé, když našlápl na nohu, explodovaly mu v ní výstřely z pušky a on si v duchu říkal, jsi blázen, zatracený blázen, pitomec, strašný pitomec, zatracený pitomec a blázen; koukni se na to boží dopuštění, jak to teď chceš dát do pořádku, koukni se na to boží dopuštění, co si s tím počneš! Co hrdost — k čertu — a charakter, tys

to všechno hodil do starého železa, hned na začátku chytneš všechno za špatný konec. Ale přišlo to tak najednou, jedno za druhým, Beatty, ty ženské, Mildred, Clarissa, všechno. Jen se nevymlouvej, nevymlouvej se! Blázne, ty blázne, jdi, běž se jim vzdát!

Ne, zachráníme, co budeme moct, uděláme, co ještě zbývá udělat. Když už musíme pálit, vezmeme jich ještě několik s sebou. Počkat!

Vzpomněl si na knihy a otočil se. Co kdyby přece jen...

Několik knih našel na místě, kde je uložil - u plotu zahrádky. Mildred, Bůh jí žehnej, si všech nevšimla. Čtyři knihy ležely dosud tam, kde je schoval. Nocí vyly hlasy, světla reflektorů kroužila kolem dokola. Jiní Salamandři řvali, v dálce slyšel jejich motory, a policejní sirény si razily cestu městem.

Montag vzal čtyři zbylé knihy a hopsal, pajdal, hopsal uličkou a najednou upadl, jako by mu někdo sťal hlavu a leželo tu jenom tělo. V nitru jej cosi škubnutím zastavilo a svalilo na zem. Zůstal ležet na místě, kde se zhroutil, a vzlykal, nohy přitahované k tělu a obličej slepě přitisknutý na štěrkový chodník.

Beatty si přál zemřít.

V záchvatu pláče si Montag uvědomil, že je to pravda. Beatty si přál zemřít. Jen tak tam stál, ve skutečnosti se ani nepokusil o záchranu, jenom stál, dělal si legraci a popichoval, napadlo Montaga, a ta myšlenka postačila k udušení pláče a k tomu, aby nabral dech. Je to zvláštní — tak strašně si přát umřít, že necháte ozbrojeného člověka volně chodit kolem a pak, místo abyste mlčel a zůstal naživu, křičíte na lidi dál a popichujete je, až je rozzuříte, a pak...

V dálce zvuk běžících nohou.

Montag se posadil. Koukej odtud zmizet. Rychle, vstávej, vstaň, tady sedět nemůžeš! Ale pořád ještě brečel a s tím musí přestat. Už to přecházelo. Nechtěl nikoho zabít, ani Beattyho ne. Útroby se mu křečovitě sevřely a scvrkly se, jako by mu je někdo ponořil do kyseliny. Zvedl se mu žaludek. Viděl Beattyho v plame-
nech, nehybného, škubajícího sebou na trávníku. Kousal se do zaťatých kloubů. Lituji toho, lituji toho, ach Bože, lituji...

Zkoušel si všechno srovnat v hlavě, vrátit se k normálním běhu života, jak ho žil ještě před několika dny, ještě před sítím a pískem, před Pelhamovou pastou, před hlasy motýlů, světluškami, poplachu a výpravami, bylo toho na několik málo dní příliš mnoho, po pravdě řečeno příliš mnoho na celý život.

Kroky běžely na vzdáleném konci uličky.

"Vstávej!" poručil si. "Ksaku, vstaň!" oslovil nohu a stál. Bolest jako by mu zatloukala do kolena hřebíky, pak jenom látačí jehly a nakonec obyčejné zavírací špendlíky, a když se asi padesátí dalšími poskoky odšoural kus dál a zadřel si přitom do dlaně spoustu třísek z dřevěného plotu, bodání bylo už jen jako sprška vařící vody, kterou mu někdo rozprášil na nohu. A konečně byla noha opět jeho vlastní nohou. Báł se, aby si v běhu nezlomil uvolněný kotník. Nasál hlubokou noc do otevřených úst a vydechl ji zbledlou, tíhu černi zanechal uvnitř v sobě a vydal se vpřed vytrvalým kulhavým klusem. Knihy nesl v ruce.

Myslíl na Fabera.

Faber zůstal na spaleništi v doutnajícím hroudě dehtu, který byl teď bezejmenný a bez totožnosti. Spálil Fabera také. Z ničeho nic jím to tak otrásl, že měl pocit, jako by byl Faber vskutku mrtev, upečený jako bělice v té malé zelené kapsličce zastrčené a ztracené v kapse muže, z něhož byl teď pouhý holý kostlivec držící pohromadě asfaltovými šlachami.

Musíš si pamatovat: Spal je, nebo spálí oni tebe, pomyslel si. Právě teď je to opravdu takhle prosté.

Prohledal si kapsy, peníze byly na svém místě a v jedné kapse našel obvyklou mušličku, jejímž prostřednictvím za studeného temného rána promlouvalo město samo k sobě.

"Policie, pozor! Zatykač na uprchlíka ve městě. Spáchal vraždu a zločiny proti státu. Jméno: Guy Montag. Zaměstnání: požárník. Naposledy spatřen..."

Výtrvale utíkal kolem šesti bloků a potom ulička vyústila v prostornou otevřenou třídu s deseti dopravními pásy.

Připomínala řeku bez jediného člunu, zamrzlou v ostrém světle vysokých bělostných obloukových lamp, a cítil, že by v ní člověk mohl utonout, kdyby se ji pokusil přejít. Byla příliš otevřená. Bylo to obrovské jeviště bez kulisy, lákalo ho, aby přes ně přeběhl, snadno viditelný v oslepujícím světle, v němž ho mohli snadno chytit, snadno zastřelit.

Mušlička mu hučela v uchu.

"... pozor na muže, který utíká... pozor na běžícího muže... pozor na osamělého muže, který jde pěšky... pozor..."

Montag se stáhl do stínu. Přímo před ním stála benzinová pumpa, velký zářivý kus sněžně bílého porcelánu, a dva stříbrní brouci zrovna předjížděli k tankování. Musí být čistý a nenápadný, jestli chce přejít, nesmí přeběhnout, ale klidně kráčet přes ten širokánský bulvár. Mohl by se toho odvážit s daleko menším rizikem, kdyby se umyl a učesal, dřív než se vydá na cestu, aby se dostal — kam...!

Ano, napadlo ho, kam to utíkám?

Nikam. Nebylo kam jít. Neměl přítele, k němuž by se mohl uchýlit, opravdu neměl. Kromě Fabera. A pak si uvědomil, že opravdu instinktivně míří k Faberovu domu. Jenže Faber ho nemůže schovat. I kdyby se o to jen pokusil, byla by to sebevražda. Věděl však, že Fabera navštívit půjde děj se co děj, třeba jen na několik minut. U Fabera bylo místo, kde mohl dolít svou rychle vysychající nádrž víry ve vlastní schopnost zůstat naživu. Chtěl prostě jen vědět, že je na světě někdo jako Faber. Chtěl toho člověka vidět živého a ne zuhelnatělého na spáleništi jako mrtvolu zaskořápkovanou v jiné mrtvole. A musí u něho samozřejmě nechat část peněz, aby je Faber použil, až se Montag dá na útěk. Snad se mu podaří dostat se na venkov, do přírody a žít na řekách nebo na březích řek a u silnic, v polích a v horách.

Mohutný vířivý šepot ho přiměl podívat se na oblohu.

Policejní helikoptéry startovaly v takové dálce, že to vypadalo, jako by někdo foukl do šedé koule odkvetlé pampelišky. Dva tucty se jich třepotaly ve vzduchu, kolébaly se nerozhodně čtyři kilometry odtud podobné motýlům, které uvedl do rozpaků podzim, a pak klesaly jako olovnice k zemi, jedna za druhou, tuhle, tamhle, měkce dosedly na ulici, kde se měnily v brouky, ječely po bulvárech nebo vyskakovaly zpátky do vzduchu a pokračovaly v pátrání. A před ním stála benzinová pumpa, jejíž zaměstnanci se točili kolem zákazníků. Montag se přiblížil zezadu a vešel na pánskou toaletu. Aluminiovou zdí slyšel hlas z rádia: "Válka byla vypovězena." Venku tankovali benzin. Muži v broucích se bavili, i zaměstnanci stanice hovořili o motorech, o benzínu a kolik za něj mají dostat. Montag stál a zkoušel se přinutit k pocitu hrůzy z klidného konstatování rozhlasového přijímače, ale nic se v něm nehnulo.

Pro něho musí válka počkat, dostane se k ní při pořádání svých soukromých záležitostí teprve tak za hodinu, za dvě.

Umyl si ruce a obličej, osušil se ručníkem a přitom dbal, aby ho bylo co nejméně slyšet. Vyšel z toalety, opatrně zavřel dveře, vykročil do tmy a konečně znova stanul na pokraji prázdného bulváru.

Ležel tu před ním, hra, kterou mohl vyhrát, obrovský kuželník ve studeném ránu. Bulvár byl čistý jako plocha nějaké arény chvilku před tím, než se objeví jisté nejmenované oběti a jistí neznámí vrahové. Vzduch při povrchu se nad nesmírnou betonovou řekou chvěl už jen teplem Montagova těla. Bylo to neuvěřitelné, ale cítil, že jeho teplo zachvívá celým okolním světem. Stal se světélkujícím cílem. Věděl to, cítil to. A teď musí vyrazit na svou krátkou procházku.

Tři bloky odtud zazářilo několik automobilových reflektorů. Montag se zhluboka nadýchl. Plíce v jeho prsou byly jako hořící pochodně. Od běhu mu vyschlo

v hrdle. V ústech měl chuť zakrváceného železa a v nohou cítil zrezivělou ocel.

Co je to tam za světla? Když se jednou člověk vydá na cestu, musí odhadnout, jak brzo ti brouci dokážou přijet sem. Jak může být daleko k protějším chodníkům? Vypadalo to asi na sto metrů. Pravděpodobně to nebylo sto, ale v každém případě bude lépe počítat s touhle cifrou, počítat, že půjde-li hodně pomalu a bude-li si pěkně vykračovat, potrvá mu možná osmdesát až devadesát vteřin, než celou tu dráhu urazí. A brouci? Jakmile nastartují, mohou za sebou v patnácti vteřinách nechat tři bloky. Takže i kdyby v polovině cesty začal utíkat...?

Vykročil pravou nohou, potom levou nohou a potom pravou. Kráčel po prázdné ulici.

Člověk si ovšem nemohl být jistý bezpečným přechodem, i kdyby ulice byla úplně prázdná, protože nad terénní vlnou čtyři bloky odtud se náhle mohl objevit vůz, přihnát se a přeletět kolem něho dřív, než se stačí nadýchnout.

Rozhodl se, že kroky počítat nebude. Nedíval se vpravo ani vlevo. Světlo lamp na stožárech mu připadalo právě tak jasné a všechno osvětlující jako polední slunce, a právě tak žhavé.

Zaslechl zvuk auta nabírajícího rychlost po pravé straně dva bloky za ním. Otočné reflektory přeskočily najednou sem a tam a zachytily Montaga.

Nezastavuj se!

Zakopl, pevně sevřel knihy a přinutil se, aby neztuhl na místě. Instinktivně udělal několik rychlých kroků, skoro se rozběhl, potom se hlasitě napomenul, ovládl se a začal opět kráčet pomalu. Byl už uprostřed ulice, ale skučení motorů se zvýšilo, jak stupňovaly rychlost.

Samozřejmě policie. Vidí mě. Ale jen pomalu, jen pomalu, klidně, neobracej se, nerozhlížej se, nedej na sobě znát, že sis jich všiml. Jdi, to je ono, jdi, jdi!

Brouk se řítíl vpřed. Brouk řval. Brouk zvyšoval rychlost. Brouk skučel. Brouk se hnál jako burácející hrom. Brouk téměř letěl. Brouk se přihnál jako osamělá svištící střela vypálená z neviditelné pušky. Přidal a řítíl se stoosmdesátkou. Přidal a řítíl se alespoň sto-devadesátkou. Montag zaťal zuby. Připadalo mu, že žár ženoucích se reflektorů mu ožehl tváře, jeho oční víčka sebou v té výhni zacukala a celé tělo mu zalil kyselý pot.

Začal idiotsky šoupat nohama, mluvit sám k sobě, a potom najednou prolomil předsevzetí a rozběhl se. Natáhl nohy, kam až dosáhly, a dokročil jimi na zem a pak zase daleko dopředu a na zem a znova daleko vpřed a na zem a zas a zas.

Bože! Bože! Upustil jednu knihu, zarazil se, už se chtěl otočit, rozmyslel si to, opět se vrhl vpřed, rozeřval se v betonové prázdnotě — brouk se sápal na svou přehájecí potravu, sedmdesát metrů, čtyřicet metrů za ním, pětatřicet, třicet, pětadvacet. Montag sípal, rozhazoval rukama, nohy dolů, nahoru, dolů, blíž, blíž, houkání, křik, jeho oči se rozžhavily do bělá, když škubnutím otočil hlavu, aby pohlédl přímo do oslnivého žáru. Brouka teď spolko jeho vlastní světlo, proměnil se v jedinou pochodně, která sviští a srší na něho, v jediný zvuk, v jediný ohlušující jek. A teď - je téměř na něm!

Klopýtl a svalil se.

Dostali mě! Je konec!

Ale pádem se všechno změnilo. Zlomek vteřiny před tím, než ho dostihl, sebou divoký brouk trhl a o vlásek se mu vyhnul. A zmizel. Montag ležel natažený na zemi obličejem dolů. Modrý víchřivý plyn k němu z brouka zanesl výbuch smíchu.

Jeho pravá ruka ležela nad ním, s dlaní otevřenou. Když teď ruku zdvihl, spatřil na samém konečku prostředníku černou šmouhu, ani ne půl centimetru silnou, v místě, kde se prstu dotkla pneumatika. Vstával a nevěřicně hleděl na tu černou čárku.

To nebyla policie, napadlo ho.

Rozhlédl se po bulváru. Byl teď jako vymetený. Houf dětí, bůhvíjak starých, snad od dvanácti do šestnácti, které jely v automobilu, hvízdaly, pokřikovaly a hulákaly, zahlédl něco velmi neobvyklého — úplnou raritu, člověka, který jde pěšky, a děti si prostě řekly: "Na něj!" aniž věděly, že je to uprchlý pan Montag. Byla to tlupa dětí, které si vyjely, aby si zpestřily dlouhou noc hmotnou jízdou sedmi nebo osmi set kilometrů v několika málo měsíci ozářených hodinách, obličejů ledově od větru. Ráno se vrátí nebo se nevrátí, mrtví nebo živí, v tom je to dobrodružství.

Byly by mě zabily, říkal si Montag, potácel se vzduchem, který visel dosud roztržený ve dvě, vířil kolem něho ve sloupech prachu a dotýkal se jeho odřených tváří. Bez nejmenší příčiny by mě byly zabily.

Kráčel ke vzdálenému chodníku a poroučel každé noze zvlášť, aby šla a nezastavovala se. Rozházené knihy nějak posbíral, nevzpomínal si později, že by se byl sehnul a dotkl se jich. Přendával si je neustále z ruky do ruky, jako by to byly karty, které není s to srovnat.

Rád bych věděl, jestli tihle zabili Clarissu.

Zarazil se a jeho mysl to opakovala, velice nahlas.

Rád bych věděl, jestli tihle zabili Clarissu.

Zatoužil rozběhnout se s křikem za nimi.

Oči se mu zalily slzami.

Zachránilo ho, že upadl. Když řidič vozu uviděl Montaga na zemi, instinktivně si uvědomil, že kdyby v té rychlosti přešel ležící tělo, mohlo by to vůz převrátit a pasažéry vyklopit. Kdyby byl Montag zůstal stojícím cílem...?

Prudce oddychoval.

V dálce na bulváru, čtyři bloky odtud, ten brouk zpomalil, vytočil zatáčku na dvou kolech, rozehnal se zpátky, a vyrovnává smyk na nesprávné straně ulice, nabíral rychlost.

Ale Montag už byl pryč, ukrytý v bezpečné tmě postranní uličky, kvůli níž se vydal před hodinou - nebo to byla jen minuta? - na dlouhou cestu. Stál roztřesený v noční temnotě a jen se ohlédl, když kolem něho přelétl brouk, smýkl sebou doprostřed autostrády, rozhodil do vzduchu kolem sebe vír smíchu a zmizel.

A potom, když kráčel v temnotě dál, spatřil helikoptéry, jak padají jako první vločky sněhu na počátku dlouhé zimy, která se blíží...

V domě bylo ticho.

Montag se přiblížil zezadu, proplížil se těžkou, nocí zrosenou vůní narcisů, růží a vlhké trávy, nahmatal zadní dvířka, zjistil, že jsou otevřená, vklouzl dovnitř, šel tiše přes dvířka a naslouchal.

Paní Blacková, říkal si v duchu, spíte tu někde? Není to správné, ale váš manžel to dělal jiným lidem a nikdy se neptal, jestli je to správné, nikdy si s tím nedělal starosti. A teď, protože jste požárníková žena a tohle je váš dům, teď jste na řadě vy, za všechny domy, které váš manžel spálil, a za lidi, kterým bezmyšlenkovitě ublížil.

Dům neodpověděl.

Schoval knihy v kuchyni a vyšel z domu zpátky do uličky. Ohlédl se — dům doposud ležel v temnotě a v tichu, ponořený ve spánku.

Cestou přes město, nad nímž se na obloze třepetaly helikoptéry jako cáry papíru, zavolal požárníky z osamělé telefonní budky před krámem, kde na noc zavírali. Potom stál v studeném nočním vzduchu, čekal, dokud neuslyšel, jak se v dálce rozezněly poplachové sirény a blížily se, Salamandři přijížděli, jeli spálit dům pana Blacka, který byl právě v práci, a jeho třesoucí se ženu vyhnat do ranního chladu, až střecha povolí a zřítí se do ohně. Teď zatím ještě spala.

Dobrou noc, paní Blacková, řekl si v duchu.

"Fabere!"

Ještě jedno zaklepání, šepot a dlouhé čekání. Potom, po chvíli, vyskočilo uvnitř Faberova domku světýlko. Ještě okamžik a zadní vrátka se otevřela.

Stáli a v pološeru se dívali jeden na druhého, Faber a Montag, jako by jeden nevěřil v existenci druhého. Potom se Faber pohnul, napřáhl ruku, uchopil Montaga,

vtáhl ho dovnitř, posadil ho, vrátil se, postavil se do dveří a naslouchal. Sirény vyly v ranní dálce. Faber vešel dovnitř a zavřel dveře.

Montag řekl: "Dělal jsem všechno jako blázen. Nemůžu tu zůstat dlouho. Jdu bůhví kam."

"Aspoň jsi jako blázen dělal dobré věci," řekl Faber. "Myslel jsem, že jsi mrtev. Otofón, který jsem ti dal -"

"Shořel."

"Slyšel jsem, jak s tebou kapitán mluví, a najednou bylo po všem. Nechybělo mnoho a byl bych se vypravil ven tě hledat."

"Kapitán je po smrti. Našel váš otofón, slyšel, jak mluvíte, chtěl vás vystopovat. Zabil jsem ho plamenometem."

Faber se posadil a chvíli nepromluvil.

"Bože, jak se to všechno sběhlo?" řekl Montag. "Ještě včera bylo všechno v pořádku, a než jsem se nadál, potápím se. Kolikrát se dokáže člověk potopit a ještě zůstat naživu? Nemůžu dýchat. Beatty je po smrti a byl to kdysi můj přítel. A Millie je pryč, myslel jsem, že je to moje žena, ale teď nevím. A dům vyhořel do základů. Ztratil jsem místo a prchám a cestou jsem podstrčil knihy jednomu požárníkovi do domu. Kristepane, kolik věcí jsem to provedl za jediný týden!"

"Provedl jsi, co jsi provést musel. Zrálo to v tobě dlouhou dobu."

"Ano, tomu věřím, pokud vůbec něčemu věřím. Střádalo se to ve mně, až se to stalo. Věděl jsem dlouho, že v sobě něco hromadím, dělal jsem jedno a cítil jsem něco jiného. Bože, bylo to ve mně. Je vlastně zázrak, že to na mě nebylo vidět jako třeba tloustnutí. - A teď jsem tady a komplikuju život ještě taky vám. Můžou sem za mnou přijít."

"Poprvé za mnoho let cítím, že žiji," řekl Faber. "Cítím, že dělám něco, co jsem měl udělat už dávno. Na chvíli teď nemám strach. Snad proto, že konečně dělám správnou věc. Snad proto, že jsem se ukvapil a nechci teď před tebou vypadat jako zbabělec. Mám dojem, že budu muset provádět ještě surovější věci, že se budu muset vydávat v nebezpečí. Jinak zase selžu a dostanu strach. Co chceš dělat?"

"Utíkat dál."

"Víš, že vypověděli válku?"

"Slyšel jsem to."

"Bože," řekl stařec, "zdá se nám to tak vzdálené, protože máme vlastní starosti."

"Neměl jsem čas na přemýšlení." Montag vytáhl sto dolarů. "Chci, abyste si tohle nechal. Až budu pryč, udělejte s tím, co chcete, jen když to nějak prospěje."

"Ale -"

"V poledne může být po mně. Vezměte si to."

Faber přikývl. "Měl bys jít k řece, jestli se ti to podaří. Dáš se po břehu a jestli se dokážeš dostat ke staré železniční trati, která vede na venkov, jdi po ní. I když se dnes prakticky všechno dopravuje vzduchem a většina tratí je opuštěná, koleje tam ještě rezavějí. Slyšel jsem, že tu a tam se dosud na venkově najdou tulácké tábory, říká se jim tábory potulných pěšáků. A jestli dojdeš dost daleko a budeš mít otevřené oči, na tratích mezi naším městem a Los Angeles jsou prý skupinky doktorů promovány na Harvardu. Většinu z nich stíhá policie a v městech jsou na ně zatykače. Ale myslím, že ještě žijí. Není jich mnoho a mám dojem, že v nich vládá nikdy neviděla nebezpečí tak velké, aby se za nimi pustila a vypátrala, kde jsou. Mohl by ses s nimi nějakou dobu skrývat a potom se sejít se mnou v St. Louis. Odjedu dnes ráno v pět hodin autobusem na návštěvu k jednomu tiskaři, který tam žije na odpočinku. Konečně se taky dostanu ven. Tyhle peníze půjdou na dobrou věc. Díky a Bůh ti žehnej. Chceš si chvíli zdřímnout?"

"Měl bych radši utíkat."

"Počkej, podíváme se."

Šoupl Montag do ložnice, odsunul rám obrazu a pod ním se objevila televizní obrazovka velikosti pohlednice.

"Vždycky jsem si přál mít něco malého, něco, k čemu bych mohl přicházet, co bych mohl zakrýt dlaní, kdyby to bylo nutné, nechtěl jsem nic, co by mě ohlušilo řevem, nic nestvůrně velikého. A tady to vidíš."

Zapnul to.

"Montag," řekl televizní přijímač a rozsvítil se. "M-O-N-T-A-G." Hlas přehláskoval jméno. "Guy Montag. Dosud prchá. Policejní helikoptéry jsou v pohotovosti. Nový Mechanický Ohař by dopraven z jiného okrsku —"

Montag a Faber se na sebe podívali.

"— Mechanický Ohař nikdy nezkame. Tento neuvěřitelný vynález se od chvíle, kdy byl poprvé použit k pronásledování kořisti, nikdy nedopustil chyby. Naše televizní stanice má dnes tu čest přenést posluchače do helikoptéry, odkud budou s naším kameramanem sledovat Ohaře, až vyrazí na cestu za svým cílem —"

Faber nalil do dvou sklenic whisky. "Budeme to potřebovat."

Napili se.

„— čich tak jemný, že si Mechanický Ohař zapamatuje a identifikuje deset tisíc indexů zápachu deseti tisíc různých lidí, aniž je třeba nařídít ho pokaždé znovu."

Faber se neznatelně zachvěl a rozhlédl se po domě, po dveřích, po klíce a po křesle, v němž nyní seděl Montag.

Montag si toho pohledu všiml. Oba se rychle rozhlédli kolem sebe a Montag ucítil, jak se mu rozšířilo chřípí, uvědomil si, že se pokouší čichem zachytit stopu sama sebe, a najednou byl jeho nos schopen uvědomit si cestu, kterou vykonal vzduchem v místnosti, a zvětvit kapičky potu, které jeho ruka zanechala na klíce, neviditelné, ale tak četné jako korálky na lustru. Byl všude, byl ve všem, na všem a kolem všeho, byl mrak fosforeskující v temnotě, duch, který znemožňuje dýchat. Všiml si, že Faber sám zadržel dech ze strachu, aby toho ducha do sebe nevdechl, aby se nenakazil pří-zračným pachem a výdechy prchajícího člověka.

"Mechanický Ohař je právě dopravován helikoptérou na místo zločinu!"

A tu se na malé obrazovce objevilo spáleniště, dav lidí a něco přikrytého prostěradlem a ze vzduchu slétla k zemi třepetající se helikoptéra podobná groteskní květině.

Tak oni musejí dohrát své představení až do konce, pomyslel si Montag. Cirkus musí pokračovat, i když za hodinu vypukne válka...

Sledoval tu hru jako v transu, nenapadlo ho utíkat. Připadala mu nesmírně vzdálená a vůbec s ním nesouvisela. Byla to hra sama pro sebe a jeho se netýkala, úžasná na pohled a ne bez zvláštního půvabu. To všechno kvůli mně, to všechno se děje kvůli mně! Panebože!

Kdyby se mu zachtělo, mohl se tu zdržet a v pohodlí sledovat celou honičku, všechny její rychle se střídající fáze, v uličkách, bulvárech, mohl letět po prázdných autostrádách, míjet prázdné parcely a hřiště — s přestávkami kvůli nezbytným reklamním hlášením — hned zas dál, jinými uličkami k hořícímu domu manželů Blackových a dál, až konečně dospěje k tomuhle domu, kde sedí on sám a Faber a popíjejí, zatímco Mechanický Ohař čenichá po poslední stopě, tichý jako závan smrti a zarazí se zaskřipěním tady pod oknem. A potom, kdyby chtěl, mohl Montag vstát, přistoupit k oknu, pozorovat přes rameno obrazovku, otevřít okno, vyklonit se, ohlédnout se a spatřit dramatický výjev se sebou samým, svou vlastní siluetu, svůj obraz, jak tu stojí, ostře vykreslený na malé televizní obrazovce, drama, které se dalo vnímat nezaújatě a s vědomím, že v jiných pokojích ho vidí v životní velikosti, v přirozených barvách, v dokonalých

dimenzích! A kdyby dobře napjal zrak, stačil by se ještě zhlédnout okamžik před rozplynutím v zapomnění, postřehl by, jak do něho vniká injekční jehla pro uspokojení bůhvíkolika televizních čumilů, které před několika minutami vzbudilo šílené vytí sirén z telestěn jejich obývacího pokoje, a vyzvalo je, aby se přišli podívat na ohromné představení, na štvanici, na senzační drama s jediným hrdinou.

Měl by čas, aby něco řekl? Nemohl by snad, až ho Ohař popadne před zraky deseti nebo dvaceti milionů lidí, nemohl by shrnout své osudy za poslední týden v jedinou větu, v jediné slovo, které by lidem uvízlo v hlavě dlouho po tom, co se Ohař otočí a odnese ho v kleštích svých tlap do tmy, co se kamera zastaví a bude sledovat netvora zmenšujícího se v dálce v nádherném vyšumění scény? Co by tak mohl jediným slovem, několika málo slovy říct, aby to z jejich obličejů strhlo masku spokojenosti, aby je to probudilo?

"Podívej se," zašeptal Faber.

Z helikoptéry vyklouzlo něco, co nebylo ani stroj, ani zvíře, ani mrtvé, ani živé, a žhnulo to bledě zelenou září. Postavilo se to poblíž doutnajících trosek Montagova domu, muži k tomu donesli jeho odhozený plamenomet a přistrčili ho pod Ohařův čumák. Ozvalo se zavíření, cvakot, mručení.

Montag zavrtěl hlavou, vstal a dopil, co zbylo ve sklenici. "Mám nejvyšší čas. Promiňte, je mi to líto."

"Čeho je ti líto? Mne? Mého domu? Já si to všechno zasloužím. Proboha uteč! Snad se mi je tady podaří zdržet —"

"Počkejte. Nemá smysl, aby vás odhalili. Až zmizím, spalte přikrývku z postele, které jsem se dotkl. Hodte křeslo z obývacího pokoje do spalovací pece. Oťete nábytek lihem, oťete kliky. Spalte kobereček z pokoje. Ve všech místnostech spusťte naplno filtrační ventilátor a rozprašte všude postřik proti hmyzu, jestli nějaký máte. Potom spusťte kropicí automaty na záhonech na nejsilnější proud a opláchněte stříkačkou chodníky. Jestli budeme mít štěstí, můžeme stopu zahladit alespoň tady."

Faber mu podal ruku. "Všechno to udělám. Hodně štěstí. Jestli se nám do příštího týdne, do čtrnácti dnů žádnému nic nestane, nech mi dopis na hlavní poště v St. Louis. Škoda, že tentokrát s tebou nemohu být ve spojení, myslím otofonem. Bylo to dobré pro nás oba. Ale druhý nemám. Víš, nikdy jsem si nemyslel, že ho použiji. Jsem starý hlupák. Mám v hlavě slámu. Jsem pitomec, hrozný pitomec! Proto nemám žádný další zelený náboj, žádnou takovou tu věcičku, kterou by sis mohl strčit do ucha. A teď už utíkej!"

"Ještě něco a půjdu. Rychle. Kufr, sezeňte kufr, nacpěte do něho nejšpinavější šaty, jaké máte, nějaký starý oblek, čím špinavější, tím lepší, košili, nějaké staré škrpály a ponožky..."

Faber zmizel a v minutě byl zpátky. Zalepili lepenkový kufr novou lepicí páskou. "To proto, abychom udrželi stařecký zápach pana Fabera vevnitř," řekl Faber potící se námahou.

Zvenčí nalil Montag na kufr whisky. "Nechtěl bych, aby Ohař zvětlil dva zápachy najednou. Můžu si vzít tuhle whisky s sebou? Budu ji potřebovat. Ježíši, doufám že to vyjde!"

Znovu si podali ruce, a když vycházeli ze dveří, pohlédli na obrazovku. Ohař pádil po stopě obletován televizními helikoptéry, tiše, tichounce, a čenichal v silném nočním větru. Uháněl první uličkou.

"Sbohem!"

Montag čile vyrazil ze zadních vrátek a dal se do běhu s poloprázdným kufrem. Zaslechl, jak se spínají automatické kropice trávníků a naplňují temný vzduch deštěm, který se jemně rozprašoval a potom se v pravidelných sprškách snášel všude kolem, omýval chodníky a stékal do uličky. Několik krůpějí toho deště si odnesl s sebou na obličej. Zdálo se mu, že slyší starce volat sbohem, ale nebyl si tím jist.

Prchal zběsile pryč od domu a dál, směrem k řece.

Montag prchal.

Cítil za sebou Ohaře, jak se blíží, studený a suchý a hbitý jako podzim, jako vánek, který ani nezdechrá trávu, nezadrnčí v oknech, nerozkývá stíny listů na bílém chodníku, přes nějž vane. Ohař se nedotýkal světa. Unášel svoje ticho sebou, takže člověk cítil, jak to ticho za ním probouzí všude po městě tísnivý tlak. Montag cítil, že tlak vzrůstá, a prchal.

Cestou k řece se zastavil, aby si oddychl, aby nakoukl matně osvětlenými okny vyburcovaných domů dovnitř a spatřil tam siluety lidí zírajících na telestěny a na těch mechanického Ohaře, nadechnutý neonový přízrak, který peláší na pavoucích nohách vpřed, hned se

objeví, hned je pryč, hned se objeví, hned je pryč! Teď je na Elm Terrace, Lincoln, Oak, Park a už ubíhá uličkou k Faberovu domu.

Přeběhni kolem něho, nezastavuj se, běž dál, nelez dovnitř!

Na telestěně Faberův dům. Jeho zavlažovací systém pulzuje v nočním vzduchu.

Ohař stanul a lehce se chvěl.

Ne! Montag se křečovitě přitiskl k okennímu rámu. Tudy! Sem!

Prokainová jehla vylétla, zatáhla se, vylétla, zatáhla se. Jediná průzračná krůpěj tekutiny, která člověka odnáší do říše snů, skápla z jehly, když jehla mizela v ohařově čumáku.

Mechanický Ohař se odvrátil od Faberova domu a ponořil se znovu do uličky.

Montag rychle zdvihl vytřeštěný zrak k nebi. Helikoptéry se přiblížily, veliký roj hmyzu slétající se k jedinému světelnému zdroji.

S vypětím vůle si Montag znovu připomněl, že tohle není žádný vymyšlený příběh, na který by se mohl dívat při úprku k řece. Byla to ve skutečnosti jeho vlastní šachová partie a on ji sledoval tah za tahem.

Vykřikl, aby si dodal odvahy potřebné k tomu, aby se odtrhl od toho posledního okna, od fascinující seance, která se odehrává uvnitř. K čertu se vším! vyrazil vpřed a zmizel. Ulička, bulvár, ulička, bulvár a vůně řeky. Levá, pravá, levá, pravá. Jestli ho kamery dostihnou, poběží za chvíli dvacet milionů Montagů. Dvacet milionů Montagů bude prchat, uhánět jako postavičky v starodávné blikavé Keystonově* grotesce, policajti, zloději, pronásledovatelé a pronásledovaní, honci a honění, viděl to tisíckrát. A za ním dvacet milionů neslyšně štěkajících ohařů, ženoucích se

kolem televizních salonů, třířázové záběry, z pravé telestěny na prostřední, na levou a pryč, z pravé telestěny na prostřední telestěnu, na levou telestěnu a pryč!

* Keystone - jeden z prvních výrobců "ztreštěných grotesek", jejichž hrdiny byli tzv. "Keystone cops" — Keystonovi policajti.

Montag si nácpal do ucha mušličku.

"Policejní výzva všemu obyvatelstvu v prostoru Elm Terrace: Všichni ve všech domech, ve všech ulicích otevřte hlavní i zadní dveře nebo se podívejte z oken. Uprchlík nemůže uniknout, podívá-li se v příštím okamžiku každý na ulici. Pozor!"

Samozřejmě! Proč tohle neudělali už dávno! Proč už tuhle hru za všechna ta léta nezkusili! Všichni vstát, všichni ven!

Nemůže vám proklouznout osamělý člověk, který utíká sám nočním městem, osamělý člověk, který prchá pěšky!

"Počítám do deseti! Jedna! Dvě!"

Cítil, jak město vstává.

"Tři!"

Cítil, jak město běží k tisícům dveří.

Rychleji! Levá, pravá!

"Čtyři!"

Lidé jako náměsíční v halách.

"Pět!"

Cítil, jak jejich ruce svírají kliky.

Vůně řeky byla chladivá jako po vydatném dešti. Úprk mu spálil hrdlo rží a z očí mu vysušil slzy. Zaječel, jako by to zaječení mohlo postrčit, mrštit jím posledních sto metrů vpřed.

"Šest, sedm, osm!"

Stiskli kliky tisíců dveří.

"Devět!"

Vyběhl z posledního bloku domů, řítit se po svahu, který se skláněl k husté tekoucí černi.

"Deset!"

Dveře se rozlétly.

Představil si tisíce a tisíce tváří zírajících na dvorky, do uliček a k obloze, tváří skrytých za záclonami, bledých, nočním děsem poznamenaných tváří, podobných šedivým živočichům, kteří vytřeštěně civí z elektrických jeskyněk, tváří s šedivýma, bezbarvýma očima, šedivými jazyky a šedivými myšlenkami, které lze vidět skrze nehybné maso obličejů.

Ale on byl u řeky.

Dotkl se její hladiny, jen aby se přesvědčil, že je to skutečná řeka. Vbrodil se do ní a v temnotě ze sebe strhal šaty, postříkal tělo, paže, nohy a hlavu silným alkoholem, napil se ho a šňupl ho trochu do nosu. Pak si oblékl Faberovy staré šaty a obul se do jeho bot. Mrštil vlastním oblekem do řeky a díval se, jak pluje pryč. Potom vkročil do řeky a postupoval s kufrem v ruce dál, až ztratil pod nohama dno a řeka ho odnesla do tmy.

Proud ho odplavil asi tři sta metrů, když Ohař doběhl k řece. Veliké hlomozící vějíře helikoptér se mu vznášely nad hlavou. Na řeku se snesla světelná bouře a Montag se ponořil pod hladinu, aby unikl oslnivému záření, které připomínalo světlo slunce, když prorazí mraky. Cítil, jak ho řeka unáší dál cestou do temnot. Potom světla sklouzla zpátky na pevnou zemi, helikoptéry se znovu vyrojily nad město, jako by zachytily novou stopu. Zmizely. Zmizel Ohař. Zbyla jen chladná řeka a Montag plynoucí v náhlém klidu pryč od města, od světla, od šťvanice, pryč ode všeho. Bylo mu, jako by za sebou zanechal jeviště se spoustou herců. Bylo mu, jako by opustil seanci a zástup mručících duchů. Unikl z neskutečna, které bylo děsivé, do skutečnosti, která byla neskutečná, protože byla nová.

Černá země klouzala kolem a on plynul dál do kraje mezi kopci. Poprvé za mnoho let vycházely nad ním hvězdy v obrovském procesí otáčejících se světla. Viděl, jak se hvězdy na obloze seskupují v hrozivě velkou modlu, která by se mohla překotit a rozdrtit ho.

Když se kufř naplnil vodou a potopil se, plul Montag na zádech. Reka tekla mírně a lenivě a vzdálila se od lidí, kteří snídali stíny, obědvali páru a večereli přeludy. Reka byla velmi skutečná. Objímala ho ve svém konejšivém náručí a dopřávala mu čas i klid, aby mohl konečně přemýšlet o tomto měsíci, o tomto roce, o celé řadě let. A slyšel, že mu srdce bije klidněji. Myšlenky se přestaly hnát do hlavy divoce jako krev.

Teď spatřil, jak po obloze klesá měsíc. Měsíc na obloze - a světlo měsíce - z čeho pochází jeho světlo? Ze slunce, samozřejmě. A co rozsvěcuje slunce? Jeho vlastní oheň. A slunce vychází den za dnem, hoří a hoří. Slunce a čas. Slunce a čas hoří. Hoří. Řeka jím něžně pohupovala.

Hoří. Slunce a všechny hodiny na světě. To vše se slilo a proměnilo v jeho mysli v jedinou věc. Po dlouhé době, kdy chodil po zemi, a po krátké chvíli, kdy plul po řece, věděl, proč už nikdy v životě nesmí založit požár.

Sluneční požár hořel každý den. Spaloval Čas. Svět chvátal v kruhu, otáčel se kolem své osy a Čas měl i bez něho plné ruce práce se spalováním roků i lidí. Takže jestliže on zakládal s požárníky požáry, aby hořely věci, a slunce hořelo, aby spalovalo Čas, pak to znamenalo, že hořelo všechno!

Jeden z nich musí přestat pálit. Slunce to jistě nebude. Zdá se tedy, že to bude muset být Montag a lidé, s nimiž pracoval ještě před několika málo hodinami. Někde se musí začít šetřit a shromažďovat zásoby a někdo se toho shromažďování a uskládňování musí ujmout, tak či onak, v knihách, na gramofonových deskách, v hlavách lidí, jakkoli, jen když to bude bezpečné, jen když se k tomu nedostanou moli, rybičky, rez, hníloba a lidé se sirkami. Svět byl plný požárů všech druhů a velikostí. Teď musí co nejrychleji začít pracovat cech tkalců azbestu.

Ucítil, že narazil patami o pevninu, že se dotkl oblázků a skalisek, že drhne o písek. Řeka ho zanesla ke břehu. Rozhlédl se po obrovském černém živočichu bez očí i světla, bez tvaru, pouze s jediným rozměrem, který se táhl tisíce kilometrů, aniž se hodlal zastavit, a který na něho čekal se svými travnatými kopci a lesy. Zaváhal, než opustil uklidňující vodní tok. Očekával, že tam někde číhá Ohař. Stromy se najednou mohly rozkymácet prudkým vichrem helikoptér.

Ale váł tu jen obyčklý podzimmí vítr, proudil vysoko ve vzduchu stejně jako řeka. Jak to, že tu není Ohař? Proč se štvance obrátila do vnitrozemí? Montag naslouchal. Nic. Nic.

Millie, pomysli si. Podívej se na tu krajinu. Poslouchej ji! Nic, vůbec nic. Tolik ticha, Millie, jak by to na tebe působilo? Vykřikla bys: Drž hubu, drž hubu! -Millie, Millie! Bylo mu smutno.

Millie tu nebyla a nebyl tu Ohař, ale suchá vůně sena vanoucí z nějakého vzdáleného pole přilákala Montaga na břeh. Vzpomněl si na farmu, kde byl na návštěvě jako malý chlapec, na jeden z těch řídkých okamžiků, kdy objevil, že někde za sedmi závoji neskutečna, za telestěny v salonech, za cínovým vodním příkopem kolem města přezývají krávy seno, v poledne dřepí prasata v teplých kalužích a psi štěkají na bělostné ovečky na kopci.

A teď v něm suchá vůně sena a pohyb vod' vzbudily představu spánku na čerstvém seně v osamělé stodole, daleko od hlučných autostrád, za tichou farmou a pod starobylým větrným mlýnem, jenž přede jako šelest roků odlétajících nad hlavou. Ležel celou noc nahoře na seníku, naslouchal vzdáleným živočichům a hmyzu a stromům, občasným pohybům a zavrtěním.

V noci, napadlo ho, uslyší možná dole pod seníkem zvuky, jako by tam někdo šel. Napne pozornost - posadí se. Zvuky se vzdálí. Lehne si na záda a bude se dívat oknem seníku, velmi pozdě v noci, a užít, jak i na farmě zhašejí světla, a pak se v jednom neosvětleném okně posadí mladička překrásná žena a bude si rozplétat copy. Stěží ji rozezná, ale její obličej se bude podobat obličejí dívky zapadlé hluboko v jeho minulosti, tak strašně hluboko v jeho minulosti, tak strašně hluboko, dívky, která rozuměla počasí a kterou nikdy nepopálily světlušky, dívky, která věděla, co člověku prozradí pampeliška, když se jí pošimrá pod bradou. Potom zmizí z hřejivého okna a znova se objeví nahoře, v pokoji zalitém bělostným měsíčním svitem. A pak, za zvuků smrti, za zvuků tryskových bombardérů, které rozříznou oblohu za horizontem ve dva černé kusy, bude ležet na seníku, v skrytu a v bezpečí, a bude pozorovat ony podivné nové hvězdy nad čarou obzoru, prchající před svěží barvou jitra.

Ráno mu spánek nebude scházet, protože vlhké vůně a výjevy nefalšované venkovské noci mu přinesou odpočinek i posilu spánku, třebaže bude mít oči doširoka otevřené. Jeho ústa se napůl usmívala už teď, jak si to představoval.

A dole u žebříku vedoucího na seník bude na něho čekat ta neuvěřitelná věc. V růžovém světle časného rána sleze opatrně dolů, tak naplněn skutečností světa, že z toho dostane strach, zůstane stát nad tím malým zázrakem a teprve za chvíli se shýbne, aby se ho dotkl.

Chladná sklenice čerstvého mléka, několik jablíček a hrušek položených u paty žebříku.

To bylo všechno, co si teď přál. Nějaké znamení, že ho ten nesmírný svět přijme a dopřeje mu dlouhý čas, který potřebuje, aby promyslel všechny věci, které je třeba promyslet.

Sklenice mléka, jablíčko, hruška.

Vylezl z řeky.

Země vyrazila proti němu jako přílivová vlna. Sevřela ho temnota, krajina a milion vůní přivanutých větrem, který se ledově dotkl jeho těla. Ucouvl před tou tmou prosáklou ránem, zvuky a vůní a v uších mu zahučelo. Všechno se s ním zatočilo. Hvězdy se mu řítily před očima jako liják planoucích meteorů. Zatoužil ponořit se znovu do řeky, nechat sejí ukolébat a bezpečně odnést někam pryč. Tato dmoucí se temná země mu připomněla zážitek z dětství, kdy plaval v moři a kdy se z ničeho nic přivalila největší vlna, na jakou se pamatuje, a mrštila jím do slaného bláta a zelené tmy, voda ho páčila v ústech i v nose, obracela mu žaludek, hučela. Příliš mnoho vody!

Příliš mnoho země.

Z černé zdi před ním — zašeptání. Silueta. V siluetě dvě oči. Noc na něho pohlédla. Les ho spatřil.

Ohař!

Po všem tom úprku a běhu, po všem tom potu a téměř utopení dostat se až sem, podstoupit takovouhle námahu, domnívat se, že je tu bezpečno, oddychnout si úlevou, konečně vystoupit na břeh a tady před ním...

Ohař!

Montag vyrazil poslední, nejzoufalejší výkřik, jako by tohle už bylo příliš mnoho.

Silueta rázem zmizela. Oči se ztratily. Listí vylétlo jako suchý vodotrysk.

Montag byl sám v divočině.

Jelen. Ucítil těžký pižmový zápach, jakoby parfém smíšený s krví, a lepkavý dech zvířete, vůni kardamonu, mechu a býlí, která prosycovala tu prostornou noc, z níž se na něho vrhaly stromy, couvaly před ním, vrhaly se na něho, couvaly v rytmu jeho srdce tlukoucího mu v očních důlcích.

Na zemi ležela alespoň miliarda listů. Brodil se jimi, suchou řekou, čpící horkým hřebíčkem a teplým prachem. A ty ostatní vůně! Vůně rozkrojeného bramboru stoupala všude ze země, syrové, studené a bílé, neboť po většinu noci na ni dopadalo měsíční světlo. Vonělo tu nakládanou zeleninou a petrželí jako doma na stole. Tkvěl tu žlutavý pach připomínající hořčici v dřevěném kbelíku. Zavanula sem vůně podobná vůni karafiátů ze sousedovy zahrádky. Sálh na zem a ucítil, jak se jako dítě zvedá ze země rostlina a tře se mu o dlaň. Prsty mu voněly lékořicí.

Stál a všechno to vdechnul, a čím více země vdechoval, tím více jej naplňovaly její jednotlivosti. Nebyl prázdný. Bylo tu víc, než potřeboval k naplnění. Bude toho tu vždycky víc, než může potřebovat.

Kráčel mělkým řečištěm listů a klopýtal.

A uprostřed podivuhodností - dobře známá věc.

Jeho noha zakopla o něco, co zaznělo dutě.

Hmatal rukou po zemi, metr dopředu, metr nazpátek.

Koleje.

Podél řeky táhly se koleje, teď opuštěné, vedly z města a rezavěly přes celou zemi v hlubokých lesích a hájích. Tady byla stezka, ať už vede kamkoli. Tady byla jediná známá věc, magické kouzlo, které mohl ještě nějaký čas potřebovat, dotýkat se ho, cítit je pod nohama, zatímco se prodírá ostružiníkovými keři a jezery vůní, pocitů a dotyků mezi šeptáním a šelestem padajícího listí.

Šel po kolejích a překvapila ho jistota, s níž si byl najednou vědom jisté skutečnosti, kterou nemohl dokázat.

Tady, kudy šel teď on, šla kdysi, velmi dávno, Clarissa.

Když zkrhlý kráčel opatrně po trati už půl hodiny, cítil už celé tělo, tváře, ústa i oči naplněné černou tmou, uši přecpané zvuky, nohy popálené lopuchami a kopřivami, spatřil před sebou oheň.

Oheň zmizel, pak zase probleskl, jako by zamrkalo nějaké oko. Zastavil se ze strachu, aby svým dechem oheň nesfoukl.

Ale oheň zůstal na svém místě a on se k němu dlouhou oklikou ostražitě blížil. Trvalo mu dobrých patnáct minut, než se dostal skutečně blízko, a ze skrytu se na něj díval. Na ten nepatrný pohyb, na to bílé a rudé plápolání, na podivný oheň, protože tenhle oheň pro něho znamenal něco jiného.

Nespaloval, hřál.

Uviděl množství dlaní natažených k jeho sálavému teplu, dlaní bez paží, neboť ty byly skryté ve tmě. Nad dlaněmi nehybné obličejy, jimiž vlnilo, pohybovalo a pošukovalo jenom světlo ohně. Nevěděl, že oheň může vypadat takhle. V životě si nepomyslel, že oheň může právě tak dávat jako brát. I jeho vůně byla jiná.

Nevěděl, jak dlouho tak stál, ale v mysli se mu vynořil podvědomý pocit, sice pošetilý, ale přesto příjemný, že je zvířetem z pralesa, které přilákal oheň. Byl tvorem, jehož oči svítily v hustém mlází, tvorem se srstí a čumákem a kopyty, byl tvorem s rohy a krví, která by páchla jako podzim, kdyby ho někdo řízl a krev vytryskla na zem. Dlouho, dlouho tak stál a naslouchal teplému praskání plamenů.

Oheň obklopovalo ticho a to ticho tkvělo v obličejích mužů, a byl tam čas, bylo tam dost času, aby se člověk u rezavějící trati mohl usadit pod stromy, dívat se na svět a očima ho převracet, jako by ho přidržoval v největším žáru planoucí hranice, kus oceli, kterou všichni ti muži zpracovávají. Nezměnil se jen oheň, i ticho se změnilo. A Montag postupoval k tomu zvláštnímu tichu, které v sobě obsahovalo celý svět.

A potom zazněly hlasy a rozhovořily se. Nezachytil nic z toho, co říkaly, ale jejich zvuk se klidně zdvíhal a klesal a hlasy převracely celý svět naruby a prohlížely si ho. Hlasy rozuměly zemi a stromům a městu, které leželo u řeky na konci trati. — Hlasy hovořily o všem, nebylo nic, o čem by neuměly hovořit, poznal to z pouhé intonace a z toho, jak se převalovaly jeden přes druhý, z neustálých záchvěvů zvědavosti a údivu, jež z nich zaznívaly.

A potom jeden z mužů vzhledl a poprvé nebo možná už pokolikáté ho spatřil a na Montaga zavolał:

"Nebojte se, můžete jít k nám!"

Montag ucouvl do stínů.

"Nebojte se," řekl ten hlas. "Vítáme vás mezi námi."

Montag šel pomalu k ohni a k pěti starcům, kteří v temně modrých džínsových kalhotách a bundách a v temně modrých košilích seděli okolo. Nevěděl, co jim má říci.

"Posaďte se," pravil muž, který se zdál být vůdcem skupinky. "Chcete trochu kávy?"

Díval se, jak tmavá kouřící tekutina teče do skládacího plechového pohárku, který mu hned nato podali. Srkal ji nesměle a cítil, že starci na něho zvědavě hledí. Opařil si rty, ale to teď nevařilo. Obličejy kolem něho byly orámované plnovousy, ale plnovousy byly upravené a ruce starců byly čisté. Vstali, jakoby hostu na uvítanou, a teď si znovu sedli. Montag srkal kávu.

"Děkuju," řekl. "Mockrát děkuju."

"Budte nám vítán, Montagu. Já jsem Granger." Stařec mu podal malou lahvičku bezbarvé tekutiny. "Napijte se také tohohle. Změní to chemický index vašeho potu. Za půl hodiny budete cítit jako někdo úplně jiný. Když je vám v patách Ohař, je nejlíp zmizet."

Montag se napil hořkého moku.

"Budete páchnout jako kocour, ale to je v pořádku," řekl Granger.

"Vy víte, jak se jmenuju?" zeptal se Montag.

Granger ukázal na přenosný bateriový televizor u ohně. "Dívali jsme se na štvanci. Předpokládali jsme, že zahnete podél řeky na jih. Když jsme vás uslyšeli, jak se prodíráte lesem jako opilý los, neschovali jsme se, jak to obvykle děláme. Předpokládali jsme, že jste se ponořil do řeky, protože se televizní helikoptéry obrátily zase k městu. Tam je to nějaké divné. Štvance dosud pokračuje. Jenže opačným směrem."

"Opačným směrem?"

"Vždyť se můžete podívat."

Granger zapnul přenosný televizor. Obrázek byl jako noční můra, zkondenzovaný, mohli si ho snadno podávat z ruky do ruky, vířil barvami a pohybem. Jakýsi hlas vzrušeně volal:

"Honba pokračuje v severní části města! Policejní helikoptéry se soustřeďují nad 87. avenue a nad parkem Elm Grove!"

Granger přikývl. "Podvádějí posluchače. Setřásl jste je ze své stopy u řeky, ale to nemohou přiznat. Vědí přesně, jak dlouho si udrží pozornost obecnstva. Představení musí mít co nevidět senzační závěr! Kdyby se dali do prohlédávání řeky, mohlo by to trvat celou noc. Proto slídí po nějakém obětním beránkoví, aby všechno ukončili jedinou ranou.

Dávejte pozor. V nejbližších pěti minutách dopadnou Montaga!"

"Ale jak -"

"Dávejte pozor."

Kamera vznášející se v břiše helikoptéry zhoupla se najednou nízko nad prázdnou ulici.

"Vidíte?" zašeptal Granger. "To budete vy, tamhle na konci té uličky je oběť. Všiml jste si, jaké záběry přináší kamera? Aranžuje si scénu. Vytváří napětí. Dlouhý záběr... Právě teď jde nějaký ubožák na procházku. Rarita. Někáký podivín. Nemyslete si, že policie neví o zvycích takových bláznů, lidí, kteří se jdou ráno projít jen tak pro nic za nic nebo kvůli nespavosti. Ať je to jak chce, policie ho měla v záznamu celé měsíce, dokonce celá léta. Nikdy se nemůže vědět, kdy se taková informace hodí. A pak se najednou ukáže, že právě dnes je velmi užitečná. Zachrání reputaci. Ach, Bože, podívejte se!"

Muži okolo ohně se sklonili nad přístrojem.

Na obrazovce nějaký člověk právě zahýbal za roh. Z ničeho nic vyskočil do zorného pole Mechanický Ohař. Reflektory helikoptér proťaly tmou tisícem zářivých sloupů, které se jako mříže klece sevřely kolem muže.

Hlas krvelačně vykřikl: "To je Montag! Jsme u cíle!"

Nevinný člověk se zmateně zastavil, v ruce držel hořící cigaretu. Vytřeštěně se zadíval na Ohaře — nevěděl, co to je. Pravděpodobně se to nikdy nedozvěděl. Vzhledl vzhůru k ječícím sirénám. Kamery slétly dolů. Ohař vyskočil vysoko do vzduchu rytmičným pohybem prozrazujícím smysl pro načasování scény, pohybem, který byl neuvěřitelně nádherný. Z jeho čenichu vylétla jehla. Trčela na okamžik před jejich zraky, jako by měla početnému publiku popřát čas, aby všechno vychutnalo: zděšený výraz na tváři oběti, prázdnou ulici, ocelové zvíře, střelu dopadající na cíl.

"Nehýbejte se, Montagu!" řekl hlas z nebes.

Kamera se snesla na oběť stejně rychle jako Ohař. Dostihly ji současně. Oběť byla Ohařem i kamerou uchopena jako do kleští v obrovském pavoučím sevření. Muž vykřikl. Křičel. Křičel!

Scéna se setměla.

Ticho.

Temnota.

V tichu Montag vykřikl a odvrátil se.

Ticho.

A potom, po chvíli, kdy muži stále ještě seděli s bez-výraznými tvářemi okolo ohně, řekl hlasatel z tmavé obrazovky:

"Pronásledování skončilo, Montag je mrtev, zločin proti společnosti je pomstěn."

Temnota.

"A nyní přepojujeme na terasy hotelu Lux, odkud uslyšíte půlhodinku taneční hudby před svítáním. V pestrém programu uvidíte —"

Granger vypnul přijímač.

"Na obličej toho člověka kameru nezaostřili. Všiml jste si toho? Ani vaši nejlepší přátelé by nemohli říct, jestli jste to byl vy. Rozostřili ho natolik, aby měla představitivost volné pole působnosti. Sebranka," zašeptal. "Sebranka."

Montag neřekl nic, obrátil se zpět k ohni, vytřeštěně se podíval na slepou obrazovku a třásl se.

Granger se dotkl Montagovy paže. "Vítáme vás z onoho světa." Montag přikývl. Granger pokračoval:

"Můžete se teď s námi se všemi seznámit. Tohle je Fred Clement, vedl ústav Thomase Hardyho na Cambridgeské univerzitě, než z ní udělali Vysokou školu atomového inženýrství. Tohle je dr. Simmons z UCLA, znalec Ortegy y Gasseta. A tady profesor West dokázal před hezkou řádkou let leccos na Columbijské univerzitě v oboru etiky, v oboru, který je dnes zastaralý. Tuhle důstojný pán Padover měl asi před třiceti lety několik kázání a pro svoje názory přišel během jediného týdne o své stádo. Někáký čas už se takhle s námi potlouká. A pokud jde o mě, napsal jsem knihu, která se jmenuje Prsty v rukavici - správný vztah mezi jednotlivcem a společností, a teď jsem tady! Bud'te nám vítán, Montagu!"

"Já k vám nepatřím," začal po chvíli Montag pomalu. "Dělal jsem jednu hloupost za druhou."

"To není nic neobvyklého. Všichni jsme dělali správné chyby, jinak bychom nebyli tady. Když jsme žili odděleně od sebe, jako jednotlivci, všechno, nač jsme se vzdali, byl vztek. Před lety jsem udeřil požárníka, který mi přišel spálit knihovnu. Od té doby prchám. Chcete se k nám přidat, Montagu?"

"Ano."

"Co nám můžete nabídnout?"

"Nic. Myslel jsem si, že mám kus knihy Kazatel a možná něco ze Zjevení, ale teď už nemám ani to."

"Knihu Kazatel bychom potřebovali. Kde jste ji měl?"

"Tady..." Montag se dotkl své hlavy.

"Ach tak." Granger se usmál a přikývl.

"Vadí to? Není to správné?" zeptal se Montag.

"Víc než správné, výborné!" Granger se obrátil na důstojného pána. "Máme knihu Kazatel?"

"Jednu. Člověka, který se jmenuje Harris a žije v Youngstownu."

"Montagu!" Granger pevně sevřel Montagovo rameno. "Bud'te opatrný. Dbejte na své zdraví. Kdyby se Harrisovi něco stalo, jste vy kniha Kazatel. Vidíte, jak jste se rázem stal důležitý?"

"Ale já jsem ji zapomněl!"

"Ne. Nikdy se nic neztratí. Máme prostředky, jak osvěžit paměť."

"Ale já jsem to všelijak zkoušel, abych si vzpomněl!"

"Nenamáhejte se. Až to budeme potřebovat, dokážete to. Paměť nás všech je fotografická. Ale celý život se učíme zasypávat věci, které v ní skutečně jsou, spoustou hloupostí. Tady Simmons se tím problémem zabýval dvacet let a teď známe metodu, jak si vzpomenout na cokoli, co jsme kdysi přečetli. Chtěl byste si, Montagu, přečíst někdy Platonovu Ústavu?"

"Samozřejmě!"

„Já jsem Platonova Ústava. Chtěl byste si přečíst Marca Aurelia? Pan Simmons je Marcus."

"Těší mě, že vás poznávám," řekl pan Simmons.

"Dobrý den," řekl Montag.

"Dovolte mi, abych vás seznámil s Jonathanem Swiftem, autorem toho škodlivého politického spisu Gulliverovy cesty. A tenhle je Charles Darwin, tenhle Schopenhauer a tenhle Einstein a tady vedle mě je pan Albert Schweizer, velmi milý filozof. Jsme tu všichni, Montagu. Aristofanes a Mahátma Gándhí a Guatama Buddha a Konfucius a Thomas Love Peacock a Thomas Jefferson a pan Lincoln, když dovolíte. Jsme taky Matouš, Marek, Lukáš a Jan."

Všichni se tiše rozesmáli.

"To snad není možné," řekl Montag.

"Je to možné," odpověděl Granger a usmál se. "My jsme taky paliči knih. Přečteme si knihu a spálíme ji, protože máme strach, aby ji nenašli. Fotografování na mikrofilm se nevyplácelo. Byli jsme pořád na pochodu a nechtěli jsme filmy ukrývat a později se pro ně vracet. Vždycky je riziko, že je někdo najde. Lepší je mít všechno v hlavě, kde to nikdo nevidí a nemůže mít podezření, že to tam je. Každý z nás je kouskem dějepisu, literatury, mezinárodního práva. Byron, Tom Paine, Machiavelli nebo Kristus, všichni tu jsou. Ale už co nevidět udeří hodina dvanáctá. Začala válka. My jsme tady venku a tamhle je město, až po uši zachumlané do svého tisícibarevného pláště. Nač myslíte, Montagu?"

"Myslím, že jsem byl hlupák, když jsem se pokoušel jít na to po svém, když jsem chtěl podstrkávat knihy do požárnických domů a volat požárníky."

"Dělali jste, co jste dělat musel. Kdyby se to provedlo v celonárodním měřítku, mohlo to mít báječný výsledek. Náš způsob je sice prostší, ale domníváme se, že lepší. Nepřejeme si nic víc než uchovat v bezpečí a neporušené ty vědomosti, o nichž máme za to, že je jednou budeme potřebovat. Prozatím nechceme vystoupit a někoho popuzovat nebo rozlítit. Protože kdyby zabili nás, zemřou i vědomosti, možná nadobro. Jsme vlastně svým způsobem vzorní občané. Touláme se podél starých tratí, v noci táboříme v horách a lidé z měst nás nechávají na pokoji. Občas nás zadrží a prohlédají, ale na našich osobách není nic, co by zavdávalo příčinu k zatčení. Naše organizace je pružná, velmi volná a roztroušená po celé zemi. Někteří z nás si dali plastickou operaci změnit tváře a otisky prstů. Teď právě máme na práci něco strašlivého: čekáme, až začnou válečné akce a až stejně náhle, jako začaly, skončí. Není to příjemné, ale konec konců my nevládneme. My jsme jen podivínská menšina, hlas volajícího na poušti. Až bude po válce, potom snad budeme moci být světu nějak užiteční."

"Myslíte vážně, že pak na vás něco dají?"

"Jestli nedají, budeme prostě muset ještě počkat. Předáme ústním podáním knihy svým dětem a ponecháme jim, aby teď zas oni byli prospěšní jiným lidem. Samozřejmě že takhle spousta vědomostí vezme za své. Ale lidi nemůžete přinutit, aby na vás dali. Musejí na to přijít sami, až bude čas, až si začnou lámat hlavu nad tím, co se to jen stalo a proč pod nimi svět vylétl do povětří. Nemůže to trvat věčně."

"Kolik vás tu je?"

"Dnes jsou nás tisíce na silnicích, na opuštěných kolejích, navenek tuláci, uvnitř knihovny. Původně jsme si to takhle nepředstavovali. Každý měl nějakou knihu, kterou si chtěl zapamatovat a kterou si zapamatoval. Potom, během těch asi dvaceti let, kdy jsme se potkávali na svých toulkách, vytvořili jsme volnou síť organizací a vymysleli jsme si plán. Nejdůležitější věcí, kterou jsme si museli vtlouci do hlavy, bylo, že nejsme důležití, že nesmíme být školometi, že nesmíme dopustit, abychom se cítili povzneseni nad kohokoli na světě. Nejsme nic víc než ochranné obaly knih, jinak nemáme význam. Někteří z nás bydlí v malých městech. První kapitola Thoreauova Waldenu v Green River, druhá kapitola ve Willow Farm, v Maine. A v Marylandu je dokonce vesnička — má jen dvacet sedm obyvatel, té se nikdy žádná bomba nedotkne — a tam bydlí sebrané spisy člověka jménem Bertrand Russel. Vyberte si takové město a odpočítejte stránky, tolik a tolik stránek na osobu. A až bude po válce, pak jednou, dřív nebo později, mohou být knihy napsány znovu. Povoláme lidi, jednoho po druhém, aby přednesli, co znají, dáme to dohromady a vysázíme, aby se to zachovalo až do příchodu nějaké jiné doby temna, kdy budeme možná muset začít s celou tou zatracenou záležitostí znova od začátku. Ale právě tohle je na člověku to nádherné: Nikdy nezmalomyslní natolik, nikdy není natolik zhnusen, aby se vzdal a nezačal zase všechno od začátku, protože ví velmi dobře, jak je to důležité a že to stojí za námahu."

"Co budeme dělat dnes?" zeptal se Montag.

"Čekat," řekl Granger. "A popojdeme kousek po proudu, jen tak pro všechny případy."

Začal házet do ohně hlinu a smetí.

Ostatní mu pomáhali, i Montag pomáhal, a tak tady, v divočině, muži přiložili společně ruku k dílu, aby zhasili oheň.

Stáli na břehu řeky ve světle hvězd.

Montag pohlédl na světélkující ciferník svých vodotěsných hodinek. Pět. Pět hodin ráno. V jediné hodině odtikal celý rok a teď už na vzdáleném protějším břehu řeky čekal úsvit.

"Proč mi důvěřujete?" zeptal se Montag.

Ve tmě se pohnul jeden z mužů.

"Stačí nám, jak vypadáte. Kdy jste se naposled viděl v zrcadle? A mimo to: o nás se město nikdy nestaralo tolik, aby po nás pátralo tak důkladně jako po vás. Několik potrhých pomatenců s hlavou plnou básniček jim nemůže ublížit, to oni vědí a my to taky víme, to ví každý. Dokud masy obyvatelstva nebudou na setkání citovat Magnu Chartu nebo Ústavu, je všechno v pořádku. Když přece tu a tam k něčemu došlo, požárníci to stačili zvládnout. Ne, města nás neobtěžují. Zato vy vypadáte strašlivě."

Kráčeli podél břehu řeky na jih. Montag se pokoušel spatřit jejich obličej, stařecké obličej, jak se na ně pamatoval ve světle ohně, vrásčité a znavené. Pátral po výrazu svěžesti, rozhodnosti, triumfu nad zítřkem, ale ten, jak se zdálo, v nich nebyl. Snad očekával, že jejich obličej budou sálat a třpytit se vědomostmi, jež za nimi vězí, že budou zářit jako září lucerny, že z nich bude vycházet světlo. Ale všechno světlo pocházelo od táboráku a tihle muži se nijak nelišili od jiných mužů, kteří běželi dlouhý závod, hmoždili se dlouhým pátráním, viděli zkázu dobrých věcí a teď, velice pozdě, se

shromáždili, aby vyčkali konce večírku a pozhášení lamp. Vůbec si nebyli jistí, zda věci, které nosí v hlavách, rozsvítí všechna budoucí jitra čistší září, nebyli si jistí ničím kromě toho, že za jejich klidnými očima jsou na policičkách uloženy knihy, že knihy s nerozřezanými stránkami čekají na zákazníky, kteří snad jednou přijdou, jedni s čistými, jiní se špinavými prsty.

Jak šli, přeskakoval Montag pohledem z jedné tváře na druhou.

"Nedělejte si o knize úsudek podle obálky," řekl někdo. A všichni se tiše zasmáli a kráčeli podél proudu na jih.

Ozvalo se zaječení a trysková letadla z města se kmitla nad jejich hlavami dávno předtím, než mohli pohlédnout vzhůru.

Montag se vytřeštěně zadíval na město v dálce proti proudu, které teď bylo jen matnou září.

"Je tam moje žena."

"To vás lituji. Městům se teď několik dní nepovede dobře," řekl Granger.

"Je to zvláštní, že mi neschází, je to zvláštní, že nemám vlastně žádné pocity," řekl Montag. "Před chvílí jsem si uvědomil, že mi asi nebude smutno, ani kdyby zemřela. To není správné. Něco je se mnou v nepořádku."

"Poslyšte," řekl Granger, vzal ho pod paži, šel vedle něho a druhou rukou rozhrnoval keře, aby mohl projít. "Když jsem byl malý chlapec, zemřel mi dědeček, byl to sochař. Byl taky velice milý člověk, který měl v sobě dost lásky, aby ji mohl rozdávat světu. Pomohl městu odstranit nezdravé baráky na periférii, pro nás vyráběl hračky a udělal v životě miliony věcí, neustále něco kutil. A když pak zemřel, najednou mi bylo jasné, že vůbec nepláču pro něho, ale pro věci, které dělal. Plakal jsem, protože už je nikdy neudělá, protože nám už nikdy nic nevyřeší ze dřeva, ani nám nepomůže chovat na dvorku holuby, nebude hrát na housle, jako hrával, ani s námi nezažertuje, jak to mívával ve zvyku. Byl částí nás samých. Když zemřel, skončilo všechno, co jsme spolu dělali, a nebyl tu nikdo, kdo by to uměl udělat jako on. On byl osobnost. On byl významný člověk. Nikdy jsem v sobě docela neudusil žal nad jeho smrtí. Často mě napadlo, jaké nádherné řezby nikdy nespátřily světlo světa, protože on zemřel. Kolik žertů na světě není, kolika poštovních holubů se nikdy nedotkl jeho ruce. On vytvářel svět. On pro svět něco dělal. Tu noc, kdy odešel, byl svět okraden o miliony dobrých činů."

Montag kráčet mlčky. "Millie, Millie," zašeptal. "Millie."

"Cože?"

"Moje žena, moje žena. Chudáček Millie, chudáček, chudák Millie. Nemůžu si vzpomenout vůbec na nic. Přemýšlím o jejích rukách, ale nevidím je dělat vůbec nic. Jenom jí visí u boků nebo leží v klíně nebo je v nich cigareta, ale to je všechno."

Montag se otočil a pohlédl zpět.

Co jsi dal městu ty, Montagu?

Popel.

Co dávali ostatní jeden druhému?

Nicotu.

Granger se zastavil a hleděl s Montagem zpátky. "Každý musí po sobě něco zanechat, když zemře, říkával dědeček. Dítě, nebo knihu, nebo obraz, nebo dům, musí vystavět zeď, nebo vyrobit pár bot. Nebo založit zahradu. Něco, čeho se nějak dotkla jeho ruka, takže duše má kam jít, až člověk zemře, a když se lidé podívají na strom nebo květinu, kterou zasadil, je on v ní. Dědeček říkával, že nezáleží na tom, co člověk dělá, jen když při tom něco změní, takže už to není takové, jaké to bylo dřív, než se toho dotkl, a promění se to v něco jemu podobného, když to hotové odloží. Rozdíl mezi člověkem, který jenom seče trávník, a zahradníkem je ve stopě, kterou po sobě zanechají. Sekáč trávy jako by tam nebyl, zahradník tam zůstane celý věk."

Granger pozdvihl ruku. "Jednou před padesáti lety mi promítl dědeček film natočený z rakety V-2. Viděl jste někdy výbuch atomové bomby, tu obrovskou houbu z kouře a plynů, z výšky tří set kilometrů? V té pustině kolem dokola je to jako bodnutí špendlíkem, není to vůbec nic."

Dědeček mnohokrát promítal film natočený z rakety V-2 a doufal, že se jednou naše města víc otevrou zeleni a venkovu a divočině a vpustí je do svých zdí, aby lidem připomněly, že nám je na zemi přidělen jen nepatrný prostor a že žijeme v pustině, která nám může vzít, co nám dala, stejně snadno, jako dýchnout na nás svým zkázonosným dechem nebo poslat na nás moře, aby nám připomnělo, že nejsme tak příliš velcí. Dědeček říkal, že jestli zapomeneme, jak je v noci pustina blízko, jednou nás překvapí a dostane nás, protože jsme zapomněli, jak umí být strašlivá a skutečná. Rozumíte mi?" Granger se otočil k Montagovi. "Dědeček je už mrtev řadu let, ale přísahám vám, kdybyste mi otevřel lebku, našel byste v záhybech mého mozku hluboké rýhy, kde se otiskl jeho palec. Zanechal tam po sobě svůj dotyk. Jak jsem prve řekl, byl sochař. Jednou mi povídal: 'Nenávidím Římana, který se jmenuje Status Quo. Oči máš k tomu, abys uviděl co nejvíce zázraků,' říkal, 'žij, jako bys měl v deseti vteřinách umřít. Poznávej svět. Je fantastičtější než všechny sny, které vyrobí a za které si dají zaplatit v továrnách. Neptej se po zárukách, nevyžaduj bezpečí, takové zvíře nikdy nebylo. A kdyby žilo, bylo by z rodu velkých lenochodů, kteří po celý den, a den za dnem, visí na stromě hřbetem dolů a prospávají život. K čertu s něčím takovým,' říkal, 'zatřes stromem a shod' toho lenochoda, ať sletí na zadek.'"

"Podívejte se!" vykřikl Montag.

A v tom okamžiku válka začala a skončila.

Muži kolem Montaga nedokázali říct, jestli skutečně něco viděli. Snad jenom nejnepatrnější záblesk světla a pohybu na obloze. Snad někde patnáct kilometrů, osm kilometrů nebo kilometr nad nimi byly bomby a tryskové bombardéry. Objevíly se na nejkratší zlomek vteřiny jako zrní rozseté po nebi rukou obrovského rozséváče a už bomby svištěly strašlivou rychlostí, a přece najednou příšerně pomalu, dolů na jitrní město, které bombardéry zanechaly za sebou. Bombardování skončilo prakticky v okamžiku, kdy osádky tryskových letadel spatřily cíl a v rychlosti sedmi tisíc kilometrů za hodinu daly rozkaz bombometčíkovi. Bleskurychle, jako zazvonění kosy, válka skončila. Jakmile trhl letec táhlem bombové spouště, bylo po válce. A teď, ve třech vteřinách — celé dějiny světa se vtěsnaly do toho okamžiku

— dřív než bomby dopadly, obléty nepřátelské stroje půlku viditelného světa podobné kulkám, v jejichž existenci divoch z pralesů nechce věřit, protože je nepostřehne. A přece — srdce se náhle zastaví, tělem zaškube křeč a překvapená krev se vy-leje volně na vzduch. Mozek rozptýlí svých několik cenných vzpomínek a s údivem zemře. Tomuhle nešlo uvěřit. Bylo to jen gesto. Nad vzdáleným městem zahlédl Montag mávnutí obrovské ocelové pěsti a věděl, že řev tryskových motorů, který bude následovat, řekne po vykonané práci: Rozdrťte všechno na padrt', nenechte kámen na kameni. Zkáza. Smrt.

Rukama bezmocně vztaženými vzhůru a napětím myslí zadržel Montag na chvilku bomby na obloze. "Utíkejte!" křičel na Fabera. A na Clarissu: "Utíkejte!" A na Mildred: "Uteč, uteč odtamtud!" Ale vzpomněl si, že Clarissa je mrtvá. A Faber byl pryč, někde v hlubokých venkovských údolích ujížděl autobus, který vyjel v pět hodin ráno z jednoho místa zkázy vstříc jinému. Ačkoli se zkáza dosud neuskutečnila, dosud visela ve vzduchu, přece byla tak jistá, jak jen to člověk může zaručit. Dříve než autobus ujede po silnici padesát metrů, jeho cíl se stane prázdným pojmem a místo, kde začal svou pout', změní se z velkoměsta v hromadu odpadků.

A Mildred...

Utíkej, uteč!

Viděl ji někde v hotelovém pokoji, v posledním zlomku vteřiny, který ještě zbýval, bomby metr, decimetr, centimetr nad budovou. Viděl ji, jak se naklání k velkým třpytivým stěnám plným barev a pohybů, odkud na ni v jednom kuse mluví její rodinka, kde její rodinka žvatlá a žvaní a říká jí jménem a směje se na ni a nepoví jí nic o bombě, která se vznáší centimetr, teď půl centimetru a teď čtvrt centimetru nad střechou hotelu. Mildred se naklání blíž a blíž ke stěně, jako kdyby tam mohl ten nesmírně hladový pohled, který ji okrádá o spánek, vypátrat tajemství jejího neklidu. Mildred se úzkostně, nervózně sklání, jako by se chtěla ponořit, klesnout, spadnout do vířící nesmírnosti barev, utonout v jejich pestré blaženosti.

První bomba dopadla.

"Mildred!"

Možná — kdo se to kdy doví — možná že právě velké vysílačky a jejich paprsky barev a světla a hovoru a žvanění se první rozplynuly v zapomnění.

Jak Montag padal a natáhl se na zem, viděl nebo cítil, nebo se mu zdálo, že vidí a cítí, jak telestěny před Mildrediným zrakem zastírá tma, že slyší její zavřísknutí, protože v milióntině času, který ještě zbýval, spatřila v černé stěně odraz vlastního obličej, v zrcadle místo ve skleněné kouli, a byl to divoce prázdný obličej, úplně osamělý v té místnosti, nic nevyjadřující, vyhladovělý a stravující sám sebe, a ona nakonec poznala, že je to její vlastní tvář, a rychle vzhledla nahoru na strop, právě když se strop a celá konstrukce budovy na ni zřítily, strhly ji s tisíci tunami cihel, kovu, omítky a dřeva dolů do podzemních kobek, kde se setká s dalšími lidmi, kteří se všichni velmi rychle propadají do sklepení, a kde se jich exploze zbaví svým nesmyslným způsobem.

Vzpomínám si. Montag se přitiskl k zemi. Vzpomínám si. V Chicagu. V Chicagu před mnoha lety. Millie a já. Tam jsme se setkali. Teď si vzpomínám. V Chicagu. Před mnoha lety.

Detonace vzedmula obrovskou vzduchovou vlnu podél řeky a přes ni, pokácela lidi jako kostky domina, vyzdvihla vody z řečiště a rozstříkla je ve sprškách vysoko do vzduchu, zvedla mračna prachu, zacloumala korunami stromů, takže žalostně zahučely, když kolem nich prolétla obrovská vichřice na jih. Montag se schoulil, stočil se do klubička, pevně zavřel oči. Jedenkrát mrkl. A v tom okamžiku spatřil ve vzduchu místo bomb město. Vyměnily si místa. V příštím, sotva postižitelném zlomku vteřiny město stálo, k nepoznání přestavěné, obrovitější, než kdy doufalo nebo se snažilo být, obrovitější, než je lidé vystavěli, vybudované nyní z kapek rozdrčeného betonu a jiskřící roztrhaným kovem, gigantická zeď, zavěšená jako obrácená lavina, miliony barev, miliony hloupostí, dveře, kde mělo být okno, střecha místo základů, přední stěna namísto zadní - a pak se město převrátilo a zřítilo se na zem mrtvé.

Jeho smrtelné zachroptění k němu dolétlo až později.

Montag ležící na břehu, oči spleené prachem pevně semknuté a plné úlomků šterku, v zavřených ústech prach, který se rozpustil v jemný vlhký cement, Montag, jímž zmítaly vzdechy a pláč, si teď znovu pomyslel: vzpomínám si, vzpomínám si, vzpomínám si na ně-

co jiného. Co je to? Ano, ano. Kus knihy Kazatel. Kus knihy Kazatel a Zjevení. Kus té knihy, kousek, honem, honem, než to zmizí, než se děs uklidní, než vítr zemře. Kniha Kazatel. Tak. Přefíkával si to tiše pro sebe, natažený na otřásající se zemi, přefíkával ta slova mnohokrát a pamatoval si je bez námahy a dokonale, nepletla se mu do nich žádná Pelhamova pasta, byl to kazatel sám, stál v jeho myšlenkách, hleděl na něho...

"Podívejte se," řekl hlas.

Muži leželi a lapali po dechu jako ryby rozhozené na trávě. Drželi se křečovitě země, jako se děti křečovitě drží známých věcí, ať jsou třeba studené a mrtvé, ať se stalo nebo stane cokoli, jejich prsty vězely zaťaté v blátě a všichni křičeli, ústa široce rozevřená, aby jim nepopraskaly ušní bubínky, aby nepřišli o zdravý rozum. Montag křičel s nimi, na protest proti vichřici, která jim rvala tváře a trhala rty, pod jejímiž póry vy se jim spustila z nosu krev.

Pozoroval, jak obrovský mrak prachu dosedá na zem a jak na jejich svět klesá obrovské ticho. Ležel a zdálo se mu, že vidí každé zrnko prachu a každé stéblo trávy, že slyší každický výkřik, zvolání a zašeptání, které se teď na světě ozývají. Ticho padalo do sypkého prachu a s ním čas, jehož jim asi bude třeba, aby se rozhlédli kolem, aby dokázali smysly pojmut skutečnost tohoto dne.

Podíval se na řeku. Poplujeme po řece. Pohlédl na starou železniční trať. Nebo půjdeme po ní. Anebo teď půjdeme po silnicích a budeme mít čas, abychom v sobě shromažďovali věci. A jednou, až v nás uzrají, vyjdou našima rukama a našimi ústy. Mnoho jich bude špatně, ale právě dost jich bude správně. Dnes se prostě vydáme na cestu, budeme poznávat svět a jak to na světě chodí, o čem se mluví, jak to na světě doopravdy vypadá. Chci teď uvidět všechno. A i když nic z toho, co v sobě ze světa nashromáždíme, nebudu já, po nějakém čase se to všechno ve mne sloučí a vytvoří

mě to. Podívejte se na svět kolem mne, někam mimo můj obličej; jediná možnost, jak se ho doopravdy zmocnit, je uložit ho tam, kde z něho budu nakonec já sám, kde mi vnikne do krve, kde bude kolovat tisíckrát, desettisíckrát za den. Popadnu ho, aby mi nikdy neutekl. Jednou se dokážu pevně držet světa! Dnes se ho už dotýkám jedním prstem, to je začátek.

Vítr odumřel.

Ostatní muži ještě chvíli leželi téměř v polospánku, nebyli dosud schopní vstát a pustit se za denními povinnostmi, do rozdělávání ohňů a obstarávání potravin, do tisíců drobných úkonů, až půjdou krok co krok, pohyb za pohybem. Leželi a mrkali zaprášenými víčky. Bylo slyšet jejich rychlé oddychování, které se postupně zpomalilo, zvolnilo.

Montag se posadil.

Ale víc se nepohnul. Ostatní muži také ne. Mdlé rudé slunce se lehce dotýkalo černého horizontu. Vzduch byl chladný a prosycený blížícím se deštěm.

Granger mlčky vstal, ohmatl si ruce a nohy, polohlasně zaklel, klel bez ustání a po tvářích mu tekly slzy. Odšoural se k řece a pohlédl proti proudu.

"Je z něho placka," řekl po dlouhém mlčení. "Město vypadá jako hromada prášku do pečiva. Je pryč." A za dlouhou chvíli poté: "Rád bych věděl, kolik jich vědělo, že se to na ně valí. Rád bych věděl, kolik jich to překvapilo."

A jinde na světě, pomyslel si Montag, kolik jiných měst zemřelo? A u nás, kolik? Sto? Tisíc?

Někdo rozškrtl sirku, přidržel ji pod kouskem suchého papíru, který vytáhl z kapsy, strčil ho pod hrstku trávy a listů a po chvíli přiložil pár větviček; byly vlhké a prskaly, ale nakonec chytly a v časném jitru a při východu slunce se rozhořel oheň a muži se zvolna odvraceli od řeky; oheň je přitahoval. Přicházeli rozpačitě, neměli co říct, a tak se skláněli k plamenům. Slunce rudě zbarvovalo jejich zátylky.

Granger rozvázal pytlík z voskového plátna, měl v něm kousek slaniny. "Trochu se najíme. Potom se otočíme a půjdeme proti proudu. Budou nás tam potřebovat."

Někdo vytáhl malou pánvičku, položili na ni slaninu a pánvičku postavili na oheň. Po chvíli se začala slanina na pánvičce kroutit a prskání škvařeného tuku naplnilo ranní vzduch svou vůní. Muži mlčky sledovali obřad.

Granger hleděl do ohně. "Fénix."

"Cože?"

"Dávno před Kristem žil jeden strašně hloupý pták jménem Fénix, vždycky za pár století si vystavěl pohřební hranici a sám se na ní upálil. To byl určitě blízký příbuzný Člověka. Ale pokaždé, když se upálil, vyskočil z popela a sám se zase se vším všudy porodil. Zdá se, že děláme totéž, pořád znova a znova, jenže máme jednu vlastnost, kterou Fénix neměl. My víme, co to děláme za ničemnou věc. Víme, co jsme za posledních tisíc let nadělali ničemných věcí, a jestliže tohle víme a máme to pořád před očima, přestaneme jednou stavět ty proklaté pohřební hranice a přestaneme na ně skákat. V každé generaci získáme o trochu víc lidí, kteří nezapomínají."

Odtáhl pánvičku z ohně, nechal slaninu vystydnout a pomalu, zamyšleně ji snědli.

"Tak, a teď půjdeme dál proti proudu," řekl Granger. "A mějte na mysli jedno: nejste důležití. Nejste nic. Jednou snad náklad, který s sebou vláčíte, někomu pomůže. Vždyť ani tenkrát, před dávnými a dávnými časy, když jsme měli knihy po ruce, nevyužívali jsme toho, co jsme z nich mohli získat. Pořád a pořád jsme uráželi mrtvé. Pořád a pořád jsme plivali na hroby těch chudáků, kteří zemřeli před námi. V příštím týdnu, měsíci, roce potkáme spoustu osamělých lidí. A když se nás zeptají, co děláme, můžeme jim říci: Pamatujeme si. Tímhle nakonec zvítězíme. A jednoho dne si toho budeme pamatovat tolik, že zkonstruujeme největší bagr v dějinách, vyhrabeme největší hrob všech časů a hodíme do něho válku a zaházíme ji. Teď pojdte, nejdřív vystavíme továrnu na zrcadla a pořádně se do nich budeme dívat."

Dojedli a uhasili oheň. Na všech stranách se rozednívalo, jako by někdo povytáhl knot v růžové lampě. Ptáci, kteří překotně ulétli, se teď vraceli a usedali na větve stromů.

Montag vykročil cestou na sever a za chvíli zjistil, že ostatní zůstávají za ním. Překvapilo ho to, uhnul, aby kolem něho mohl Granger projít, ale Granger na něho pohlédl a pokynul mu, aby šel dál. Montag kráčel vpředu. Hleděl na řeku a na oblohu a na rezavějící koleje, které se táhly do dálky, kde stály farmy, kde voněly stodoly plné sena, kudy prošlo v noci množství lidí opouštějících město. Později, za měsíc nebo snad za půl roku, ale jistě ne později než za rok, půjde tudy opět, sám, a půjde porad' dál, až ty lidi dohoní.

Ale teď před ním ležela dlouhá cesta od rána až do poledne, a jestliže kráčeli mlčky, bylo to proto, že museli o všem přemýšlet a mnohé si zapamatovat. Možná až později dopoledne, až vystoupí slunce výš nad obzor a zahřeje je, začnou hovořit nebo prostě jen říkat věci, které si zapamatovali, aby se přesvědčili, že věci jsou tu, aby si byli úplně jistí, že věci jsou v bezpečí v jejich nitru. Montag ucítil pomalé zavírání slov, pomalé bublání. A až přijde řada na něho, co řekne on? Co jim bude moct nabídnout v den, jako je tento, aby jim jejich pouť trochu ulehčil? Všeříká věc má jistý čas. Ano. Čas boření a čas stavění. Ano. Čas mlčení a čas mluvení. Ano, to všechno. Ale co ještě? Co ještě? Něco, něco... A z obou stran potoka bylo dřevo života, přinášející dvanáctero ovoce, na každý měsíc vydávající ovoce své a listy své ke zdraví národa.

Ano, řekl si v duchu Montag, tohle si schovám na poledne. Na poledne...

Až přijdeme do města.